

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

BAŞTA CİNSEL İSTİSMAR OLMAK ÜZERE ÇOCUKLARA YÖNELİK HER TÜRLÜ İSTİSMAR OLAYLARINI ARAŞTIRMA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

6'ncı Toplantı

25 Mayıs 2016 Çarşamba

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- SUNUMLAR

1.- *Bilkent Üniversitesi İnsan Hakları ve Çocuk Hakları Sorumlusu Adem Arkadaş Thibert'in, çocuk ihmali, istismarı ve çocuk cinsel sömürüsüyle ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu*

2.- *İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi Genel Sekreteri Avukat Selmin Cansu Demir'in, çocuk ihmali, istismarı ve çocuk cinsel sömürüsüyle ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu*

3.- *Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Araştırma ve Sosyal Politika Daire Başkan Vekili Mustafa Turğut'un, çocuk ihmali, istismarı ve çocuk cinsel sömürüsüyle ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu*

4.- *Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Koruyucu ve Önleyici Hizmetler Daire Başkanı Hacer Başer'in, çocuk ihmali, istismarı ve çocuk cinsel sömürüsüyle ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu*

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016 Saat :

Kayıt: Araştırma Stenograf

Uzman : Sayfa: 3

25 Mayıs 2016 Çarşamba

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 10.38

BAŞKAN: Yılmaz TUNÇ (Bartın)

BAŞKAN VEKİLİ: Fatma BENLİ (İstanbul)

SÖZCÜ: Erkan KANDEMİR (İstanbul)

KÂTİP: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)

BAŞKAN – Komisyon üyeleriimiz, değerli davetliler; hepiniz hoş geldiniz.

Toplantımızı açıyorum.

Geçen haftaki oturumlarımızda akademisyenlerimizin sunumlarını tamamlamıştık, en son hukukçularımızı dinlemiştik ve konunun hukuki boyutunu da ortaya koymuşlardı. Bugünkü toplantımızda da sivil toplum kuruluşlarımızın ve kamu kurum ve kuruluşlarımızın dinlenmesine geçeceğiz, haftaya da devam edeceğiz, bu arada yerinde incelemeleri de artık yapmaya başlayacağız. Bugünkü toplantımızda Bilkent Üniversitesi İnsan Hakları ve Çocuk Hakları Sorumlusu Adem Arkadaş, İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi Genel Sekreteri Avukat Selmin Cansu Demir, hoş geldiniz. Ardından da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığımızın yetkililerini dinleyeceğiz, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünden Daire Başkanı Hacer Başer Hanımefendi sunum yapacak. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünden Araştırma Daire Başkanı Mustafa Turğut, uzman yardımcısı Ömer Faruk Danış, uzman yardımcısı Didem Yılmaz sunum yapacak. Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğünden Şube Müdürü Mustafa Altın toplantımıza katıldı, Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğünden uzman Caner Esenyel katıldı. Haftaya da planımız, Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Derneği Başkanı Profesör Doktor Bahar Gökler, aynı zamanda çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları ana bilim dalında öğretim üyesi. Türkiye Çocuk ve Genç Psikiyatrisi Derneği eski başkanı Profesör Doktor Füsün Çuhadaroğlu Çetin, o da çocuk ve ergen ruh sağlığı ve hastalıkları ana bilim dalı öğretim üyesi ve Millî Eğitim Bakanlığı yetkililerini dinleyeceğiz.

Yarınki programımızda da çocuk izleme merkezini ziyaret edeceğiz, o ziyaret sırasında da Sağlık Bakanlığı yetkililerini dinleyeceğiz, bundan sonraki programı yine sizlerle beraber konuşuruz.

Şimdi, sunumlarını ve açıklamalarını yapmak üzere Bilkent Üniversitesi İnsan Hakları ve Çocuk Hakları Sorumlusu Adem Arkadaş Thibert. Bir de Thibert var değil mi?

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Thibert.

BAŞKAN – Buyurun.

II.- SUNUMLAR

1.- Bilkent Üniversitesi İnsan Hakları ve Çocuk Hakları Sorumlusu Adem Arkadaş Thibert'in, çocuk ihmal, istismarı ve çocuk cinsel sömürüsüyle ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Günaydın.

Sayın vekillerim, sayın Komisyon üyeleri; buraya geldiğimiz için aslında ilk başta şöyle bir açıklamayla başlasam iyi olur. Bilkent Üniversitesindeyiz ama geldiğim kurumun adı Uluslararası Çocuk Merkezi. 1949'dan beri Paris'te hayatına başlayan daha sonra da Türkiye'de devam eden bir uluslararası sivil toplum örgütü, Uluslararası Çocuk Merkezi, Bilkent içerisinde faaliyetlerini sürdürüyor. Son on yıldır da çocuk ihmal, istismarı ve çocuk cinsel sömürüsü, çocuk istismarı üzerine çalışmalar yapıyoruz. 100'ün üzerinde de bu konuda yayım çıkardık. Bunların bir kısmını da özellikle sizin işinize yarayacağını düşündüklerimizi de buraya sizlere gönderdik, sanıyorum şu anda sadece bir tanesi masalarınızda, o da Avrupa Konseyiyle beraber hazırlanan parlamenteler için el kitabı. Çocuk cinsel istismarını ve sömürüsünü önlemek için, parlamenteler için bir kılavuz.

Onun dışında da "Bu konuda yapılması gerekenler nedir?" diye politika notları, pek çok sivil toplum örgütüyle beraber çalışarak oluşturduğumuz politika notları, politika önerileri, hangi yasaların değişmesi gerektiğiyle ilgili öneriler ve kurumsal olarak neler yapılması gerektiğiyle ilgili önerilerimizi de yazılı olarak aslında sizlere birer kopya getirdik. O yüzden de çok uzatmadan gideceğim aslında bugünkü konuşmamı. Dört başlık altından gideceğim, ondan sonra da bir iki ana konu var, onlara dikkat edilmesi gerekiyor, muhakkak değişmesi gerekiyor eğer çocuk ihmal ve istismarını önlemek ve olduğunda çocukları korumak istiyorsak, olmamasını istiyorsak yapılması gerekenlerle ilgili altının çizilmesi gereken bazı noktalar var.

İlk önce anladığım kadarıyla hukukçuları dinlemiştiniz, barolardan ya da hukuk fakültelerinden arkadaşları dinlemiştinizdir. Türkiye hukukunda çok gelişme var çocuk hakları ve çocuk istismarını önlemeye yönelik ancak hâlâ örneğin 2011-2012 yılında Türkiye Barolar Birliği ile UNICEF'in ortaklığında gerçekleşen bir çalışma var. Türkiye'deki yasalar uluslararası sözleşmelere uygun mu, özellikle de çocuk haklarına dair sözleşmeye uygun mu diye. Orada yaklaşık 95 tane yasanın, yasa maddesinin Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'ye uygun olmadığı, Anayasa'nın da belli kısımlarının, 12 tane maddesinin doğrudan çocuk haklarına dair sözleşmeye uygun olmadığı açık açık çıkmış yapılan araştırmalarda. O yüzden de bu araştırmaların altını çizerek tekrar gündeme getirmek gerekiyor çünkü bu çatı altında Türkiye Büyük Millet Meclisinde sizler aslında Türkiye'yi değiştiren, Türkiye'yi itekleyen, ilerleten

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman :

Sayfa: 4

yasalara, politikalara karar veriyorsunuz, yapıyorsunuz. O yüzden de bu kanıta dayalı belgeler aslında çok bu araştırma komisyonunun da, Türkiye Büyük Millet Meclisinin de önünü açacak çalışmalar.

Çocuğun birey olarak kabul edilmesi ve çocuğa dokunulamaması üzerinden yani çocuğun dokunulamaz olması üzerinden aslında yasaların tekrar gözden geçirilmesi gerekiyor çünkü çocuklar hâlâ yetişkinlerin malı gibi, yasaların, özellikle de Medeni Yasa'nın bazı maddelerinde -339'uncu maddesi gibi- hâlâ çocuklar yetişkinlerin malı gibi yasalarda kendini bulabiliyor. Bu, kabul edilemez, bunun kabul edilememesinin sebebi de son zamanlarda daha fazla gazetelerde çıktı ve son olaylardan sonra tabii bu Komisyon oluştu ama aslında çocuk istismarı, ihmalî Türkiye'de çok uzun süreden beri, dünya var olduğundan beri var çünkü bu bir güç ilişkisi, yetişkinlerin çocuklara yaptıkları bir haksızlık aslında. Bunun değişebilmesi için yasaların da, bu uluslararası sözleşmelere, Türkiye'nin de aslında katkı vererek oluşturduğu bu uluslararası sözleşmelere uyması gerekiyor muhakkak. Bunlardan birkaç tanesi çok önemli bu Komisyon açısından. Özellikle Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ama Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin bir protokolü var. Çocukların satışı, fuhuş ve pornografisiyle ilgili, orada örneğin mağdurların nasıl korunması gerektiği, yasalarda nasıl mağdurlar korunurla ilgili özel bölüm var, özellikle 8'inci maddesi.

Bunun yanında Avrupa Konseyinin Lanzarote Sözleşmesi var, yine çocukların cinsel sömürüden korunmasıyla ilgili bir sözleşme bu, bu sözleşmede doğrudan dört bölümde yasaların düzenlenerek uygulamaya geçilmesi gerektiğini söylüyor. Bunlar da olmadan önleme, istismar olduğunda çocuğu koruma ve kovuşturma yapma, bir daha benzeri olaylar olmasın diye yasalarda gelişme çalışmaları yapma, bir diğeri de rehabilitasyon yani mağdur olmuş çocuğa, cinsel istismardan ya da sömürüden mağdur olmuş çocuğa tekrar haklarını hayata geçirebilmesi için, haklarını yaşayabilmesi için rehabilitasyon hizmetlerinin yerine gelmesiyle ilgili.

Bunun yanında yine Türkiye'nin kabul ettiği Siber Suç Sözleşmesi; ki özellikle Türkiye'de çocukları İnternet'te istismardan, sömürüden, şiddetten koruyan çok açık bir yasa yok. O yüzden de bu Siber Suç Sözleşmesi ve özellikle de 9'uncu maddesi doğrudan çocuk korumayla ilgili, çocukları İnternet üzerinde nasıl koruyabileceğimizle ilgili.

Yine, insan ticareti ve diğer sözleşmeler var ve bir diğeri de özellikle kadına karşı şiddetle alakalı olan ve Türkiye'nin de bir anlamda ismini koyduğu İstanbul Sözleşmesi var. Onun da muhakkak içerisindeki kısımların Türkiye'deki yasalara yedirilmesi gerekiyor çünkü mahkemeleri izlediğimizde çünkü bizim yaptığımız, merkezimizin yaptığı çalışmalardan bir tanesi de mahkeme kararlarını izlemek. Örneğin, bununla ilgili de bir veri tabanımız var, Yargıtay dava kararları, Anayasa Mahkemesi dava kararları ve AİHM dava kararları da dâhil, bu veri tabanını da örneğin bu cuma günü açacağız. Burada da gördüğünüz üzere, Türkiye'de yasalar uygulanırken özellikle de tam harfi harfine uygulanıyor, pozitivist bir hukuk uygulama sistemi var. O yüzden de yasaların olabildiğince açık bırakılmayacak şekilde hazırlanması ve belirlenmesi gerekiyor ki çocuklar aradaki boşluklardan ya da yorumlamalarda karşımıza çıkacak boşluklardan düşmesinler ve zarar görmesinler.

Bir diğeri olmadan önleme, olmadan önleme aslında ekonomik olarak da en akla yatkın çözüm. O yüzden de Türkiye'de aslında topyekûn, çocuklara şiddetin kabul edilemeyeceğini gösteren, çocuklara cinsel şiddeti ortadan kaldırmaya yönelik, çocukların kendi vücutlarını anlamayı, bilmeyi öğreten kampanyalar yapılması ve bunun Millî Eğitim Bakanlığı ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yürütülmesi... Çünkü çocuk koruma işi sadece Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının, Millî Eğitim Bakanlığının, Adalet Bakanlığının... Örneğin, Adalet Bakanlığında da Mağdur Hakları Dairesi var, yeni oluşan da bir daire, o daireyle de çok yakından çalışıyoruz biz. İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü gibi, çocuk polisi gibi, çocuk jandarması gibi pek çok aslında kurum var; hepsinin ortaklaşa çalışarak yürüttüğü bir seri kampanyanın olması gerekiyor çocuğa karşı şiddeti ortadan kaldırabilmek için. Türkiye'de her gün yeni cinsel istismar haberlerini okumak istemiyorsak eğer gazetelerde bunu yapmak zorundayız yani olmadan önlemeye yatırım yapmamız gerekiyor. Özellikle de bizim yine bu konuda Avrupa Konseyiyle bir çalışmamız var "Beşte Bir" ve "İç Çamaşırına Dokunma" diye. Çünkü küçük yaşta çocuklara öğretmek gerekiyor ve küçük yaşta çocuklara "cinsel sömürü" diyemezsiniz, çocuklar bunu anlamaz. Çocuklara, mahrem yerlerine dokunulmaması gerektiğini, "Hayır." demeyi ve nasıl yetişkinlerden yardım alması gerektiğini çok küçük yaşta, 3 yaşından başlayarak öğretmek gerekiyor. Bu da yine çocuk gelişimi uzmanları tarafından defalarca söylenilen bir bilgi.

Bu arada olduktan sonra yani eğer istismar olursa burada pek çok yapılması gereken, alınması gereken önlem var. Çocuğun mağdur ve suç tanığı olduğunu unutmamak gerekiyor. Bunun altını muhakkak, tekrar tekrar çiziyorum, çocuk sadece mağdur değil, çocuk suçun da tanığı ve o yüzden de çocuğun insanlık onuruna yaraşır bir muameleyle çocuğa hizmet verilmesi gerekiyor, çocuğa hizmet edilmesi gerekiyor. Örneğin, birden fazla, çocuğa defalarca yaşadığı olay sorulduğu için çocuklar ikinci, üçüncü kez travma yaşıyorlar ve iyileşme süreçleri çok kolay olmuyor. Tüm hayatı boyunca sürebilir çocuk istismarının izleri. Ancak, çocuk istismarının izleri yine de çocukla çok iyi bir çalışma yaparak çocuğu eski hâline döndürme ve çocuğu esenliğe kavuşturma, sağlığına kavuşturma, tam sağlığına kavuşturma çok rahat yapılabilir bir işlem.

Burada güvenlik ve adli koruma hizmetlerinin parçası olması gerekiyor acil koruma hizmetleri. Yani çocuğa herhangi bir şey olduğunda ilk gidilecek yer sadece polis, jandarma ve savcılık olmamalı. Çocuğa yardım hakları, çocuğun başına böyle bir şey gelirse dahi sadece merak ettiği için ya da arkadaşına olduğu için, korktuğu için ulaşabileceği onu dinleyecek, onun T.C. kimlik numarasını almadan dinleyecek -çünkü çocuk korkuyor zaten- çok rahat hakların olması gerekiyor, yardım haklarının olması gerekiyor. Bunun dışında, çocuğa herhangi bir şey olduğunda bunun bildirilmesi, raporlanması bir zorunluluk fakat özellikle küçük yerlerde bunun gerçekleşmesi neredeyse imkânsız gibi. Çünkü hizmet veren doktor, avukat, -ne bileyim- öğretmen küçük yerde korkuyor başına bir şey geleceğiyle ilgili, bu da çok haklı bir korku. O yüzden de yasaları düzenlerken bu bildirim yapan, raporlamayı yapan, "Çocuğun başına bir şey geldi." diyen kişilerin de korunması ve onlara da hizmet verilmesi, onlara da koruma ve destek hizmeti verilmesi, süpervizör

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman :

Sayfa: 5

hizmeti verilmesi muhakkak gerekiyor. Çocuğun, özellikle de mağdur olmuşsa çocuk, ceza adalet sisteminin parçası değil de aslında mağdur olduğu için adalet sistemine gelirse özellikle... Aslında adalet sisteminin içerisine doğrudan girmemesini sağlamak gerekiyor yani çocuğu adliyeye götürmemekte fayda var çünkü bu, çocuğa kendisini suçlu hissettiriyor. Çünkü çocuk, suçlu değil aslında; suçlu olmayan birini siz adliyeye götürmezsiniz. O yüzden de ÇİM'ler çok yerinde bir çalışma fakat ÇİM'lerin de örneğin yasal dayanağı hâlâ tam olarak oturmuş değil.

Pek çok aslında konu var bunun gibi. Bunlara hani teker teker geçmek çok zaman alır. Fakat özellikle şöyle söyleyebilirim: Yaklaşık 150 tane örgütle beraber oturup hazırladığımız bir politika metni var. Burada sayılar da var, bazı sayılar da var. Size daha yayınlanmamış bazı belgelerin taslak hâllerini de biz aslında gönderdik, orada da sayılar var. Sayılar korkutucu ve bu sayılar resmî rakamlardan alınmış sayılar. Resmî rakamlara girmeyen yani rapora girmeyen, raporlanmayan büyük ihtimalle de pek çok vaka vardır ve bunların hiçbirine biz aslında tam olarak ulaşamıyoruz. Nerelerde boşluk var, nerelerde politika değişikliği yapmamız lazım, hangi yasal değişiklikleri yaparak, hangi politika önlemlerini alarak hareket edersek hangi bölgedeki hangi çocuğa daha rahat ulaşabiliriz bilmiyoruz aslında şu anda. İnanılmaz büyük bir veri, bilgi açığımız var. Rakamlar kesin olmayabiliyor. Şu anda biz, örneğin, genelde rakam verirken işte, ne bileyim, "2015 yılında 18.825 tane suç davası kararı çıkmış." diyoruz ama buradaki mağdur çocuk sayısını bilmiyoruz, bunlar suçlu sayıları. Hep ikincil veriler üzerinden çocuk istismarıyla ilgili bilgimiz var neredeyse. Birincil veriler üzerinden olduğunda da aslında durum bayağı ürkütücü. Orada da örneğin, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının -sağ olsunlar- düzenli yaptığı kadına karşı şiddet araştırması var -her beş yılda bir yapıyorsunuz yanılmıyorsam, düzeltin- o araştırmalarda 15 yaşının altındaki her 9 çocuktan 1 tanesi cinsel istismara ya da cinsel sömürüye uğruyor diye çıktı. Düşünün, tüm Türkiye'yi yansıtan bir araştırma bu, resmî bir kaynaktan geliyor ve böyle bir sayı var elimizde. Bunlar hani muhakkak üzerine dikkat etmemiz gereken rakamlar. Fakat rakamlara takılmadan "Tek bir tane çocuğun bile başına gelse bu çok fazladır." dememiz gerekiyor. Bunu önleme kampanyası olarak muhakkak önümüze koymamız gerekiyor. "Bir tane çocuğa zarar gelmesi bile çok fazladır, o yüzden tüm yapılan çalışmalar yapılıyor." denmesi gerekiyor. Analiz etmeye uygun değil şu anda veriler. O yüzden de örneğin, bizim yine sizlere taslak, kopya olarak gönderdiğimiz çocuk mağdurlarla ilgili bilgi notları var, cinsel sömürü mağduru çocuklarla ilgili bilgi notu, genel mağdurlarla ilgili bilgi notu ve yine, çok fazla dile getirilmeyen, toplumsal olaylara katılan çocuklarla ilgili, mağdur olmuş çocuklarla ilgili bilgi notu var. Oralarda da -gördüğümüz kadarıyla- ne yazık ki analize çok yer veren bilgiler, resmî veriler hâlâ elimizde yok, ayrıştırılmış veriler hâlâ elimizde çok rahatlıkla yok. Bilebiliyoruz, evet, kız çocuklarına daha fazla oluyor. 11 yaşından önce ve 15 yaşından sonra cinsel istismar ve sömürü en azından daha fazla raporlanıyor. Çocuğun okula gitmesi onun için çok büyük bir avantaj, o yüzden çocukları okulda tutmak gerekiyor cinsel sömürüden ve istismardan korumak için. Bir önleme mekanizması olarak muhakkak, özellikle de kız çocuklarının okullaşma oranlarını artırmak ve okulları çok daha güvenli hâle getirmek ya da okul işlevi gören yerleri çok daha güvenli hâle getirmek, cinsel istismara uğranmayacak, çocuğa herhangi bir şiddetin, şiddetin hiçbir türünün uygulanmayacağı, uygulandığında da cezasız bırakılmayacağı bir sistem olduğu çok açık bir şekilde dile getirilmeli ki önlenibilsin; çok açık bir mesaj verilmeli yani hem yasalarla hem uygulamalarla. Burada yine sayılar üzerinden konuştuğumuzda, sayıların ne yazık ki çoğu 17 yaşının sonuna kadar. 18 yaşındaki çocuklara ne oluyor, bilmiyoruz. Çocuk Haklarına Dair Sözleşme ve Türkiye yasaları gereği 18 yaşın bitimine kadar her insan, her birey çocuk ve biz 18 yaşında çocuklara ne oluyor, çocukların cinsel istismarında 18 yaşta neler oluyor, çok bilemiyoruz, bunun muhakkak TÜİK'le çalışılıp değiştirilmesi gerekiyor. 18 yaşın sonuna kadarki dönemi alıp 18 yaşın sonuna kadar ayrıştırılmış çocukla ilgili tüm verilerin açık açık yer alması gerekiyor yapılan çalışmalarla.

Bir diğer konu da aslında yine tüm rakamlar ve diğer konular olduğu için üzerinde kısaca bahsetmek istiyorum. Aslında tüm bunların bir kamu yönetimi reformuyla gerçekleşmesi gerekiyor, aksi takdirde biz yüzeyi tırmalamış olacağız, böyle bir laf vardır, aksi takdirde aslında sorunun kökenini ortadan kaldırmamış olacağız. O yüzden de bu çalışmayı yaparken kamu yönetimi yani kamuda çalışıp da çocuğa hizmet verenleri de rahatlatacak ama bir taraftan da cezasızlığı önleyecek... Örneğin eğer çocuğa cinsel istismar ya da herhangi bir istismar suçu işlediğinde memur olduğu için soruşturma izni verilmiyorsa bir kişiye, memuriyetten dolayı korunuyorsa bunun olmaması gerektiği ve çocuğa dokunulduğunda memur da olsanız başka biri de olsanız bunun affedilmeyeceği çünkü çocuğun hem bugün hem de eğer doğru düzgün bir gelecek istiyorsak şimdiden korunması gerektiği, şimdi tüm önlemlerin alınması gerektiği ancak böyle çok ciddi ve yerinde mesajlarla gerçekleştirilebilir.

Burada, yine, bir iki konuya vurgu yapmak istiyorum. Bir çağrımız var aslında. Türkiye Büyük Millet Meclisinde artık yani sanıyorum bu yaklaşık otuz beş yıldır çalışılıyor. Bizim çalıştığımız örgütler arasında UNICEF de var, onların tarihlerine de biz bakıyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisiyle çalışıyor UNICEF Türkiye ofisi. Otuz beş yıldır Türkiye Büyük Millet Meclisinde daimi bir çocuk komisyonu olması gerektiği söyleniyor, biz de yaklaşık on senedir söylüyoruz bunu. Artık Türkiye'de, Türkiye Büyük Millet Meclisinde çocuklara dair, çocukları düşünen, çıkan yasalarda, politikalarda "Çocuğa ne oluyor? Çocuğa etkisi ne olur?"u düşünen ve bununla ilgili adım atan, Türkiye Büyük Millet Meclisini yönlendiren bir daimi komisyonun olması gerekiyor. Bu çok önemli, umuyorum siz de bunu kabul edip önerilerinizin içerisine eklersiniz.

Bir diğeri, muhakkak, çocuk istismarıyla, özellikle de cinsel istismarla alakalı bir kayıt sistemi -ki bu Lanzarote Sözleşmesi gereği de aslında- kurulması gereken bir sistem ki cinsel istismar suçu işlemiş olanlara onların da hakları korunarak bir daha bu suç işlememeleri için bir kayıt sistemiyle izlenmeleri gerekiyor. Bu kayıt sisteminin tabii ki gizli olması gerekir insanların da haklarını korumak için fakat burada çocukları koruma çok öncül bir iş ve o yüzden de böyle bir kayıt sisteminin, düzenli, ayrıştırılmış istatistikleri de getirecek bir kayıt sisteminin muhakkak iletilmesi, hayata geçmesi gerekiyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman :

Sayfa: 6

Bir diğeri, örneğin TÜBİTAK ve TÜBA gibi devlet kuruluşlarının, kamu kuruluşlarının, bilimi destekleyen kuruluşların bir süre özellikle çocuğa karşı şiddet ve çocuk ihmal, istismarını ortadan kaldırmak için pek çok araştırmayı desteklemesi gerekiyor. Bu araştırmaların desteklenmesi, özellikle de düzenli yapılan, tıpkı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının her beş yılda bir yaptığı kadına karşı şiddet araştırması gibi beş yılda bir çocuğa karşı şiddet araştırmalarının da yapılması gerekiyor. Aksi takdirde biz hangi çocuğa nasıl yardım edeceğimizi, hangi çocuğa nasıl hizmet vereceğimizi, hizmet verdiğimiz alanlarda nasıl eksikler olduğunu göremeyeceğiz. Muhakkak bunun da gerçekleşmesi gerekiyor.

Yine, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yetkilileri de burada. Muhakkak bir çocuk koruma görevlisi sisteminin, çocukları tabii ki sosyal hizmet uzmanları var, başka uzmanlıklar da var ama çocuk korumayla ilgili ayrı bir bölümün ve ayrı bir kadronun, görevlinin çocuk koruma görevlisi olarak çocuğun başına ne gelirse gelsin, örneğin o yüzden de doğrudan polise gitmek yerine önceden belki de Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının birimlerine ya da başka bir birime, oluşturulacak birime gitmesi gerekiyor. Adli önlemlerin yanında idari önlemlerin de yerleşmesi gerekiyor.

Yükseköğrenim kurumlarında özellikle çocuklarla çalışacak olan profesyonelleri yetiştiren bölümlerin muhakkak çocuk hakları, çocuk gelişimi, çocuk koruma gibi dersleri zorunlu olarak vermesi gerekiyor. Aksi takdirde devamlı, mezun olduktan sonra çocuk koruma, çocuk hakları vesaire gibi dışarıdan ya da hizmet için eğitimlerle desteklenmesi gereken çocuklarla çalışan profesyonellerin. Tabii ki bunun yapılması gerekiyor yani hizmet içi eğitimlerin devam etmesi gerekiyor ama muhakkak çocukla çalışacak olanlar için -avukatlar olabilir, hukuk alanında çalışan diğer uzmanlar olabilir, tıp alanında çalışanlar olabilir, sosyal hizmet uzmanları olabilir- çocuk hakları, çocuk gelişimi gibi konuları muhakkak içermesi gerekiyor. Bunun da YÖK'le beraber müfredatların üzerinden geçerek zorunlu hâle getirilmesi gerekiyor ve yine, yasalarda çocuğun rehabilitasyonunun zorunlu hâle gelmesi gerekiyor yani çocuğa rehabilitasyon hizmetlerinin zorunlu hâle gelmesi gerekiyor.

Yazılı pek çok rapor verdiğimiz için ben burada izninizi isteyeceğim. Sorularınız varsa onları yanıtlamayı... Arkadaşlarım da burada aslında, 2 arkadaşım da yine çocuk hakları, insan hakları bölümünden. Onlara da sormak isterseniz, özellikle de mağdur hakları ve mağdurlarla ilgili sayılar hakkında ya da çocuk hakları ve çocuk haklarının korunması hakkında sorularınız olursa yanıtlamak için burada sözlerime son veriyorum.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Şimdi, Sayın Arkadaş'a soru sormak isteyen?

Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, bütün bu araştırmalar dağıtılıyor, bir sürü bilgiler, belgeler var. Bakanlıklar da var bütün işleri, Millî Eğitim, Adalet. Araştırma merkezleri kurulmuş, Avrupa'yla, UNİCEF'le çalışılıyor. Nelerin yapılacağı, yapılması gerektiği defalarca yazılmış. Buna rağmen özellikle son yıllarda böyle patlama derecesinde çocuk istismar haberlerinin, vakalarının artmasını neye bağlıyoruz bunu? Uygulamalarda mı sorun var, yasalarda mı? Bazı şeyleri belirttiniz. Bir aldırma mı var, ihmal mi var, yoksa denetim eksikliği mi var? Yani ciddi bir şekilde duruyor bu iş. Çok çalışmalar yapılmış, ben baktım, hatta arkadaşlara sitem ettim, biz daha evvel konuşulmuş, yazılmış, raporlanmış şeyleri tekrar tekrar uzmanlardan dinliyoruz. Bir tane dinledik, daha fazla dinlemeye gerek yok, var zaten, hazırlanmış bu belgeler. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının değişik kuruluşlarla yapmış olduğu raporlar var, strateji belgesi var, uygulama belgeleri var adım adım, nasıl olacak, ne olacak, hepsi. Buna rağmen nedir bu, neye bağlıyoruz yani? "Aman, bize bir şey olmaz." mı diyoruz yani. AIDS'ten korunmanın bütün çareleri belli, dünya uyguluyor ama "Bize bir şey olmaz, hamsi yiyoruz." falan mı? Nedir bu durum, siz nasıl yorumluyorsunuz? Birinci sorum bu.

İkinci sorum, şimdi, çocuk kimsenin malı değil. Çocukların yetiştirilmesinden kim sorumlu? Yani kimsenin malı değil. Tabii, "mal" kelimesinin kullanılması son derece yanlış yani Medeni Kanun'da tam da bu anlama gelmiyor söylediği şey ama çocuk netice itibarıyla. Yani bir şekilde korunması, vasisi, işte, onunla ilgili bir söz hakkı olan birileri olacak yani. Bu ebeveyn ama tartışma var: "Ebeveyn mi, devlet mi?" falan. Sovyetlerde "Hayır, ebeveyn falan bir şey değil, devlet yapacak bunları." diye küçükten alıyor, getirmiş falan. Dünyada değişik uygulamalar var. Ebeveyn ama yani nerede sınırlanacak bu? Yani, ebeveynin çocuk üzerindeki hakkı hangi durumlarda, nerelerde, nasıl sınırlanacak? Bunlar açık bir şekilde mevcut mu, bizim yasalarımızda bunlar net, açık mı ve uygulamada nasıl oluyor bunlar? Siz çocuk hakları merkeziinde mutlaka bunu şey yapıyorsunuzdur.

Bir de size katıldığım bir konuyu bir cümleyle ifade edeyim, aslında, 1'inci soruya da biraz cevap oluyor: Türkiye Büyük Millet Meclisinde daimî bir çocuk komisyonu olması gerekiyor -çocuk hakları izleme- ismi ne olur bilemiyorum. Çünkü, bütün bunlar sanki var gibi görünüyor ama bunların denetimi yok. Siz dediniz ki: "İşte bir memur böyle bir şey işlediğinde, işte memurun yargılanmasıyla ilgili amirleri izin vermediğinde ne olacak?" falan. Orada kapalı bir devre şey yapıyor ve bunu denetleyebilecek en etkin yer, kurum, bunu örnek şeylerden biliyoruz yani uygulamalardan da biliyoruz, Türkiye Büyük Millet Meclisi. Dolayısıyla, bu bir daimî çocuk hakları izleme komisyonunun olması, ki bizim bu konuyla ilgili vermiş olduğumuz bir yasa teklifi de mevcut, bu da çok doğru bir tespit.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederiz.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Sağ olun. Başka soruları da alıp öyle mi cevap vereyim?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman :

Sayfa: 7

BAŞKAN – Diğer soruları da alalım, hepsine birden cevap verelim.

Sayın Keresteciğlu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hoş geldiniz, teşekkürler sunumunuz için. Ben biraz geç yetiştim ama...

Size sanıyorum, bu Kiko' da...

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Burada aslında, 1 kopya biz getirdik, var burada da.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben bir önce bilgi vereyim isterseniz: Bu Avrupa Konseyinde çocukların cinsel istismarının önlenmesiyle ilgili yapılan çalışmalar var ve Strazburg' da bir masa açmışlardı bu Avrupa Konseyi çalışmasında, Kiko diye bir çocuk karakterle aslında çocukları anlatıyorlar. Sizin bu dağıttığınız şeyler... Yani genelde Türkiye' de daha doğrusu, şöyle bir şey yapıyor: Büyükler bilgilendiriliyor. Ama, benim buraya gelen bütün uzmanların sunumundan en fazla anladığım ve daha doğrusu olması gerektiğini anladığım şey, çocukların güçlendirilmesi. Yani, çocukların "hayır" diyebilecek, kendilerini güvende hissedebilecek, haklarının ne olduğunu bilebilecek noktaya gelmesi. Bu, aynı zamanda bir ülkenin demokrasisi için de önemli yani sadece çocuk istismarıyla ilgili değil.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Tabii, tabii.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – O nedenle, bu kitapçığın basıldığını Türkiye' de de biliyorum ama bu tür şeyler mesela, neden dağıtılmadı yani çocukların elinde bu var mı? Yani biz bilebiliriz, biz açarız okuruz hani yasalardan da biliriz, çocuk istismarını önlemek için ne yapmak lazım ya da işte... Büyüklerin bilgilendirilmesi de önemli tabii bunu hani önemsemediğim için söylemiyorum ama en önemlisi çocuklar olduğu için özellikle bu yönde neler yapılmalı, okullarda, eğitim sisteminde neler yapılmalı bununla ilgili düşüncelerinizi almak isterim.

Bunun dışında da tabii, söylediğiniz şey önemliydi, daimi çocuk komisyonu çünkü bu aynı zamanda herhâlde önleme yükümlülüğünü devletin ve idarenin öngören bir şey. Çünkü, bir şey olduktan sonra yapmak değil, öncesinde tespit edebilmek için her zaman bu alanda çalışan ve kafa yoran insanların olması gerekiyor. Bunun on bir yıldır mı...

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Aslında, otuz beş yıl kadar oldu.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – "Otuz beş yıl" dediniz, tamam.

Çok teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Depboylu...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Öncelikle, çok teşekkür ediyorum hem verdiğiniz bilgiler için hem dağıttığınız bu değerli argümanlar için. Gerçekten, okunacak çok şey var, bu da beni daha çok mutlu ediyor.

Verdiğiniz bilgiler çok değerli. Yurt dışında, Fransa' da da yerleşik olduğunu söylediniz, doğru mudur, doğru mu anladım?

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Fransa' daydı, Türkiye' ye taşındı kurum.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Türkiye' ye taşındı kurum. Bilkente mi bağlıdır, Bilkentten ayrı mıdır, onu da tam anlayamadım.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Bilkentin içerisinde organik bir bağ var fakat Bilkentten ayrı, bağımsız bir sivil toplum örgütü, uluslararası bir sivil toplum örgütü. Sadece Türkiye' de çalışmıyoruz, örneğin, Dünya Sağlık Örgütünün de uygulama merkezlerinden birisiyiz Avrupa bölgesi için. Avrupa bölgesi eğitimleri bizimle beraber yapıyor, özellikle aşılama, önleyici sağlık hizmetleri gibi, pek çok örgütle bölgesel eğitimler, bölgesel çalışmalar yapıyoruz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Öncelikle, şunu ifade edeyim: İki gün boyunca size Bilkentten ulaşmaya çalıştık ama maalesef ulaşamadık. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak biz ulaşamıyorsak...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Biz ulaştık.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Biz ulaşamadık, başaramadık. Kime sorduysak "Bilmiyoruz, böyle bir birim yok." gibi bilgiler aldık. Tabii, bunu özellikle size bilgi olarak sunmak istiyorum. Çünkü, daha önceden de bir araştırma komisyonunda görev aldım ben aile bütünlüğünün korunmasıyla ilgili. Gerçekten, kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon eksikliği var. Şehir gezileri yaptığımızda örneğin, Bursa' da yerel yönetim mükemmel bir aile danışma merkezi açmış, klinik psikoloğu var, aile danışmanları var, dört dörtlük bir yer, fiziksel ve donanım olarak, artı çalışanlar olarak ancak soruyorduk, bakıyoruz, gelen aile sayısı az. Daha sonra, öğleden sonra yine sorduk, "Aile hâkimlerinden size hani yönlendirilen oluyor mu?" Herkes boşanma niyetiyle tamamen karar vermiş, gitmiyor, "Yok, olmuyor." Öğleden sonra kurum ve kuruluşlarla bir araya geldiğimizde, "Buralara neden yönlendirmiyorsunuz?" dediğimizde "Bilgimiz yok." şeklinde kurum ve kuruluş temsilcilerinden bilgi aldık. Şimdi, bu gerçekten bizim ülkemizde büyük bir eksiklik. Bir şeyler yapmaya çalışan arkadaşlarımız var, yönetimler var, bazı kurumlar çalışıyor ama bunlar arasındaki koordinasyon genelde eksik kalıyor.

Yine, çocukların bilgilendirilmesi konusunda -yirmi yıl Millî Eğitim Bakanlığında çalıştım ben psikolojik danışman olarak- gerçekten de çocukların bu konuda eğitilmesi çok zayıf ne kadar biz bireysel çaba da göstersek. Bunun hani bir kampanya vardı önceden Haydi Kızlar Okula, bir seferberlik hâlinde uygulandı. Yine, çocuk istismarıyla ilgili olan çalışmaların da bir seferberlik

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 8

şeklinde kırsaldan kente, kurumdan STK'lara, muhtardan valilere kadar tam bir seferberlik hâlinde yapılması gerektiği düşüncesindeyim. Bu konuda sizin fikriniz nedir, çocuklara özellikle yapılabilecek çalışmalarla ilgili verebileceğiniz örnekler var mıdır bunları da öğrenmek isterim.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Başka sorusu olan?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bir şey daha ekleyebilir miyim?

BAŞKAN – Buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yani önleme tamam, Deniz Hanım'ın söylediklerine de katılıyorum da sonrasında... Mesela, biz şimdi Karaman'a ziyarete gideceğiz ya da işte Nizip'e gideceğiz, umuyoruz yani yapmamız gerektiğini düşünüyoruz. Ama, burada da yöntem olarak yani o uluslararası deneyimlerinize de dayanarak önerebileceğiniz şeyler var mı? Hani bu tür izleme, sonradan, olay olduktan sonra izlemeye dair deneyimleriniz var mı, önerileriniz var mı?

BAŞKAN – Evet, bir soru daha var.

Sayın Kayışoğlu...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Ben de daimî bir çocuk komisyonuyla ilgili görüşü destekliyorum. Bununla ilgili biz kanun teklifi verdik, hatta bütün grupları, Medis Başkanını da dâhil olmak üzere ziyaret ettik ve çok olumlu şeyler aldık, umarım, bu Komisyonda da desteklenir, karşılığını alırız, hep beraber belki tekrar yeni taslak teklif hazırlarız. Çünkü, hâlihazırda... Hani sunum yapan arkadaşımız dedi ki: "İşte, Anayasa'nın 12 maddesi..." 95 yasa mı dediniz?

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Evet.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – "Bu, uluslararası sözleşmelerle çelişiyor, aykırı." dedi. Şu an dâhil geçen yasalarda çocuk haklarına dair herhangi bir inceleme yapılmıyor ve gerçekten çocuklar gözardı edilerek yasalar geçiyor; yaşadık yani geçen yasalarda, hatta geçti, işte son dakikada müdahale ettik, değiştirdik vesaire, bu açıdan da çok önemli olduğunu düşünüyorum. Mevcut geçen bütün yasaların aynı zamanda sadece hani ihmal, istismar, bunların denetimi, sürekli gözetimi, vesaire değil, geçen yasaların da sürekli bir şekilde Mediste çocuk hakları yönünden de değerlendirilmesi gerekiyor diye düşünüyorum, katkıda bulunmak istedim.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Benli...

FATMA BENLİ (İstanbul) – Teşekkür ederim hem bilgileriniz hem de verdiğiniz dokümanlardan dolayı.

Yurt dışında çalışma yaptığınızı söylediğiniz için soruyorum, hani, "3 yaşından sonra çocukların bilgilendirilmesi gerek." dediniz, örneğin diğer ülkelerde, Avrupa ülkelerinde, eğitim müfredatı içerisinde işte, bir derste ya da iki derste çocuklara oyun şeklinde mi öğretiliyor bu? Kendilerine herhangi bir şekilde dokunulmaması gerektiği ya da dokunulması hâlinde yetişkinlerden yardım alınmasına dair, işte, davranışla mı bu anlatılıyor? Tabii, bunun için de onlara bu eğitimi verecek olana öğretmenlerle ilgili özel bir eğitim çalışması var mı? Bir de, biliyorsanız eğer, bunun hangi sınıflarda, işte, 1'inci sınıfta mı, anaokulunda mı olduğuna ilişkin örnekleri de aktarırsanız sevinirim.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Buyurun Adem Bey.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Teşekkürler sorular için.

İlk önce Mehmet Bey'in sorusundan başlayayım, "Neden bu olaylar oldu peki?" dediniz siz, "Madem bu kadar bilgi var elimizde, her şeyi biliyoruz; peki, niye bu olaylar oluyor?" Ama sorunun yanıtını da aslında siz sorarken verdiniz; yetişkinler ile çocukların çıkarları aynı değil ve güç konumdaysanız, herhangi bir kararı alırken kolay kolay çocukları düşünmeyebilirsiniz ve o yüzden de her alanda, örneğin biz medyayla da çalışmaya gittiğimizde medyaya "Lütfen çocukları koruyacak şekilde yayın yapın, haber yapın." dediğimizde de kolay kolay geri iyi bildirim, olumlu bildirim alamayabiliyoruz ya da diğer alanlarda da. O yüzden de tümünden bir sistem değişikliği gerekiyor Türkiye'de pek çok yerde olduğu gibi. Buna benzer, örneğin Güney Afrika da -nüfusu Türkiye'den de fazla, hâlâ sorunları var ama- tümünden sistemini değiştirdi çocuk hakları ve insan haklarıyla alakalı, kamu yönetimi sistemini değiştirdi çünkü burada, çocuk koruma konusunda -Nurhayat Hanım'ın sorusuna da, Filiz Hanım'ın sorusuna da yani diğer sorulara da aslında belki yanıt olabilir ama- "Kurumlar arasında bir eş güdüm yok." dendi, tabii ki yok çünkü kurumlar arasında çocuklar açısından çok belirgin bir iş bölümü yok, kurumlar arasında protokol olsa dahi kurumlar arasında dahi hiyerarşi olabiliyor aslında. Biz biliyoruz, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve daha önce SHÇEK'le -zamanında- çalışırken de çocuk haklarıyla ilgili çalışma yapılacağına örneğin her ilde bir çocuk hakları komitesi var, her ilde çocuk koruma komitesi var şu anda ve örneğin "Bunlar arasında eş güdüm yok." deniliyor çünkü sonuç alınmıyor. O yüzden de işte, çocuk korumayla alakalı ayrı bir birimin, tüm bu birimlerin oluşturduğu bir birimin olması gerekiyor ve bunların da izlenmesi gerekiyor. Yapılmadığında eğer cezasız kalırsa, "Sen bu işi niye yapmıyorsun?" dendiğinde, ellerini böyle açtığında hiç kimse de bir şey yapmıyorsa, yasal bir sonucu da doğurmuyorsa bu, kimse işini bazen yapmayabiliyor ve

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman :

Sayfa: 9

hani "Boş verebiliyoruz." dediniz, evet, boş verebiliyoruz. Ve Türkiye Büyük Millet Meclisinde iki tane toplantı yaptık, Türkiye Büyük Millet Meclisi her zaman her sivil toplum örgütüne kapısını da aslında açmıyor, "Açsın." demiyorum ama hani, 80 bin, 100 bin tane sivil toplum örgütü var, burası karnavala dönüşür; onu söylemiyorum ama yani örneğin biz burada iki tane toplantı yaptık, bu size dağıttığımız cinsel istismarı önlemeyle ilgili kılavuzu biz dağıttık ve kılavuzun zaten ön sözünü de zamanın Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı yazdı. Yani şimdi, böyle bir şey var ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin kullanması gerekiyor yasaları gözden geçirirken. Çocuk Koruma Yasası ya da aileyle ilgili ya da başka alanlarda boş bırakmayacak yani boşluk bırakmayacak yasaların olması gerekiyor, cezazırlığı önleyecek tedbirlerin içinde olması gerekiyor yasaların. Bu olmadığı sürece boş verebiliyoruz çünkü çocuklarla çıkarlarımız aynı değil ve biz de yetişkinler açısından düşündüğümüzde, biliyoruz ki çocuklar nasıl olsa büyüyecekler bir ara, unutulurlar gider. Unutulmuyor.

BAŞKAN – Diğer sorular...

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Diğer sorulara yine geçeyim.

Bu, kurumlar arası koordinasyon ve bilgi eksikliğini biraz cevaplamış da oldum ama bilgi eksikliği gerçekten de var ki o yüzden örneğin biz sivil toplum örgütleri olarak katkı da vermeye çalışıyoruz. En son bir çocuk gözlemevi çalışması yaptık, şu anda mağdur çocukla ilgili, cinsel istismarla ilgili tüm bilgileri oraya yüklüyoruz, örneğin bu cuma açacağız web sitesini. Dava veri tabanı olacak orada, yine sizlere dağıttığımız... Bu çocuklar nereye gideceklerini bilmiyorlar. Onunla ilgili, örneğin çocuğun başına bir şey geldiğinde çocuğun uzmanlara sorduğu sorular üzerinden uzmanların hazırladığı bir sıkça sorulan sorular seti hazırladık, onu basıp dağıtacağız ama biz bir sivil toplum örgütüyüz, bu, Filiz Hanım'ın biraz önce sorduğu soruya da yanıt: Evet, bunları biz Türkçe basıp dağıttık, yaklaşık 4 bin kadar dağıttık bu Kiko'ları, bunlar çocuklar için olduğu için ve elimizde az kaldığı için buraya getirmedik çünkü çocuklara vereceğiz. Türkiye Belediyeler Birliğiyle çalıştık, Türkiye Belediyeler Birliği isteyen belediyeye belli miktarda basıp gönderiyor ama isteğimiz, aslında Millî Eğitim Bakanlığının, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının da sahiplenip... Çünkü zaten aslında bu yayın Avrupa Konseyinin yayını, yıllarca üzerinde bilgiyle oluşturulmuş bir yayın, bu biraz önceki kitabın ailelere de rehberi var, tek kitap tek başına...

BAŞKAN – Onun fotokopisini alalım.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Göndeririz size, zaten ekstra bir kopya getirmiştik, bu kopyayı da size bırakacağız zaten.

Burada örneğin, ailelere çocuklarına neyi öğretmesi gerektiğiyle alakalı 4 basit kural var, o kurallar üzerinden gidiyor. Ama dediğim gibi, tabii, yeterince elimizde yok, o yüzden, tüm çocuklara dağıtmamız imkânsız. Türkiye'de -hatırlatırım herkese- 25 küsur milyon çocuk var, Suriyeli çocuklarla birlikte bu, 26-27 milyon, her çocuğa dağıtmamız sivil toplum örgütü olarak bizim gücümüzün çok çok üstünde.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Siz yapamazsınız tabii ki.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Hani, dediğim gibi bunun asıl sahibi aslında Türkiye Cumhuriyeti devleti ve Hükûmeti çünkü üyesi olduğu Avrupa Konseyinin, kurucusu olduğu Avrupa Konseyinin yayını bu; biz sadece buraya getirip örnek olsun diye bastık ve dağıtmaya gayret ettik, yerel yönetimlerle bunu yaptık çünkü Aile Bakanlığına ya da Eğitim Bakanlığına gittiğimizde önümüzde aşılması gereken çok fazla adım vardı, hepsini aşacak kadar gücümüz de yoktu, şu anda da aslında yok; o yüzden de hani, bu tip çalışmalara daha açık olunması gerekiyor açıkçası. Dediğim gibi, doğrudan biz oluşturmadık bunu, kırk yıllık tecrübeyle oluşturulmuş, tüm Avrupa ülkelerinden gelen tecrübelerle oluşturulmuş yayınlar bunlar.

Çocukların güçlendirilmesine kesinlikle katılıyoruz. Örneğin bizim kendimizin oluşturduğu, çocuklardan oluşmuş bir de Çocuk Danışma Grubumuz var, kendi yönetimi bize de katılıyor o çocuklar, kendi yaptığımız çalışmalara da fakat şöyle bir şey var ki özellikle de çocuk korumayla ilgili: Eğer sadece çocuğa öğretirseniz "Sen kendini böyle koruyabilirsin." diye ve çocuğu koruyacak kurumlar arasında bir iletişim, iş birliği yeterince yoksa, yeterince güçlü değilse, çocuğun çok rahatlıkla ulaşabileceği yardım hatları, çok rahatlıkla ulaşabileceği, yardım alabileceği ortamlar yoksa sadece çocuğa öğretmeniz de çocuk açısından bir zarara da dönüşebilir. O yüzden de her zaman dengeli ilerlemek zorundayız.

Önlemeyle alakalı, çok doğru söylüyorsunuz, seferberlik yapılması gerekiyor ve bu seferberliği hep beraber yapmamız gerekiyor, sadece Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı değil, sadece çocuk polisi değil, sadece jandarma değil çünkü herkes ayrı ayrı kampanyalar yapabiliyor; bunlar ayrı ayrı yapıldığında aslında çok güçlü olmuyorlar, o yüzden de güçlerimizi birleştirerek yapmamız gerekiyor bu kampanyaları. Nasıl sigara için, "Türkiye'de insanlara sigarayı bıraktıramazsınız, Türkiye'de otobüslerde sigara içilir, hiç kimse de bir şey demez." deniliyordu, şu anda hepsi gitti. İstenirse yapılabilir ve bu, Türkiye'den bir örnek. Nasıl sigarada yapılıyorsa sigaradan çok daha fazla zarar veren çocuk istismarı için de bu yapılabilir.

Burada tabii, pek çok şey yapılabilir ama özellikle de toplumsal cinsiyet eşitliği üzerinden düşünülerek bunların hepsini hazırlamak gerekiyor. Özellikle, çok kırılgan gruplar diyebileceğimiz, örneğin engelli çocuklar, örneğin mülteci çocuklar, örneğin sokakta yaşayan, çalışan çocuklar, örneğin tarım sektöründe çalışan çocuklar, kurumlardaki çocuklar özellikle öncelenecek bu tip seferberlik çalışmaları yapmak gerekiyor ama tek başına da yetmiyor çünkü muhakkak çocuk istismarı gerçekleşiyor bir şekilde. Önlendikten sonra yapılması gerekenleri de uygulamak gerekiyor. Bir taraftan çocuğu rehabilite ederken bir taraftan da kovuşturmayı gerçekleştirmek ve çocuğa "Adalet yerine geldi, sana zarar veren kişi cezasını aldı." demek gerekiyor, çocuğa bunu göstermek, bunu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyona : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 10

hissettirmek gerekiyor. Bu arada, çocuk bunu hissetmediği sürece iyileşemiyor, tüm psikologlara da, psikiyatlara da sorun, böyle bir şey gerekir.

Bir diğeri, "Peki, müfredatı nasıl dâhil ediliyor?"la alakalı... Aslında, UNESCO'nun -yine, Türkiye'nin de üyesi olduğu bir Birleşmiş Milletler örgütü- cinsel eğitimle alakalı, cinsel sağlık diyebilirsiniz, başka şey diyebilirsiniz ama içerisinde "cinsel" kelimesi geçmeyen eğitim müfredatı var, pek çok ülke bunu uyguluyor. Ülkelerin ayrı ayrı uyguladığı müfredatlar da var. Çok küçük yaşta başlanabiliyor. Örneğin, pek çok Avrupa ülkesinde -Danimarka, Hollanda vesaire gibi- anaokulundan başlanıyor ve cinsel istismar oranları inanılmaz, oldukça düşük bu ülkelerde çünkü tüm sistem "Çocukları nasıl koruyacağız?" üzerine kuruluyor. O yüzden de müfredatı pek çok değişik şekilde girebilir fakat hem anaokulu çağından başlayarak biraz önce paylaştığımız "5'te 1 Kiko" gibi hikâyelerle anlatılıyor. Hikâyelerle anlatırken bunu ailesinin yapması... Biz örneğin, bu çalışmalarını yaparken hiçbir zaman çocukla doğrudan çalışmadık. Çocukla, doğrudan çocuğu koruma yükümlülüğü olan aileyle, anaokulu öğretmeniyle ve ilköğretim öğretmenleriyle çalıştık çünkü onlar çocuğa yakınlar, her gün çocuğun belki de sırdaşı olabilecek kişiler onlar. Onlarla çalışıp onlarla beraber ilerlemek gerekiyor. Çocuğa ilk etapta bakma yükümlülüğü, sorumluluğu tabii ki ebeveynde fakat genel olarak politik, siyasi açıdan düşündüğümüzde yasalar üzerinde ana yükümlü tabii ki hükümet ve devlet, devletin tüm organları yani bakanlıkları, bakanlıklarda çalışan herkes vesaire. Tabii ki yasal yükümlülük orada -ailenin de tabii ki yasal yükümlülükleri var- ama sorumluluk, yasal yükümlülük temel politik açıdan bakıldığında ya da o düzeyde bakıldığında devlet ve devlet organlarında, hükümet ve hükümet organlarında diye söylemek gerekiyor. Örneğin, bu eğitim çalışmalarının farklı ülkelerde nasıl uygulandığıyla ilgili yine, size iyi örnekler gönderebiliriz, öyle bir şey de hazırlamıştık Avrupa Konseyiyle. Sizin önünüzdeki Avrupa Konseyi kılavuzunun içerisinde de pek çok ülkeden iyi örnek var aslında, önlemeye yönelik de iyi örnek var; onu da söyleyebilirim.

Bir şey daha var. Siz şöyle demiştiniz galiba Filiz Hanım: "Gideceğiz, gözlemler yapacağız." Lütfen, çocuklarla siz konuşmayın, ilk söyleyeceğim bu. Lütfen, çocuklarla siz konuşmayın ama bunun dışında pek çok sorumlu var orada aslında, tüm sorumlularla konuşmak gerekiyor. Yani pek çok kez neden, neden, neden diye sormak gerekiyor, sadece bir kez neden böyle oldu değil de belki de 5 kez, 10 kez neden oldu, peki, o neden oldu diye devamlı sormak gerekiyor diye söyleyebilirim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Soruları bitirdik, tekrar ilave mi var?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Soru değil, sadece bir eleştiri. Şu kitabın fotokopisini ben çektim, koskoca, masamda duruyor A4 boyutlarında ve çekip hepinize getirecektim. Yani bunun basımı 2014 ve "Milletvekilleri İçin El Kitabı" ama bundan haberdar değiliz. Yani ben daha yeni bir milletvekilim ama eski olanların en azından haberdar olması gerekiyor.

BAŞKAN – Kütüphanenin girişinde vitrinde var.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Beni ilgilendirmez, sonuçta bu Komisyona...

BAŞKAN – Yalnız, bu, Medisin yayını değil, özel.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben kalkıp fotokopi çektireyim de milletvekili arkadaşlara Komisyonda...

BAŞKAN – Filiz Hanım, Türkiye Büyük Millet Meclisinin bastırıldığı bir şey değil bu.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Değil ama "Milletvekilleri İçin El Kitabı" diye bir şey basılmış ve önerilmiş yani bize önerilmiş bu ve bunun dışında...

BAŞKAN – Basan dağıtacak.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – ..."Kiko" diye bir şey basılmış. Avrupa Konseyine birçok partiden milletvekilleriyle beraber gittik, şu bendeki İngilizcesi, bunun Türkçesi de varmış hâlbuki ve Belediyeler Birliğiyle çalışılmış. Yani okullarda çocuklara dağıtılabilmiş yıllardır. Şunun için bunu söylüyorum: Siz niye yapmadınız diye değil, siz benim karşımda yenisiniz ama şimdi, bunlar geldi ya, bir dolu materyal ve daha da gelecek ya, bunlar yine bizim elimizde kalıp da iki sene, üç sene sonra yeni komisyonda, belki ben olmayacağım, belki siz olmayacaksınız, başka birileri kalkıp da "Bunlar varmış." demesin.

BAŞKAN – Bunlar bize ilk kez veriliyor da bunlar basıldığına göre bir yerlerde dağıtılmıştır.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Dağıtıldı, Türkiye Büyük Millet Meclisinde dağıtıldı, iki sene önce 550 tane biz buraya getirdik, dağıttık tabii ki ama her seçimde de dağıtmamız biraz...

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ama bizim haberimiz yok işte.

JÜLİDE SARIEROĞLU (Ankara) – Bireysel sorumluluk ama bu.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bireysel sorumluluk olur mu Jülide Hanım, Komisyona biz.

BAŞKAN – Tamam, işte, Komisyona geldi, dağıtıldı yani bugün çağırdığımız için bugün geldi Filiz Hanım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ama Komisyona biz zorladığımız ve sorduğumuz için geldi, bununla ilgili sizin mesela haberiniz olması gerekirdi, bunu söylüyorum.

BAŞKAN – İstanbul Barosundan da başka bilgi gelir, haftaya gelecek olan sivil toplum kuruluşlarından da başka bilgiler gelir, başka kitapçıklar gelir. Yani bu şekilde basılan belki onlarca kitapçık var.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Tamam, umarım elimizde kitap yığınlarıyla kalmayız.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma Stenograf

Uzman : Sayfa: 11

Buyurun Sayın Metiner.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Öncelikle, hoş geldiniz.

Değerli çalışmalarınız var, çok iyi eserler var; bu konuda yapmış olduğunuz çalışmalardan dolayı sizi kutluyoruz.

Öğrenmek istediğim bir iki şey var, belki hanımefendi de bu çerçevede değerlendirir. Bütün bu çalışmalar, bana, çok fazla, Batı deneyimine uygun, Batı sosyolojisine uygun bir biçimde hazırlanmış adaptasyon çalışmaları gibi geldi. Kuşkusuz, dikkatimizi çeken başkaca sorular da var. Söz gelimi, ebeveyn-çocuk ilişkisi, ebeveyn-devlet, çocuk-devlet ilişkisi. Yani ebeveyn, sadece ve yalnızca çocukları dünyaya getiren birer aparat mıdır? Soru bu, aslında bugün belki de yanıtlanması gereken, bu çerçevede Komisyon raporu hazırlanırken de... Çocuğu dünyaya getir, çocuğun nasıl yetiştirileceğine, dış saldırılara karşı nasıl korunacağına da devletler, hükümetler karar verir. Söz gelimi, Sovyetik model, işte, Mehmet Bey de dikkat çekti haklı olarak; “Sen çocuğu dünyaya getir ama yetiştirmesini bilmezsin, dış saldırılara karşı korumasını da bilmezsin, biz çocuğu ideal ölçekte yetiştirelim.” Ama burada bu Komisyon raporu hazırlanırken belki mutlaka yanıtlanması gereken sorulardan biri olduğu için gündeme getiriyorum, lütfen, o gözle şey yapılsın. Ebeveynler kuşkusuz sorunlu olabilir yahut da ebeveynler içinden sorunlu insanlar olabilir, psikolojisi bozuk insanlar olabilir, patolojik düzeyde rahatsızlığı olan insanlar olabilir ama ebeveynlerin bu kısmı birtakım sorunlu davranışları üzerinden çocuk-devlet ilişkisini tanzim ederken de düşünmek lazım çünkü tıpkı ebeveynler gibi devletler, hükümetler de sorunlu olabilir. Söz gelimi ben, İran’da yaşayan bir ebeveyn olsam, çocuklarımla oradaki mollatarist rejim tarafından eğitilmesine, büyütülmesine karşı çıkabilirim veyahut da Sovyet, Çin modelinde olduğu gibi yani bu dengeyi de çok iyi kurmamız lazım yani hükümetlere, devletlere çok böyle fetişize eden, “En iyisini yapar, en doğrusunu yapar...” Bir, bu sorunun mutlaka araştırılması lazım, bir diğer husus da çok Batı merkezli yani Avrupa merkezli bir bakış açısı var. Mesela bu çocuk merkezlerinin Avrupa’da ortaya konulan eserleri çevirmesi kuşkusuz takdire değerdir diğer ülkelerin deneyimlerini, modellerini bilmemiz açısından ama acaba bu merkezlerimiz, buna Bakanlığımız da dâhil, Türkiye’nin sosyolojisine uygun, aile gerçekliğine uygun bir modalite çalışması yaptılar mı, sosyolojik birtakım saha çalışması yaptılar mı, yapıyorlar mı? Buna uygun ebeveyn-çocuk, çocuk-devlet ilişkisi üzerinde kafa yoruldu mu? Eğer bu yapılmıyorsa, yapılmamışsa bu çok büyük bir eksiklik. Ötekisi büyük bir kolaylıktır yani. Fransa’da yayınlanmış şeyleri alırsınız buraya adapte edersiniz, çeviri yani. “Zaten onlar en iyisini biliyorlar.” çevirdiğimiz zaman da, işte, “Oradaki çocuk kahramanlar üzerinden çok iyi bir çocuk bilinci oluşuyor, dolayısıyla hiçbir şey olmaz.” Eğer bu böyle olsaydı zaten bu suçların neşvünema bulduğu Batı’da olmazdı yani. Bütün bu iyi ürünlere rağmen, bu cinsel istismarın, cinsel suçların -çocuklara yönelik özellikle suçların- en fazla olduğu ülkeler de bütün bu modalitelerin ortaya konulduğu ülkeler. Bu konuda bence şey yapmamız gerekiyor. Bu konuda çalışmalarınız varsa şahsen çok sevinirim, çalışmalarınız yoksa, olmadıysa bu noktadaki çalışmalarınızı da yoğunlaştırmanızı bir Türkiye Cumhuriyeti yurttaş olarak, bir milletvekili... Çünkü bir ebeveynim, bir babayım; evladımın tırnağına hâle gelse hiçbir şekilde... Başka türlü babalar da olabilir, başka türlü anneler de olabilir, yani kötü örnekler üzerinden böyle ceffekalem bir yargılama yapmak, işte, çocukları ebeveynlerden korumak için -Batı bunu yaptı zaten- işte, aile kopuyor, çocuklar aileden kopartılıyor, ondan sonra hükümetler, devletler çocukları istedikleri gibi biçimlendiriyorlar. Bu da ayrı bir sorunlu alan diye düşünüyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Sayın Metiner.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT –

Kısaca yanıt vermeme ister misiniz?

BAŞKAN – Buyurun.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT –

Şimdi, şöyle, biz hiçbir zaman tek bir ülkenin, Avrupa ülkesi olduğu için iyi örneğini çevirip yayınlamayız, çevirdiğimiz tüm kaynaklar... Yayınladıklarımızın hepsi kendi Türkiye’deki bilgiyle oluşturulan kaynaklardır, Türkiye sosyolojisine hâkim insanlar tarafından oluşturulan kaynaklardır. Fakat, çevrilen kaynakların hepsi Türkiye’nin üye olduğu ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının ve Türkiye sosyolojisini bilenlerin katkı yaparak oluşturduğu yayınlardır. Birleşmiş Milletlerin ve Avrupa Konseyinin yayınlarını çeviriyoruz biz. Birleşmiş Milletlere ve Avrupa Konseyine Türkiye üye ve bu yayınları yaparken uzmanlar arasında Türkiye’den gitmiş ve Türkiye’nin koşullarını bilen uzmanlar da vardı. O yüzden, biz bunları çevirip yayınlıyoruz; onu baştan söyleyeyim. Ama yine de teşekkür ediyorum böyle bir şeyin altını çizdiğiniz için, biz de yine de dikkat ederiz, ekstra dikkat ederiz buna.

Onun dışında da, ebeveyn-çocuk ve çocuk ve devlet ilişkisi üzerine düşünmek tabii ki çok önemli. Türkiye Cumhuriyeti tüm bunların üzerine aslında düşünerek, örneğin on sene çocuk-ebeveyn, çocuk ve devlet düşüncesi üzerinden Birleşmiş Milletlere katkı yaparak Çocuk Haklarına Dair Sözleşme’nin oluşmasına katkı vermiştir. Orada, pek çok, Türkiye’den uzman, Türkiye’den avukat, Türkiye’den sosyal bilimci, hukukçu, tıpçı vesair insan vardı o yasanın yazılması aşamasında, Türkiye’nin de yasası hâline geldi Çocuk Haklarına Dair Sözleşme. O yüzden de Türkiye’nin kültürünü de yansıtan bir yasal bir çerçeve veriyor. O yasal çerçeve üzerinden biz konuştuğumuz için yani ben biraz önce yaptığım konuşmada hep yasal çerçeve üzerinden konuştuğum için yükümlülükler üzerine vurgu yaparak konuştum, sebebi buydu. Bir yasa var, Türkiye bunu kabul etmiş... Çocuklarla biz çalışırken de çocukların en fazla söylediği şeydir: “Türkiye bunu kabul etmiş, peki, niye uygulamıyor?” Yani Türkiye’nin kabul ettiği bir yasa var, kendi yasası yapmış Anayasası da gereği, hatta kendi yasalarıyla eşit, gerektiğinde de kendi yasalarının üzerinde düşünmüş, demiş ki: “Evet, bu yasa yıllarca düşünüldü, arkasında yıllarca emek ve yıllarca tecrübe, bilgi, insan var. O yüzden de demek ki iyi bir şey bu, bunun üzerine odaklanıp, bunun üzerinden ilerleyelim.” dendiği için ben açıkçası öyle konuştum, yoksa tabii ki yayınların arasında ister istemez farklı ülkelerden

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 12

örnekler var, fakat yayının içerisinde Türkiye'den de örnek var. Yanlış bir örnek verilmiş orada ama Türkiye'den de örnek var. Başka yayımları var Avrupa Konseyinin çocuk korumayla alakalı. İyi örneklerden bir tanesi yine Türkiye. Türkiye Büyük Millet Meclisinde iki sene üst üste toplantı yapıldığı için iyi örnek olarak örneğini koydu bunu. "Türkiye Büyük Millet Meclisi bunu önemiyor demek ki." dedi. Yani yaptığımız çalışmalarda açıkçası olabildiğince hem çocukları hem aileleri hem de diğer ortaklarımızı ki Türkiye Büyük Millet Meclisini de bir ortak olarak görüyoruz, bir paydaş olarak görüyoruz burada, herkesi düşünerek oluşturmaya çalışıyoruz. Tabii ki "Çocukları devlet yetiştirsin." demiyoruz biz, çocukları ailelerinin yetiştirmesi gerekiyor, o yüzden ailelerin desteklenmesi gerekiyor ama her aile ne yazık ki sizin aileniz gibi yetiştiriyor. Türkiye'de -şöyle söyleyelim resmî rakamlar üzerinden- her yıl yaklaşık 160 binin üzerinde kız çocuğu, 18 yaşının altında, daha hâlâ kendisi çocukken çocuk sahibi olan insanlar ve evliliklerin yaklaşık yüzde 20'si bu kesimden, çocuklardan oluşuyor neredeyse. Ve diğer evliliklere de baktığınızda... Evlilik yaparken tabii ki böyle bir şey olsun da demiyoruz. "Sen çocuk yetiştirmeye muktedir misin?" deyip bir sınav yapılacak değil tabii ki her evlenene. Bu da kabul edilir bir şey değil, o da doğal bir hak, o yüzden devletler var. Evlilikler olabilir, o yüzden Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı var. Aile eğitimleri yapılabilir ki yapılıyor da, belki daha da yaygınlaştırmak gerekecek. O eğitimleri yaparken belki çocuk korumaya daha fazla dikkat edilmesi gerekecek. Çocuk korumayla ilgili pek çok yayın var, onlardan yararlanarak belki yeni kaynaklar oluşturulması gerekecek.

Bir diğer şey de, aslında iki şey: Biz yayınımızı aslında sadece göstermek için, "Bakın, böyle şeyler var, bunlar kullanılabilir." demek için hazırlıyoruz. Yoksa, tabii ki asıl yükümlülük ve görev devlet örgütlerinde, hükümet örgütlerinde. Biz Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının yapabileceği bir şeyi yapamayız, o kadar gücümüz zaten yok; biz bir sivil toplum örgütüyüz, çok büyük de değiliz, 10 kişi falan çalışıyoruz açıkçası ve sadece çocukları korumak için, kurumlara da destek olmak için bu tip çalışmalar yapıyoruz, yoksa Aile Bakanlığı ya da Millî Eğitim Bakanlığı "Kiko" gibi 10 tane yayın yapabilir. Yani ne bileyim orada "Kiko" olmaz da... Bu arada Avru'daki hiç kimsenin ismi kolay kolay "Kiko" değildir, uydurma bir isim bu, sadece çocuklara söylemesi kolay olduğu için "Kiko" dendi, Türkiye'de "Dodo" olur, "Toto" olur, başka bir şey olur, bilemiyorum ama yani Aile Bakanlığını ya da Eğitim Bakanlığını durduracak hiçbir şey yok. Bu tip şeyler yapılabilir, yapılırsa da ortak olmaya, destek vermeye her zaman hazırız.

Başka bir şey: Ne yazık ki, Türkiye'de de başka ülkelerde de çocuklara istismar durumlarında çocuk istismarıyla ilgili rakamlara baktığınızda, daha çok ev içi ya da çocukların tanıdığı kişiler tarafından gerçekleşiyor. O yüzden de çocukların tanıdığı kişileri de çocukları da bilgilendirmemiz gerekiyor. Hem onların bilgilendirme hakları olduğu için, kendi vücutları -ne bileyim- cinsellik vesaire her şeyle ilgili bilgilendirme hakları olduğu için hem de yetişkinlere özellikle "Kız çocuklarına, erkek çocuklarına, hiçbir çocuğa dokunamazsın, kötü davranamazsın." diye öğretmek gerekiyor. Her bunu yapana da ceza verilsin de demiyoruz bu arada. Yasayı da önleyici olarak görmek istiyoruz biz, yasanın önleyici olması gerekiyor. O yüzden de sadece Ceza Yasası'nda değil, örneğin Medeni Kanun'da yapılması gerekiyor pek çok değişikliği.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederiz.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Çok kısa bir şey söylemem gerekiyor müsaadeniz olursa.

Aile, sokak, okul; bunlar şiddetin birbirlerine gördü olarak çok az uygulanıp şey yapıldığı mekânlar değil. Bizim yaptığımız araştırmalarda, aile içi şiddetin sokak ve okula göre daha az çıktığını açık bir şekilde görüyoruz. Birazdan da araştırmamızın sonucunu paylaşacağız.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederiz.

Sayın Adem Arkadaş'a teşekkür ediyoruz vermiş olduğu bilgilerden dolayı. Yaptıkları araştırmaların sonuçlarını bizlere iletiler ve dokümanlarından da oldukça kapsamlı bir araştırma yaptıkları ortaya çıkıyor, bunlardan elbette ki faydalanacağız. Özellikle, özetledikleri bir rapor var, orada da çocuk istismarının önlenmesine ilişkin tedbirler var, o tedbirler Komisyonumuzun raporu hazırlanırken bizlere ışık tutacaktır.

Çok teşekkür ediyoruz çalışmalarınız için ve bugün bize yapmış olduğunuz açıklamalarınız için.

Şimdi İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi Genel Sekreteri Avukat Selmin Cansu. İstanbul Barosunun da bu konuda çok önemli çalışmaları olduğunu biliyoruz eskiden beri ve en son da bir kitapçık gelmişti milletvekillerimize, bütün odalara dağıtılmıştı, onun için de teşekkür ediyoruz.

Bugün de Çocuk Hakları Merkezi Genel Sekreteri Avukat Selmin Cansu'yu davet ettik. Şimdi mikrofonu kendisine veriyoruz.

Buyurun.

2.- İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi Genel Sekreteri Avukat Selmin Cansu Demir'in, çocuk ihmal, istismarı ve çocuk cinsel sömürüsüyle ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Öncelikle davetiniz için çok teşekkürler.

Bahsettiğiniz gibi İstanbul Barosunun aslında pek çok çalışması var çocuk haklarıyla ilgili. Bizler de Çocuk Hakları Merkezinde gönüllü olarak çeşitli çalışmalar yürütüyoruz. Bugün, kamuoyuna yansıyan pek çok dosyanın müdahali oluyoruz, olmaya çalışıyoruz. Müdahillik taleplerimiz kimi zaman reddediliyor, kabul edilemeyebiliyor. Gözlemci olarak takip ettiğimiz pek çok dosya var. Bununla birlikte, tabii, Çocuk Hakları Merkezinin üyeleri olarak da çocukların avukatlığını yapıyoruz kendi işlerimiz kapsamında.

Ben, 2010 yılından beri Çocuk Hakları Merkezinin Genel Sekreteriyim. İnsan hakları hukuku üzerine yüksek lisansımı yaptım ancak Komisyonunuzun konusuna giren konularda daha çok çocuklarla birlikte çalıştığımı vurgulamak istiyorum. Yine, Barosunun CMK

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 13

ve staj eğitim merkezlerinde de çocuk haklarına ilişkin çeşitli çalışmalarda eğitimlik yapıyorum ve stajyer avukatların da bu alanda çalışmasını teşvik etmeye çalışıyoruz Çocuk Hakları Merkezi olarak.

Davetiniz bizim için çok önemliydi ancak cuma günü bilgimiz oldu, dolayısıyla çok kısıtlı bir hazırlık yapabildik. Bizler, haziran ayında, akademisyenlerin ve meslek örgütlerinin, diğer meslek örgütlerinin de katılımıyla aslında bir çalıştay yapma çabasıydık çünkü özellikle Anayasa Mahkemesinin 2015 yılı sonunda verdiği Cinsel İstismar Yasası'nın iptaline ilişkin karardan sonra yapılacak yasal değişikliklerde mutlaka çocuklarla bire bir çalışan meslek örgütlerinin deneyimlerinin, tecrübelerinin esas alınması gerektiği inancını taşıyoruz ve bunun elbette ki çok bütüncül bir çalışma olması gerekiyor. Dolayısıyla, bugün sunumumda, daha çok avukatlar olarak bizlerin gözlemlediği sorunlara değinmek istiyorum ama çözüm önerileri için de bu kapsamlı çalışmadan sonra size bir rapor göndereceğimizi şimdiden taahhüt edebiliriz.

Demin de söylediğim gibi, biz, adli sürece giren çocuklarla çalışıyoruz ve tabii ki çocukların adli süreç içerisinde yaşadıkları mağduriyetlerin bizzat tanıklığını da yapmak durumunda kalıyoruz. Bugün de hem adli süreçte çocukların yaşadıkları zorluklardan da hem de ihtiyaçlarının neler olduğundan biraz bahsetmeye çalışacağım ancak herhâlde şunu söylemekte fayda var: Çocuklarla yargı sürecinde karşılaştığımızda içimizi acıtan en önemli unsur şu; birçok istismar faydasının çok göz göre göre yaşandığını fark ediyoruz yani Adem Bey'in demin "Olmadan önleme." dediği önleyici politikaların yokluğu nedeniyle çocukların sistematik istismarlara maruz kaldığını ve artık dayanamayacak bir noktaya geldikten sonra, kırılma noktası yaşandıktan sonra sürecin adliyece yansıdığını fark ediyoruz. Bu nedenle, sadece faili cezalandırmaya ve cezaların daha çok artırılmasına yönelecek olan çalışmaların indirgemeci bir tutum olabileceği ve çocukların gerçek problemini çözmekten biraz uzak kalabileceği kaygısını taşıyoruz çünkü mağdurlarla yaptığımız çalışmalarda, mağdurların ve ailelerin yargı sürecindeki yargılayıcı sorular yani kendilerinin aslında yargılanması, örseleyici birtakım tutumlardan, yargılamanın uzun sürmesinden, yargılama sürecinde bilgilendirilmemelerinden, kendilerini ifade edememelerinden ve sanıktan ya da sanığın ailesinden baskı görmelerinden oldukça etkilendiklerini, incindiklerini ve failin cezalandırılmasının kimi zaman bu hassasiyetlerin arka planında dahi kalabildiğini fark ediyoruz. Örneğin, gözlemci olduğumuz bir dosyada, bir babaanne, torununun yakın akrabası tarafından istismarında müşteki sıfatıyla dosyaya katılıyordu ve süreç sonucunda bize şöyle söyledi: "Yargı, bize bu sapığın ettiğinden çok daha fazlasını etti." Şimdi, bir babaanneye bunu söyleten yargı sürecinin hep birlikte burada tartışılması ve önemle altının çizilmesi gerektiğine inanıyoruz.

Neden faillere çok yüksek cezalar vermek sorunun tamamını çözmez? Demin bahsettiğim gibi mağdurlar bundan çok etkileniyorlar ama özellikle Karaman'a da baktığımızda, beş yüz sekiz yıl hapis cezası verildi. Peki, çözüldü mü, adalet sağlandı mı? Devletin bire bir gözetiminin olduğu kurumlarda, cezaevlerinde, yurtlarda, işte Karaman gibi okulların, eğitim hayatının olduğu kurumlarda sadece suçu bire bir işleyen failin cezalandırılması bu failin suçu işlemesindeki ihmallerin değerlendirilmesinin önünü asla kesmemeli. Bu kurumların denetlenmesi, izlenmesi, çocuklarla çalışan kişilerin sorumluluklarının tespit edilmesi ve demin de bahsedildiği gibi koordinasyonun mutlaka sağlanması oldukça önemli.

Yine, neden cezalandırma, failerin çok yüksek ceza alması sorunu çözmeyecek? Çünkü, Türkiye olarak daha önce gündemimizde bu konu yer aldı. 2014 öncesinde Mert ve Gizem adında 2 çocuğun ismini hatırlatmak isterim sizlere. Biri Adana'da, biri Kars'ta hunharca cinsel istismara uğrayıp sonrasında öldürülen çocuklardı. Ve sonrasında yapılan yasal değişikliklerde söylenen şey şuydu: "Cezaları artıracacağız, çocukların masumiyetini koruyacağız." Fakat, üzülmek istiyorum ki, 2014 yasal değişikliklerinden sonra bizim pek çok dosyamızda "ani kesintili hareket" gibi bir kavramın gelmesi, cinsel taciz suçunun çocuklara karşı işlenebileceğinin söylenmesi, ruh ve beden sağlığının kaldırılması nedenleriyle bozma ilamlarını ya da tebliğnamelerini alıyor olduk sadece bu 2014 yılındaki değişiklikler nedeniyle. Ya da yine 2015 yılının sonunda yapılan, Anayasa Mahkemesinde kararı verilen karar nedeniyle, bugün savcılarımızın bunu bekletici mesele yapması talepleri nedeniyle pek çok dosyada tahliye kararları alındığını biliyoruz yani sürece bu şekilde başlamak ve mağdur çocukların yaşadıklarını dikkate almamak bizi çok sonuca götürmeyecektir. O yüzden, ben de akışta "Türk Ceza Kanunu kapsamında, çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarla yani Türk Ceza Kanunu kapsamında nasıl mücadele edilebilir? CMK uygulamaları çocuklar için neler getiriyor? -Ki, biz bunları maalesef artık "ikincil mağduriyet" olarak nitelendirmek durumunda kalıyoruz- Faillelere dönük yaptırımlar nelerdir ve nasıl olması gerekir? Çocukların bu süreçte nasıl korunması gerekir?"i birazcık anlatıp sonra da çözüm önerilerini getirmek istiyorum.

Şimdi, hukukçular gelmiş, hocalarımızı dinlemiştiniz, o yüzden çok çok ayrıntısına girmeyeceğim ama yargı sürecinde en çok tanıklık ettiğimiz şeylerden bahsedeceğim. Örneğin, Türk Ceza Kanunu'nun 103'üncü maddesinde bir cinsel istismar tanımının aslında olmadığını görüyoruz biz ve bu tanımın olmaması yani Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nde aslında böyle tanımlar varken kademeli olarak, bu tanımın olmaması ve aslında uygulamada yetişkinlerin cinsellikleri üzerinden çocukların yaşadıkları cinsel istismarın tanımlanması oldukça muğlak ve yoruma açık birtakım kararların çıkmasına neden olabiliyor. Dolayısıyla öncelikle 103'üncü maddenin yani "Cinsel İstismar" başlığının altının kademeli olarak yine doldurulması gerektiğine inanıyoruz. Örneğin, 105'inci madde, cinsel taciz suçunun çocuklara karşı işlenebileceğini de söylüyor. Ama 103'üncü madde, her türlü cinsel davranışın suç olduğunu söylüyor. Şimdi, buradaki gelişkinin mutlaka giderilmesi lazım.

Yine 103'üncü maddede "ani ve kesintili hâl" kavramı denen bir kavram getirildi 2014 yılında. Son derece muğlak, son derece uygulayıcının, yargı mensubunun yorumuna açık bir kavram ve uygulamada birlik sağlamak son derece zor olacaktır. Bu kavramın da kaldırılması gerektiğine inanıyoruz. Bununla birlikte müstehcenlik ve fuhuş, genel ahlaka karşı işlenen suçlar kapsamında. Aynı 2005 yılı öncesinde çocuklara ve kadınlara karşı işlenen suçların aile düzeni ve genel ahlaka aykırı olması gibi. Tabii ki bir çocukla porno izlemek, izletmek ya da bunların kullanımında çocukları kullanmak ya da çocukların fuhuşuna aracılık etmek ve bu yönde mağduriyetini

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 14

sağlamak çocuk istismarıdır, cinsel istismardır ve bunun genel ahlaka karşı suçlar kapsamında değil, çocukların cinsel özgürlüklerine ve cinsel dokunulmazlıklarına karşı işlenen suçlar kapsamında değerlendirilmesi gerekir.

Tabii ki yine cinsel istismarda 103'üncü maddede yaş sınırları olduğunu görüyoruz. Özellikle 15 yaşın üstündeki çocuklar için cebir, tehdit, hile ya da iradeyi sakatlayan birtakım hâllerden bahsedilmiş ama özellikle çok küçük yaşta başlayan cinsel istismar vakalarında yine istismarcı yakın aile bireyleri olduğunda çocukların rızalarının sakatlandığını ve aydınlatılmış rızalarının toplumsal baskılardan soyutlanarak yargının önüne getirilemediğini görüyoruz. Bu nedenle 15 yaşın üstündeki çocuklar için de aslında yasa koyucunun suçun unsurlarını tanımlamasında birtakım eksiklikler bulunduğunu düşünmekteyiz.

104'üncü madde, açıkçası bizim için çok sorunlu bir madde, "Reşit olmayanla cinsel ilişki." 2014 değişikliklerinden sonra ensest suçuna ilişkin birtakım eklemeler de oldu ama suça sürüklenen çocukların avukatlığını yapan avukatlar olarak da söylemek gerekir ki 15 yaşın üstünde iki çocuğun cinsel ilişkiye girmesinin ardından çocuklardan sadece bir tanesinin şikâyetçi olması nedeniyle bugün çocuklar yargılanıyorlar ve bu, özellikle kız çocuklarının şikâyetçi olmasının toplumsal birtakım nedenleri var elbette ki. Fakat sonunda süreç bize neyi gösteriyor? Eğer 15 yaşındaki bir kız çocuğu ya da erkek çocuğu 45 yaşındaki biriyle rızasına dayalı olarak birlikte olursa fakat şikâyetçi olmazsa, bu 45 yaşındaki kişi hukuk düzeninde hiçbir karşılık alamazken 15 yaşında, aralarında bir ay, iki ay, iki gün olan çocuklar cinsel ilişkiye girdiklerinde ve aile baskısıyla bu çocuklardan bir tanesi şikâyetçi olduğunda bu çocuğun cezalandırılması sonucunu karşımıza çıkartıyor. Dolayısıyla da oldukça sorunlu olduğunu düşünüyoruz. 104'üncü maddede yapılacak düzenlemenin çocuklar bakımından şahsi cezasızlık sebebi olarak nitelendirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Tabii ki Anayasa Mahkemesinin özellikle yine 2015 sonunda verdiği kararda çocukların cinsel ilişkilerinin evlilik çerçevesinde değerlendirilmesinin de çok tehlikeli olduğunu ve bunların hem kız çocuklar bakımından hem erkek çocuklar bakımından problemlere yol açabileceğini ve birçok temel haklarından mahrum kalmalarına yol açabileceklerini düşünüyoruz.

Son olarak, Türk Ceza Kanunu'nda birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel törene ilişkin madde, yine Anayasa Mahkemesi tarafından özel hayatın gizliliği vesair nedenlerle iptal edildi dinsel tören yapılması hususu. Tabii ki burada çocuklar bakımından bunu ele almak gerekiyor. 18 yaşın altında bir bireyin evlendirilmesinin mutlaka yasada yer alması, ceza almasının yasada yer alması ve ağırlaştırıcı neden olması gerekmekte. Yine Medeni Kanun'daki evlilik yaşının 18'e çekilmesi de bu yasayla birlikte çocuk evliliklerine karşı, zorla evlendirilmelerine karşı yapılacak mücadelenin önemli bir ayağı olacaktır. Yine evlilik hazırlıklarının da cezalandırılması.

Fakat, tabii, bunların yine sürece yansmasıyla beraber bizim İstanbul Barosunda Çocuk Hakları Merkezine gelen bildirimlerde en sıklıkla karşımıza çıkan husus özellikle meslek elemanlarının, yani çocuklarla beraber, bire bir çalışan meslek elemanlarının bir risk faktörünü belirlediklerinde, fark ettiklerinde bunu yargı sürecine yansıtma konusunda duydukları kaygı. Bu kaygıyı Adem Bey anlattı. Evet, küçük yerlerde olduğu zaman gerçekten kendilerine yönelik bir tehdit olabilir ama aynı zamanda bu kişilerin çocukları korumak ve çocukların eğer yargı sürecine girerlerse daha fazla zarara uğramalarından duydukları kaygı nedeniyle "Eğer biz bunu yansıtmasak, bir şekilde aileyle çözümlenebilirsek, örneğin taşınırlarsa, örneğin işte o kişi aileden dışlanırsa, yine de bunu yansıtmasak cezalandırılır mıyız?" sorusunu sorduklarını, hatta "Bu suçun alt sınırına kadar ya da üst sınırına kadar tamam ceza alsam da bu çocuğun bu kadar yıpranmasına, bu kadar mahvolmasına değmeyecektir?" diye yaptığımız görüşmelerin gerçekten sayısını unuttum, bilemiyorum maalesef. Dolayısıyla bildirim yükümlülüğünün çok çok önemli bir noktaya temas ettiğini ve uzmanların bildirimlerinin belki ara mercilerle... Örneğin biz uzmanlara neyi öneriyoruz? Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına, Çocuk Koruma Kanunu gereği, 6'ncı maddesi gereği çocuğun korunma ihtiyacı içerisinde olduğunu tespit ettikleri için başvurabilmelerini öneriyoruz ki orada uzmanlarınızın yaptığı görüşmelerden sonra, tespitlerden sonra çocuğun çok ciddi anlamda bir istismarı varsa, daha doğrusu suç teşkil eden bir istismara uğruyorsa ki buradan bir bildirim sağlanabilsin, Bakanlık üzerinden diye. Ama özellikle bildirim yükümlülüğünü vurgulamak istedim.

Şimdi, CMK'ya geldiğimizde aslında en sorunlu alanlardan bir tanesi, hatta bütün bu sunumun belki de temelini oluşturuyor maalesef. Şimdi, kanunda yer alan birkaç hususu buraya yansıtım. İşte nedir? Çocuğun ifadesinin bir kere alınması kuralı, mutlaka avukatla ve sosyal çalışma görevlisiye desteklenmesi gerektiği, ifadesinin ses ve görüntü kaydı altına alınması gerektiği ve sanığın ya da hazır bulunma hakkı olanların -yani müştekilerin örneğin- yokluklarında çocuğun ifade verebilme hakkı. Fakat bugün biz nasıl çocuklarla çalışıyoruz? Önce onun bir tanımını yapayım. Yaşadığı istismarı fark edebilmiş ki bu, çok zor bir şeydir çünkü çocuklar gelişimlerinin çok erken aşamalarında ve cinselliği yetişkinler gibi yorumlamıyorlar, maruz kaldıkları şeyin cinsel bir istismar olduğunu fark edemeyebiliyorlar çoğu zaman. Bir haksızlık olduğunu anlıyorlar, rahatsız da oluyorlar bundan ama tanımlamada zorluk yaşıyorlar. Sonrasında, sosyalleştiklerinde, bunun gerçekten suç olduğunu fark ettiklerinde bu duyguyla baş etmeleri çok zorlaşıyor çocukların çünkü öncelikle suçluluk duygusuna kapılıyorlar. İşte kendileri yüzünden bu suçun mağduru olduklarını, neden kendilerinin hedef seçildiklerini sorguluyorlar. Sadece suçluluk duygusu değil, çok utanıyorlar. Gerçekten çocuklar yaşadıkları şeyden oldukça utanıyorlar ve bunu dile getirmekten çok kaçınıyorlar ama hadi bu duyguyla da baş edebildi, çocuğun karşısında istismarcının yarattığı korkuyu ve tehdidi bertaraf edebilecek bir güce de sahip olması lazım. Diyelim ki suçluluk, korku, tehdit, işte utanma, bu duygularla da baş etti çocuk, o zaman çocuğun ihtiyacı olan şey bir yetişkin oluyor çoğu zaman, ona inanacak, güvenecek, onu süreç içerisinde destekleyecek bir yetişkin. Ki Karaman'da -hatırlatmak isterim -okula gitmek istemeyen kardeşini psikoloğa götürən ablanın ve orada bildirim yükümlülüğünü gerçekleştiren psikoloğun ve sonrasında etkili soruşturma yükümlülüğünü yerine getiren savcının mücadelesiyle, biz, 2012 yılından beri süren bir istismar vakasını öğrenebildik. Dolayısıyla da burada bu çocukların, yani biz adli süreçte bu duygularla baş etmiş ve kendisine destek olabilecek bir yetişkini yanında bulabilmiş çocuklarla çoğu zaman çalışıyoruz fakat bunun da dediğimiz gibi, buz dağının aslında görünen yüzü olduğunu düşünüyoruz çünkü çocuklar çoğu zaman bunu yargıya da

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 15

yansıtmak istemiyorlar. Neden? Çünkü uygun olmayan ortamlarda çocuklar, uzman olmayan kişiler tarafından ya da yeterli uzmanlığı olmayan kişiler tarafından defalarca, bazen yanında sanık varken, bazen kalabalık duruşma salonlarında, çoğu zaman özel hayatları sorgulanarak ve didiklenerek, örseleyici, damgalayıcı sorulara muhatap olarak ve genelde de yargı mensuplarının kendi kişisel görüşleri ve dünyaya bakış açıları, deneyimleri çerçevesinde aslında bir değerlendirmenin sonucuyla yaşadıklarını anlatmak zorunda kalıyorlar. Çok ufak bir örnek vermek gerekirse, geçtiğimiz günlerde, şehrin iki ayrı ucunda olan cinsel istismar davasında, maalesef öz babanın istismarcı olduğu davalarda savcılardan havale almak için suç duyurusu dilekçeyle gittiğimde, çok samimiyetle söylüyorum, iki savcıdan da aynı tepkiyi aldım, ikisi de "Hayırdır avukat hanım, velayet mi tartışmalı, velayeti mi vermek istemiyorsunuz, o yüzden iftira mı atıyorsunuz babaya?" dedi.

Şimdi, bu bir kaygı olarak, soru işareti olarak belki kendi kafasında bulanabilir sadece o metni gördüğünde ama bunun gerçekten artık genel bir kabul olarak, özellikle ensest dosyalarında bir husumetin gereği olarak istismarcılara sanki bu isnadın atıldığı izlenimini geri bildirim olarak almak oldukça üzücü ve yorucu bizler adına çünkü bu, yargılamamanın tarafsızlığını da oldukça etkileyen bir durum olarak karşımıza çıkıyor. Tabii, bu yargı süreci senelerce sürebiliyor ve duruşmaları saatlerce çocuklarla birlikte bekliyor olabiliyoruz.

Yine duruşmalardan bir örnek vermek gerekirse 15 yaşında orta derecede zekâ engeli olan bir çocuk –bu çok önemli bir vaka bence- sanıklar da öz ağabeyi ve çocuğun üvey babası, müşteriler de bu üvey babayla hâlâ evlilik birliği devam eden öz anne ve yine o öz ağabeyin babası olan öz baba yani üvey baba ve öz ağabey yargılanıyor, şikâyetçi olanlar da öz anne ve öz baba. Duruşmanın öncesinde, bizim, mahkemeden birtakım taleplerimiz oldu. Neydi bunlar? Duruşmanın kapalı yapılması çünkü çocuk her bizi gördüğünde çok utandığını, işte karşı cinsten birileri olursa anlatmaktan çok çekineceğini, bu yaşananlara çok üzüldüğünü söylüyordu ve duruşmada fazla insan olduğunu gördüğünde çok tedirgin olacağını söylüyordu çünkü ona yaptığımız birtakım bildirimler sonucunda böyle olabileceğini tahmin etmişti. Ses ve görüntü kaydı altına alınmasını istedik ki çocuklar defalarca tekrar tekrar ifade vermesin. Bir kadın uzman tarafından çocuğun dinlenmesini talep ettik ve sanığın, sanıkların ve ailenin yokluğunda ifade vermesini talep ettik. İyi ki yazılı vermişiz dilekçelerimizi çünkü duruşma esnasında talep ettiğimiz bu hususların hiçbirisi zapta dahi geçmedi. Gerçekten gereksiz görüldü ve muhatap alınmadık. Fakat sonrasında şöyle bir durum oldu: Çocuk duruşma sırasında sürekli sanıkların ve müşterilerin gözünün içine bakarak birtakım cümleler söyledi ama aslında hiçbir şey anlatmadı, kaygısını, korkusunu, kimden çekindiğini oldukça belli etti ve oradaki işini gerçekten çok iyi yapan uzmanın bu tespitleri sayesinde, bu gözlemleri sayesinde bu mahkemeye aktarıldı ve bizlerin avukatlar olarak hukuki haklarını anlatmaya çalıştığımız, yerine getirilmesine çalıştığımız mağdur, uzman tarafından aslında mahkemece yönlendirilerek korundu. Sonrasında bu çocuk hakkında 4 tanesi adli tıp, 1 tanesi uzman raporu alındı. 5'inde de çocuğun istismar mağduru olduğu ve görüşlerine, anlattıklarına itibar edilebileceği söylendi ama o psikolog o gün o duruşma salonunda olmasaydı ve çocuk o korku ve kaygıyla hiçbir şey anlatmasaydı biz bu sürecin delilsizlik nedeniyle cezasızlıkla sonuçlanacağını da oldukça iyi biliyorduk çünkü birçok dosyamızda maalesef bunu yaşıyoruz.

Bu CMK'yı özetlemek gerekirse yapılması gereken şey, mutlaka süratli, gizli yani bugün CMK'da genel ahlak ve kamu düzenine karşı işlenen suçlarda bu gerekçelerle kapalılık alınabiliyor ama burada belki çocuklara özgü bir maddenin getirilmesi gerekir aynı suça sürüklenen çocuklarda olduğu gibi. Uzmanın mutlaka etkin katılımının olması gerekmekte. Hâkimlerin, savcılarının, avukatların, uzmanların görüşleri doğrultusunda yönlendirilebilmelerini sağlamak önemli. Uzmanlaşmış hâkimler, savcılar ve avukatların dosyalarda taraf olması yine önemli. Çocuğun bizzat duruşma salonunda bulunmasına gerek olmadığını düşünüyoruz. Avrupa Konseyi Sözleşmesi de aynen bunu söylüyor. Teknolojinin gelişimlerinden faydalanarak çocuğun bizzat duruşma salonunda bulunmadan ses ve görüntü kaydıyla ifadelerinin alınabileceği ve bir kere ifade vermesiyle yetinilebileceğini yine ortaya koymak gerek ve mutlaka ki çocuğun her türlü psikolojik ve fiziksel baskıdan kurtulabileceği bir yargılama olmalı. Çocuk izlem merkezlerini bunlar için çok kıymetli olduğunu düşünüyoruz. 2012 yılındaki bir genelgeyle aslında çocuk izlem merkezleri açıldı. İstanbul'da şu an 2 tane var ve bütün ilçelere hizmet veremiyor maalesef. Sadece genelgeyle sınırlı kalmamasını ve yasal bir düzenlemeye tabi tutulmasını yine talep ediyoruz. CMK sürecinde anlatabileceğim bunlar.

Peki, faillere geldiğimizde, failer açısından neler getiriyor kanun ve getirmeli; biraz bunlara bakalım. Yani yaptırım aslında değerlendirildiğinde biz genelde alt sınırdan ceza verildiğini ve indirim hususlarının mahkemelerce dikkate alındığını düşünüyoruz. Topyekûn indirimin kalkması gibi bir talep olur mu, olmaz mı; bu tartışılabilir ama özellikle çocuklara karşı işlenen suçlarda buna dikkat edilmesi ve otomatik indirim, dediğimiz şekilde bunların uygulanmaması gerektiğini düşünüyoruz. Erteleme ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması düzenlemelerinin mutlaka cinsel istismar suçları bakımından -bu düzenlemelerin- muaf olması gerekmekte. İnfaz kurumunda uygulanacak birtakım programların olması gerekiyor failer bakımından. Bunları yine adli tıpcı hocalarımızla konuştuğunuzu biliyorum takip edebildiğim kadarıyla. Bunlar önemli. Fakat aslında bizim yine avukatlar olarak en sık karşılaştığımız şey şu ki -kanunda da şartlı tahliyle sınırlandırılmış çocuklarla birlikte bir işte çalışmama hükmü- birçok dosyamızda kırtasiyecisi, servis şoförü, kantin işletmecisi, öğretmen yani çocuklarla bire bir yakın işlerde çalışan kişilerin istismarcı olduklarını görebiliyoruz ve kanunen şu an bir engel yok maalesef ve uygulamada da o koordinasyon sağlanmadığı için, veri tabanı olmadığı için bu kişiler yine aynı işlerde çalışmaya devam edebiliyor. Örneğin bir dosyamızda kırtasiyeciydi, çocuğun okuduğu okulun karşısındaydı kırtasiyesi, hüküm aldı, Yargıtayda şu an, kesinleşmedi fakat okul hâlâ o kitapların, kendi okul kitaplarının satımını o kırtasiyeye yaptırıyor ve çocuk o okula giderken hâlâ o kırtasiyenin önünden geçerek okuluna gitmek zorunda kalıyor. Dolayısıyla da buradaki çocuklarla birlikte çalışma hususunun tedbiren ve hükümle birlikte mutlaka değerlendirilmesi ve bu kişilerin izlenmelerine, denetlenmelerine, bununla ilgili yönetmeliklerin ve kanunların hayata geçmesine inanıyorum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 16

Bir dosyadan daha örnek vermek istiyorum. Bizim için acı bir dosyaydı. Sonra da çocukların yaşadıklarına bakıp toparlayacağım sunumumu. Öz baba cinsel istismardan hüküm giyiyor, hapsediliyor, anne ile baba arasında bir boşanma davası yok, evlilikleri devam ediyor. Baba tahliye olduktan sonra aynı eve gidiyor ve aynı şekilde aynı çocuğunu istismar ediyor. Biz bunu nasıl öğreniyoruz? CMK'den bu dosyaya atandığımızda çocuk gece yarısı ev terlikleriyle evden koşarak mahalle karakoluna sığındığında polis merkezinden gelen avukat talebi üzerine bu dosyayı öğreniyoruz ve birçok şeyi sorgulattı aslında bu dosya bize. Hüküm almış bir kişi, cezaevine konmuş yani aslında süreç cezaıyla sonuçlanmış, mahkûmiyetle ama kaçırılan bir husus var. Nedir o? O da çocuk. Çocukların korunması gerçekten her şeyden ve her şeyden önemli çünkü yeni istismarlara açık hâle gelebiliyorlar. Belki o istismarcı yeniden istismar etmeyebilir ama çocuklar istismara açık hâle geliyorlar travmaları nedeniyle.

Şimdi, Çocuk Koruma Kanunu'nda ve 6284 sayılı 'Yasa'da birtakım koruyucu, önleyici, destekleyici tedbirler mevcut. Bunların ayrıntılarına çok girmeyeceğim ama özellikle demin verdiğim örnek özelinden de düşünmek gerektiği inancındayım. Hükümlerle beraber ya da tedbiren, çocukların korunması, avukatların ya da ailelerin bildirimine gerek olmamalı yani çocuklar, mahkemelerin bildirimleriyle, aile mahkemeleri tarafından ya da çocuk mahkemeleri tarafından gözlemlenmeli, denetlenmeli ve korunmalı. Bunun için, tabii, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının da belki yeni hizmet modellerine ihtiyacı olabileceğini tartışmak gerekebilir.

Yine 6284 sayılı Kanun, kişisel ilişkinin kaldırılmasını tedbiren düzenlemiş bir kanun ama örneğin bir ensest dosyamızda -yine bu geçtiğimiz günlerde başımıza gelen bir durum- baba hakkında bir soruşturma var. Kişisel ilişki hakkı var babanın aynı zamanda ve biz genel mahkemeler yetkili olduğu gerekçesiyle aile mahkemelerinden tedbiren kişisel ilişkinin kaldırılması kararını alamadığımız için, baba, icra kanalıyla yani düşünün ki istismardan yargılanan bir baba, bu devletin icra makamı eşliğinde kanuna dayanarak -ve yasal da hakkı aynı zamanda- çocuğu icraen teslim geliyor ve anne çocuğunu korumak adına -ki böyle bir şüphe olduğunda herhâlde herkes aynı şeyi yapar- çocuğunu teslim etmediği için icra ceza mahkemesinde sanık sıfatıyla anne hakkında dava açılıyor. Bu nedenle kişisel ilişki ve velayete ilişkin hükümlerin de özellikle istismar, aile içi istismar vakalarında ayrıca değerlendirilmeleri gerekiyor.

Yine, gizlilik... Bugün, pek çok aile, özellikle yakın akrabalarından istismar görenler kaçak durumda. Neden kaçıyorlar? İstismarcıdan kaçıyorlar ya yargı sürecinin sonucunu beledikleri için ya da bu işi yargıya yansıtamadıkları için. Fakat, gizlilik kararı olsa dahi bugün e-devlet sistemi nedeniyle ya da e-okul sistemi nedeniyle korunan çocukların ya da korunamayan çocukların bilgileri istismarcılara servis edilebiliyor aslında. Bir vakamızda aylarca, yaz tatili boyunca çocuğa ulaşamayan baba, okula kaydı yapıldığının ertesi haftası içerisinde çocuğunun nerede okuduğunu bulmuş ve yine icra kanalıyla gelmişti. Dolayısıyla, kimlik değişimi gibi, gizlilik kuralları gibi hususların çok kapsamlı değerlendirilmesi ve çok kolaylaştırılması gerekiyor mağdurlar bakımından çünkü bu, mağdurları koruyacak önlemler içerisinde; failere yönelik önlemler içerisinde değil.

Özetlemek gerekirse; biz bugün pek çok dosyada Türk Ceza Kanunu'nun ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun esas alındığını ama Çocuk Koruma Kanunu'nun biraz devre dışı bırakıldığını, buradaki hükümlerin çok fazla dikkate alınmadığını, atıf dahi yapılmadığını, gerekçelendirmelerde temel ilkelere yer verilmediğini görüyoruz. Zaten burada bahsedilen tedbirlere uyulmadığı zaman bir yaptırım da yok. Örneğin, aile çocuğu götürmediği zaman sağlık tedbiri uygulamasına, bunun bir yaptırımı yok. Hâkimler de uyulmayan tedbirler için neler yapabileceklerini çok bilemiyorlar, suç duyurularında bulunuyorlar, onlar da sonuçsuz kalabiliyor ve çok bürokratik süreçler sonrasında işleyebiliyor. Bununla ilgili pek çok örneğim var ama vaktinizi almak istemiyorum. Dolayısıyla da tedbir süreçlerine ve çocuk koruma sistemine ayrıca önem verilmesi gerektiğine inanıyorum.

Öneriler kısmında şu şekilde özetledim ama... Genel olarak -sunumumun en başında da söylemiştim- şunu söylemek lazım: 2014 yılında yapılan yasal değişikliklerin çocuklar lehine olduğu ve cezaları artırdığı söylenmesine rağmen hayata geçirilemediğini ve çocukların aleyhine işlediğini, hatta faileri biraz da olsun cesaretlendirdiğini görebiliyoruz.

Dilerim ki bu Komisyonunuz, bu emekleriniz, çabalarınız çocukların yaşadıkları bu problemlerin görünür olmasına katkı sağlar ve bu mağduriyetlere çözüm noktasında buradan güzel sonuçlar çıkabilir.

Sonuç olarak da çocukların gerçekten çok mağdur oldukları bir sistemde özetlemek gerekirse; önleyici politikaların ve çocukların ikincil mağduriyetlerinin önlenmesinin ve failerin suç işlemeyen denetim, önleme, izleme gibi uygulamalara tabi tutulması gerektiğine inanıyoruz. 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü'nde katıldığım bir panelden bu mesaj, sizlere getirdim çocuklardan: Evet, çocuklar gerçekten kendi haklarını istiyorlar ve bunu da sizlerden talep ediyorlar, almak istiyorlar.

Her çocuğun biricik olduğunu unutmadan, her çocuğun kendine özel ihtiyaçları, gereksinimleri olduğunu unutmadan, çocukları koruyacak politikaların ve çocukların istismarını önleyecek politikaların hayata geçirilmesini temenni ediyorum.

Dinlediğiniz için, sabrınız için teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi sorulara geçeceğiz.

Söz talepleri var.

Sayın Keresteciğlu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Teşekkürler sunumunuz için. Öyle hızlı anlattınız ki bazı yerleri yakalamakta güçlük çektim ama güzel, gerçekten kapsamlı, doyurucu bir sunumdu.

Şimdi, Baronun Çocuk Hakları Merkezinin uzun yıllardır çalıştığını ve çok değerli çalışmalarını olduğunu biliyorum fakat denetim konusunda aynı zamanda Baroya da önemli görevler düştüğü kanaatindeyim. Bu nedenle, özellikle yargı faaliyetinde bu uluslararası sözleşmelere -yani daha doğrusu Çocuk Hakları Sözleşmesi, artık adını koyalım- bunun dışında Çocuk Koruma Kanunu'na, işte 6284'e, bunlara uymayan yargıçlar hakkında kurumsal olarak da şikâyetle bulunuyor musunuz? Böyle bir denetiminiz var mı?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 17

Böyle bir denetim mekanizması aynı zamanda biraz da yargı mensuplarını da doğru davranmaya sevk etmez mi? Bunu sormak istiyorum.

Tabii ki onların eğitimi falan, bunları çok konuştuk, tekrara gerek yok, herkesin ortak kabulü çocuk hakları konusunda ya da ne yapılması gerektiği konusunda eğitilmeleri ama tabii ki yargı mensupları da, avukatlar da dâhil olmak üzere özellikle bu denetimi aynı zamanda baroların da yapması gerekmez mi?

Bir de bu savcıların size söylediği bir şeyden bahsettiniz...

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Velayeti mi tartışmalı?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – “Velayeti mi tartışıyorsunuz, karşı tarafı suçlamaya mı çalışıyorsunuz?” diye. O, biraz -bu son- boşanma komisyonunun aşlında sadece boşanmış erkekleri dinlemesi, örneğin şiddet mağduru kadınları ya da Mor Çatı gibi kurumları dinlememesi gibi olmuş, orada da herhâlde öyle düşünülüyordu. Bu Komisyonun özellikle önerdiği raporla ilgili... İncelediniz mi o raporu son olarak?

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Evet, biraz bakabildim hukuki yönlerine de.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Bu istismar ve evliliklerin beş yıl sorunsuz geçmesi... Özellikle çocukları ilgilendiren o konuyla ilgili ne düşünüyorsunuz?

Yasa taraması yapılmış anladığım kadarıyla, konuşmanın başını kaçırdım. Sizde böyle bir yasa taraması var mı ya da böyle bir bağlantı kurar mısınız? Hazır burada yan yana gelmişken bu da iyi olur.

Bu kadar sorularım.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Soruların hepsini alalım, toptan cevap veririz.

Sayın Kayışoğlu, buyurun.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Savcılarla ilgili söylediğiniz şey hakikaten acı. Geçen hafta da ben yaşadım onu. Bursa'da sevgievlerinde gerçekleşen ya da öyle olduğu iddia edilen olayla ilgili başsavcıyla görüştüğümde -tabii, dosyada gizlilik kararı var, bilgi vermiyorlar ama- şöyle dedi bana sayın başsavcı: “Bunlar zaten 3-4 yaşında çocuklar. 3-4 yaşında çocuğun istismarı mı olur? Hadi ergen olsalar falan anlarım da bunlar daha küçük.” Yani, baştan “Hayır, böyle bir olay olmaz.” algısı vardı karşımda maalesef. Tabii orada yaşanmış örnekleri söyledik sonuçta ama, maalesef, soruşturma makamı böyle baştan ön yargıyla “Hayır, zaten küçücük çocuk istismar olur mu canım.” diye bakarsa tabii ki orada insanlar, kamuoyu kuşkuya düşüyor, bir güven sorunu yaşıyoruz. Mesela, bu olayda hem kamuoyu hem oradaki sizin meslektaşlarınız, takip edenler, Baronun Çocuk Hakları Komisyonu bilgi alamıyoruz, alamayınca da karşımızda da böyle bir yaklaşım olunca tabii kuşkuya düşüyoruz. Gerçekten adil bir şekilde yürüyor mu, gerçekten deliller araştırılıyor mu, ne oluyor; yoksa, üstü kapatılıyor mu acaba, çokça şüphe duyulduğu gibi ya da karşılaşıldığı gibi? Bu gizlilik, dosyadaki gizlilik kararlarını en azından mağdurların avukatları açısından bir değerlendirir misiniz? Bu doğru bir şey mi? Yani, duruşmaların kapalı olması, evet, doğru bir şey, en azından mağdurların ifadesi -tanıkların ifadesine göre- o hüküm, usul hükümlerine göre alındığı için çocuk “Ben burada ifade veremiyorum.” dediğinde sanık çıkarılabiliyor, tamam, mümkün ama bunu yine çocuğun inisiyatifine bırakıyoruz, belki yasal bir -sizin söylediğiniz oydu, değil mi, yanlış anlamadım- zorunluluk olması lazım. Doğrudan, çocuğa sormadan bir şekilde çocuğun ifadesini sanık ya da kişiler yokken almak lazım. Soruşturma aşamasında da gizlilik konusunda bir engel oluyor mu mağdurların haklarını koruma, takip etme adına? Onu öğrenmek istiyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Benim için sorar mısın tekrar...

BAŞKAN – Siz sorun yani o kadar baskı altında değilsiniz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Uzun oldu. “Bildirim yükümlülüğü -kayda geçsin diye söylüyorum- şu anda nasıl oluyor?” u bir daha...

BAŞKAN – Bildirim yükümlülüğü, evet.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – O çalışanlar...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Çalışanların bildirim yükümlülüğüyle ilgili -uygulamada teorik olarak biliyoruz zaten de- oradaki sorunları da aktarırsanız...

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Sayın Benli...

FATMA BENLİ (İstanbul) – Hem sunum için hem de özellikle böyle zor bir alanda çalışma yaptığınız için ben teşekkür ederek başlayayım işin doğrusu. Aşlında, sanırım, savcıların ilk cümle olarak “Bu olmaz.” demesi hepimizi bir durduran, “Olmalı, böyle bir şey kabul edilemez, böyle bir şey hayatta gerçekleşemez.” duygusundan kaynaklanıyor. O yüzden özellikle çocuk istismarı konusunda çalışma yapmanın ne kadar zor olduğunun farkındayım. Teşekkür ediyoruz bu konudaki çalışmalarınızdan ötürü. Yaptıklarınız, söyledikleriniz çok değerliydi bizim için. Ben şeye takıldım: 2014'te yapılan yasa değişikliği sonrası cezalar artırıldığında bunun fiilî anlamda bir etkisinin olmadığını, aksine daha da olumsuz bazı özelliklere sebebiyet verdiğini ifade ettiniz. Peki, ne olmalıydı ki şu an yaşadığımız, bizi durduran, “Ya, nasıl bu kadar çok çocuk taciziyle, çocuğa karşı istismarla karşı karşıyayız?” dedirten olayları azaltabilirdiniz?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma Stenograf

Uzman : Sayfa: 18

İkinci olarak; bir duruşmada yazılı olarak talep etmenize rağmen mahkemenin bir istismar vakasında gizlilik kararı vermediğini, duruşmayı gizli olarak gerçekleştirmediğini söylediniz. Bunun aslında gizli olarak gerçekleştirilmesine ilişkin yasa da bir hüküm yok mu? Ben cezacı olmadığım için soruyorum.

Son olarak da il dışında sanık dinlenmesi artık görüntülü kayıt alma suretiyle gerçekleştirilebiliyor. Çocuklarla ilgili buna benzer istisnai bir düzenlemenin var olması hâlinde dışarıdan dinlenilmesi, böylelikle sanıkla aynı ortamda bulunmaması hâlinde katkı sağlayacağını hem çocuk açısından hem de yargılamanın sağlıklı yürümesi açısından fayda sağlayacağını düşünüyor musunuz? Bu konudaki düşüncelerinizi paylaşırsanız sevinirim.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Metiner...

MEHMET METİNER (İstanbul) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sunumunuz için size teşekkür ediyorum. Gerçekten çok hızlı konuştunuz, çok etkili konuştunuz.

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Umarım anlaşılır olmuştur, her şeyi anlatmak istediğim için...

MEHMET METİNER (İstanbul) – “Ağyarını mâni, efradını cami” derler eskiler; her şeyi içeren bir konuşmadı, Adem Bey’inki de öyle. Her ikinize de çok teşekkür ediyorum. Kendi adıma çok yararlandım ama hukukçu olmadığım için eğer hukuki mülahazalarım da bir sorun olursa hoşgörünüze sığınarak söyleyeceğim.

Şimdi, hukukçular hâliyle tabii her şeye hukuk gözüyle bakıyorlar, yasa gözüyle bakıyorlar, bunda hiçbir sakınca yok.

BAŞKAN – Bütün hukukçular öyle değildir Sayın Metiner. Hepsini öyle değildir, yok.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Hepsini öyle değil tamam, bir kısım hukukçular.

Bu Komisyonun bir üyesi olarak sizin anlattıklarınızdan çıkarsadığım şeyi söylüyorum; mutlaka bu raporumuzda yasal eksikliklerin giderilmesi için yapılması gereken şeyler yapılmalı, buna çok güçlü bir vurgu ve aynı zamanda sözünü ettiğiniz yasal eksikliklerin giderilmesi için de gerekli çabaları raporun dışında da yapmamız gerektiği -ben de buna inanıyorum- ama bütün bunları yapmamız hâlinde de bu tür suçların önlenemeyeceğini bilmemiz gerekiyor. Çünkü çok da sert tedbirler, önleyici tedbirler, önleyici tedbirlerin dışındaki tedbirlerin alındığı ülkelerde de gene bu suçlar var. Yani insanoğlunun olduğu her yerde suç olacak yani suç-ceza ilişkisi devam edecek ama yasal eksikliğin en azından mağeri vicdanımızı rahatsız etmeyecek düzeyde giderilmesi gerekiyor. Aksi takdirde bunlar olsaydı bunlar olmazdı biçimindeki bir haklı yargıya muhatap olmamız gerekiyor.

Şimdi, verdiğiniz örnekler gerçekten can yakıcı. Yani insan dinlerken bile utuyor, dinlerken bile çok rahatsız edici bir şey. Hele çocuklarla ilgili konuşulduğunda, hepimizin çocukları var veya çocukları olan ebeveynler bilirler. Yani işte, ben 6 yaşında torunu olan bir dedeyim aynı zamanda. Birdenbire, anlattığınız şeylerle farklı bir yere kendimi yerleştirdiğimde verebileceğim tepkiyi hesap edemedim yani. Çocuğuma, torunuma böyle bir şey yapılsa herhâlde çok daha farklı tepkiler... Onun için yani çok hassas bir konu bu, hakikaten üzerinde konuşurken bizim de dikkat etmemiz gereken bir konu. Ben bu konuya bizim de yeterince dikkat ettiğimiz kanaatimde değilim. Hiçbirimiz sosyal psikolog değiliz, psikolog değiliz -içimizde var da- ama çocuk istismarı üzerinde konuşurken özellikle politikacılar olarak da gerekli özeni gösterdiğimiz kanaatimde değilim. Biz başka bir pencereden bakıyoruz yani, bunu da yapmamamız lazım. Bakınız, siz oturumların gizli olması gerektiğini, mahkemedeki duruşmaların... Çok doğru çünkü çocuk onu her soruyla birlikte yeniden yaşıyor, biz de konuştuğumuzda yeniden yaşıyor. Birbirimize karşı politik bir argüman olarak kullandığımızda da başka bir sonuç. Yani medyanın buna dikkat etmesi gerekiyor, politikacıların buna dikkat etmesi gerekiyor. Bence bu konuda da bir bilinç oluşturmak gerekiyor. Yani istismara karşı her birimizin ortak bir duyarlılık geliştirmesi ne kadar gerekliyse bu ortak dili sahiplenmek konusunda da aynı hassasiyeti göstermemiz gerekiyor çünkü gerçekten öteki türlü hem ebeveynlerin hem de o çocukların canını yakıyor. Her bir kelimeyle birlikte onlar bir kez daha yıkılıyorlar. Buna da yeterince dikkat ettiğimiz kanaatimde değilim, bu da bize yönelik bir öz eleştiri.

Ben İnsan Hakları Komisyonu bünyesindeki cezaevi alt komisyonunun başkanlığını yapıyorum. Cezaevlerini dolaşıyoruz. Geçen dönem de çocuk istismarıyla ilgili cezaevi incelemelerimiz oldu. Hakikaten kapılar kapandıktan sonra o çocukların kendi aralarında neler yapabildiğini yani siz devlet de olsanız öngöremezsiniz, bilemezsiniz, orada başka bir dünya oluşuyor. Yaşı büyük olan, bir parça büyük olan, bileği bir parça sağlam olan orada başka bir hiyerarşi oluşturuyor. Orada çocuk istismara uğradığında korkuyor, çekiniyor. Şimdi, her bir odaya kamera yerleştiremezsiniz bunu önlemek için. O hemen bizim politikacılarımızın çok haklı olarak tepkisini çeker. “Odalara da kamera mı?” Ama kapılar kapandıktan sonra orada başka bir ilişki devreye giriyor. Çocuk ancak o koşuştan ayrıldıktan sonra biz bu gerçekliği öğrenebiliyoruz. Burada da devleti suçlayıcı bir dil yerine başka bir argüman geliştirmemiz gerekiyor. Yani gardiyanlar göz yummuş olsa veyahut da gardiyanlar, oradaki devlet memurları buna sebebiyet vermiş olsa çok acımasız bir biçimde bunu eleştirebiliriz, çok başka türlü şeyler de yapabiliriz ama kapılar kapandıktan sonra orada artık başka kurallar... Siz de avukatsınız, cezaevi gerçekliğini hiç kuşkusuz bizden daha iyi bilirsiniz. Ama burada da önleyici ne yapabiliriz, bilemiyorum. Bu konuda da bize önerilerde bulunursanız sevinirim.

Ama şunu biliyorum ben: Yasa yaparken kendi gerçekliğimiz... Mesela birtakım yasalar, demin gördüm ben -polemik olsun diye ayrıntısına girmek istemiyorum ama- sadece yasaklıyoruz. Yasaklandığında o gerçeklik ortadan kalkmıyor. Yani bireyler arası ilişkilerden, evlilik ilişkilerinden bahsediyorum. Yasakladığınız için o ortadan kalkmıyor. Doğu toplumlarına özgü yılların getirdiği gelenek var, dinsel inançlar var. Siz yukarıdan aşağıya onu yok varsayıyorsunuz veyahut da onu yasaklamaya çalışıyorsunuz. Bu

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyona : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma Stenograf

Uzman : Sayfa: 19

konuda da yasalarımızın, yasa mantığımızın çok doğru olduğu kanaatinde değilim ama teşekkür ediyorum. Ne kadar ağır suç içeren yasalar getirirsek getirelim maalesef bu suçlar gene yapılacak. Biz bunu nasıl minimize edebiliriz, bunu bir bilinçle, kültürle nasıl aşabiliriz, bu konuda da inşallah yeniden düşünmemize vesile olduğunuz için size teşekkür ediyorum. Aksi takdirde o kadar ağır suçlar işleniyor ki hâlâ, çok ağır yaptırımlar getiriyoruz, idam yasağı dışında, ağır müebbet cezalar getiriyoruz fakat buna rağmen insanlar suç işlemeye devam ediyorlar. Yani sorun sadece yasa koymakla çözülmüyor ama yasa koymadan da çözülmüyor kuşkusuz.

Bu yasal eksikliğin, Sevgili Başkan, raporumuz hazırlanırken mutlaka giderilmesine dair vurgu ve Komisyon üyelerimizin, Komisyon olarak da bizim bu yasaları hayata geçirecek çabaları yapmamız gerektiğine inanıyorum.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

Sayın Depboyulu...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Aslında, çok teşekkür ediyorum hanımefendiye verdiği bilgiler için, kendileri de dile getirdiler; eğer bir suç işleniyorsa bu suçun ortağı olan ya da ortağı demeyelim de bu suçta tanık olup da haber vermeyen ya da suçun işlenmesiyle ilgili ortamın düzenlenmesini düzgün gerçekleştirmeyen kurum ve kuruluşların da bu yaptırım gücü tarafından bazı işlemlere tabi tutulması gerekir, yaptırım uygulanması gerekir. Bu, zannediyorum, daha büyük caydırıcılık ortaya koyacaktır.

Mesela, geçen haftaki sunumlarımızdan birinde bir örnek verilmişti. “İlk defa Türkiye’de ensest vakasında bir anne de ceza aldı.” şeklinde bize bir örnek sunuldu. Anne tanık oluyor yıllarca çocuğun istismarına ama haber vermiyor. Burada anne de ceza almış, bu iyi bir uygulama. Nihayetinde eğer böyle bir suç işleniyorsa, buna tanık olanlar sessiz kalıyorsa veya böyle bir suçun işlendiği ortamda gerekli tedbirler alınmıyorsa, bu, bundan sonraki olacak olan olayları da yüreklendirecektir. Nasıl olsa birileri susuyor, çocuk da anlatamıyor. Çocuk anlatamadığı zaman “çocuğun hayal gücü” diyerek de savunma yapılabilir. Çocuklar zaman gelir yalan söyleyebilir diye de... Bu bizim önümüze çıktı. Ben de davaları izledim, izlemci olarak katıldım. Bu, sanığın avukatı tarafından dile getirildi “Beki de hayal gücüdür.” şeklinde.

Bahsettiğiniz tüm eksikliklere, mahkeme ortamında ifade alınmasıyla ilgili hepsine katılıyorum. Bir önceki toplantıda ben de değinmişim o konulara, bilgi vermişim. Ama eğer biz bu işi daha etkili hâle getirmek istiyorsak yani sadece ceza vermekle çözülmüyor. Önceden Adem Bey’in sunduğu bilgiler gibi, bir millî seferberlik şeklinde, tüm yasalar çocuk odaklı olmak durumunda, yapılan tüm çalışmalar çocuğun korunmasını öncelikli olarak ele alarak düzenlenmek zorunda ve tam bir iş birliğiyle hem eğitim hem ailelere sosyal destek hem de caydırıcılık yaratacak birtakım önlem ve son nokta cezalarla bu işin çözülebileceğine...

Şöyle çözülebileceğine inanıyorum: Aza indirilecektir. Hiçbir zaman yok olmayacaktır. İnsan doğası gereği maalesef böyle suç eğilimi olan insanlarımız da var, dünya çapında var. Bu sadece Türkiye’de değil. Mutlaka devam edecek, olacak. Ama en azından çocuklar nereye başvurabileceğini bilecek, aileler nasıl destek alınabileceğini bilecek ve kurban sayısı gittikçe azalacak. Bu da bizim için çok önemli.

O nedenle, çok teşekkür ediyorum bütün katkı verenlere.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Keresteciğlu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben aslında önemli bir konuyu unuttum, müdahillik konusu, davalarda müdahil olabilmek. Yani özellikle sizin gibi, baronun çocuk hakları merkezi çocuklarla ilgili bir davada müdahil olabilmeli. İşte, bir çevre tahribatı varsa çevreyle ilgili davada çevre örgütleri müdahil olabilmeli. Yani Avrupa’da olan bu sistemi ya da başka ülkelerde olan bu sistemi Türkiye’de maalesef kabul ettirmekte çok zorlanıyoruz. Raporumuzda özellikle yazılması gereken şeylerden biri olduğunu düşünüyorum.

Mesela iki gün önce ben Nizip’teydim. Nizip davasına Aile Bakanlığı müdahil olmamış o kadar zaman geçtiği hâlde. Yani bunu kim istiyorsa... Kim istiyorsa derken, her önüne gelen anlamında söylemiyorum ama çocuk hakları, baronun çocuk hakları merkezi, kadına yönelik şiddet konusunda kadın hakları merkezi ya da işte Mor Çatı gibi örgütler davalara müdahil olabilmeli ki orada yargılama şeffaf ve denetlenebilir yapılsın. Çünkü gerçekten hâkimde, savcılarda sorunlar var.

Bu müdahil olabilme düzenlemesini, aslında şu anda yorum buna müsait. Yani gerçekten bizim bunu kazandığımız davalar da oldu, müdahillüğümüzün kabul edildiği davalar da oldu. Ama genel anlamda, genel uygulamada hâkimler denetlenmemek için ya da heyet reddetmeyi seçiyor. Yani müdahil olmaktan... Hani anlıyor herhâlde hukukçu olmayan arkadaşlar, o davayı aynı zamanda savcı gibi takip edebilmek yani kamu adına takip edebilmek kim zarar gördüyse. Bire bir yakını olmasa da suçtan zarar gören anlamında. Aslında kanun illa onu kastetmiyor. Bunu söylemek istedim.

İkincisi: İdari dava olarak yani sizin mesela, evet Karaman’da dediniz ki beş yüz bilmem kaç yıl ceza aldı ama aslında oradaki tedbirler, ihmaller cezalandırılmadı ya da bu denetlenmedi. Aynı şekilde burada idari dava olarak bunları denemeniz mümkün olmaz mı? Yani sonuçsuz da kalabilir ama sonuçta AİHM’e de götürülebilirsiniz, başka şeyler de olabilir ama en azından idarenin önleme yükümlülüğü ya da denetleme yükümlülüğünü yerine getirmedikçe ve sizin de bir merkez olarak, çocukların haklarını koruyan bir merkez olarak, bunu dile getirmeniz ve dava açmanız söz konusu olamaz mı ya da başka kurumların da aynı şekilde?

Nizip’le ilgili daha sonra sizinle paylaşacağım ama gerçekten bazı yerlerde biz çok sonradan haberdar olabiliyoruz. Orada da özellikle Antep’teki İnsan Hakları Derneği de, işte başka kurumlarda –kim vardı tam bilmiyorum ama- Antep Barosu mesela bu davalara müdahil olmak istiyorlar ama onlar da kabul edilmiyorlar. Yani bazen gerçekten devlet de o denetimi kabul etmiyor ve asıl

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyona : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma Stenograf

Uzman : Sayfa: 20

sorun zaten orada çıkıyor. Ondan sonra da işte kendisine yönelen suçlamalar oluyor haklı olarak o denetimi ve şeffaflığı sağlamadığı için.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Benim de birkaç sorum olacak.

Şimdi, Türk Ceza Kanunu'nun 103'üncü maddesi, çocukların cinsel istismarı maddesi. Burada cinsel istismarın tanımının yapılmadığını, siz, Ceza Kanunu'nda tanımın yetersiz olduğunu belirttiniz. Şimdi, tanım var Türk Ceza Kanunu'nun 103'üncü maddesinde.

Tanım şu: "Cinsel istismar deyiminden;

a) On beş yaşını tamamlamamış veya tamamlamış olmakla birlikte fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılama yeteneği gelişmemiş olan çocuklara karşı gerçekleştirilen her türlü cinsel davranış,

b) Diğer çocuklara karşı sadece cebir, tehdit, hile veya iradeyi etkileyen başka bir nedene dayalı olarak gerçekleştirilen cinsel davranışlar, anlaşılır."

Cinsel istismarın tanımını Türk Ceza Kanunu' muz 2014 değişikliği sonrası son hâli bu.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ensesti kastediyor galiba.

BAŞKAN – Sizin cinsel istismar tanımına eklemek istediğiniz husus nedir? Tanımdaki eksikliği bilmek istiyorum.

İkincisi, ikinci sorum: 103/2 maddesini on altı yıldan aşağı olmamak şeklindeki cezayı fazla bulduğu için Anayasa Mahkemesi iptal etti. Burada yeni düzenlemenin sizce nasıl olması gerekir yani bu suça verilecek ceza miktarının hangi aralıklarda olması gerekir? İkinci sorum bu.

Üçüncü sorum: İcra kararıyla çocuğun istismar şüphelisine verildiği bir olaydan bahsettiniz. Burada tabii velayetin kaldırılmasıyla ilgili husus Medeni Kanun 348' de düzenlenmiş. Eğer böyle bir suç duyurusu da varsa velayetin kaldırılması davasında bir ihtiyati tedbir talebiyle bu sorun çözülemez miydi?

Dördüncü sorum: "Cezada alt sınırdan cezaya genelde hükmediliyor." dediniz ve bunu da eleştirdiniz. "Cezanın fazla olması da sorunu çözmez." dediniz. Şimdi, alt sınır, üst sınır olmasın mı, tek bir ceza mı olsun? Öyle olduğu takdirde her dosyaya göre, her olaya göre -farklılıklar arz eden olaylar var- hâkimin takdir yetkisini ortadan kaldırmış olmuyor muyuz? Bu noktada verilecek kararlar daha hatalı kararlar ortaya çıkmaz mı?

Bir de, beşinci husus: Evet, Ceza Muhakemesi Kanunu' nda ki hususlara değindiniz, Türk Ceza Kanunu' na değindiniz, Çocuk Koruma Kanunu' na değindiniz, Ailenin Korunması Kanunu' na değindiniz ama Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun var faille ilgili, ona hiç değinmedik. Orada da bazı tartışılan hususlar var. Onunla ilgili İstanbul Barosunun önerisi nedir? Özellikle 2014 yılında yapmış olduğumuz değişiklikler, Ceza İnfaz Kanunu' nun 108'inci maddesine eklediğimiz hususlar 102, 103, 104' ten mahkûm olan, mükerrir olan faille ilgili birtakım tedbirler, hâkimin hükmedeceği tıbbi tedavi, uzaklaştırma vesaire bunlarla alakalı – henüz, tabii, Adalet Bakanlığı yönetmelik çıkarmadı- İstanbul Barosunun bu konudaki görüşleri nelerdir?

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Sondan başlayayım.

Tabii, aslında sunumunda var bu yaptırım bölümünde, özellikle infaz hukuku olarak belirtmedim. Çünkü yaptırımların TCK' da da hükme ilişkin birtakım düzenlemeler var. Dolayısıyla "yaptırım" başlığı altında özellikle açık ceza infaz kurumuna geçiş ve şartlı tahliye kısmını sunumuma yansıtmıştım.

Şöyle diyebiliriz aslında: Bu 108'inci maddedeki değişiklik yapıldı. Kastrasyon gibi, tabii, birtakım tartışmalarla gündeme geldi. Bizim için herhâlde söylenmesi gereken ilk cümle şu olur: Elbette ki Adli Tıpçıların bu konudaki görüşleri oldukça önemlidir ve tıp hukukunun tespit edebileceği bir alandır bu. Ama, bizler, tarafı olduğumuz dosyalarda sanıkların isteyerek, bilerek, tüm sonuçlarını öngörerek iradi bir şekilde bu suçları işlediklerini düşünüyoruz. Bununla birlikte, sanıklar, olabildiğince uygun anı kollayarak hedef seçtikleri bir çocuk üzerinde yani çok planlı, programlı, organize bir şekilde ve çok soğukkanlı bir şekilde bu suçları işliyorlar genelde, bu dosyalarda elbette ki TCK 32 kapsamında olanlar da vardır. Dolayısıyla, bizim gördüğümüz sanık profili daha ziyade bu yönde olduğu için yapılacak bu türlü bir tıbbi tedavi sorunun çözümüne ne kadar hizmet eder, bu noktada birtakım soru işaretlerimiz var. Ama, dediğimiz gibi, bizce TCK 32 kapsamında bunun bir hastalık olarak değerlendirilmesi ve tedaviye tabi tutulması uygun bir tutum olmayacak çünkü bu husus mahkemelerde sanıkların ceza sorumluluğunun tartışılması sonucunu ortaya koyacak, hâlbuki sanıklar, demin de bahsetmiş olduğum gibi, iradi bir şekilde bu suçları işliyorlar. Tabii, siz de bahsettiniz, yönetmeliği yok. Bunun belki insan hakları hukuku çerçevesinde değerlendirilmesi gerekir. Özellikle tasarıdan sonra girdi kanuna çocuklara karşı uygulanamayacağı ama gelişim devam ediyor; 18-21 yaş arasında da belki uygulanmaması gerektiğini şimdi ilk aklıma gelen şey olarak söylemeliyim. İnsan haklarına bir müdahale olacaksa bunun da hâkim kararıyla ama hekimlerin kontrolünde olması gerektiğini de ekleyebilirim. Ancak, dediğim gibi, bizim bu konuya bakış açımız daha ziyade suçun iradi işleme özelliğinin göz ardı edilmemesi.

Yine, çocuklarla birlikte çalışma noktasına değindim sunumumda. Bu, şu anki kanunda şartlı salıverme süresine sadece sınırlı tutulmuş. Bunun yetersiz olduğunu düşünüyoruz, 108'inci maddedeki bu düzenlemenin oldukça yetersiz olduğunu. Daha sonrasındaki izleme ve denetlemeyle beraber şartlı tahliyeden sonra da devam etmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Alt sınırdan hüküm ve indirimli ceza meselesinin, aynı zamanda üst sınırın olmasının da çözüme hizmet etmeyeceğini söylediniz ya da birtakım çelişkili bir durum olduğunu. Orada aslında daha ziyade söylemeye çalıştığım şey şu: Pek çok dosyamızda bizim bire bir gözlemlediğimiz şey, bu indirimin TCK 61 kapsamındaki cezanın belirlenmesi koşulları değerlendirilmeden âdeta rutin

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 21

bir şekilde verildiğini görmek yani eleştirdiğimiz husus bu. TCK'daki 61'inci maddedeki hususlar değerlendirilip, gerekçelendirilip elbette ki hâkim takdir hakkını kullanabilir. Çünkü suçlarda da -işte yine o Gizem ve Mert örneğini vermişim 2014 yılı- şimdi, o faile de eğer etkin pişmanlık uygularsak ama o kadar ceza politikası kapsamında da düşündüğümüzde suçu o kadar ileriye götürmemiş bir faile de aynı cezayı hükmedersek eşitlik bakımında da ciddi sorunlar çıkabileceğini düşünüyorum.

BAŞKAN – Yani, uygulamayla ilgili bir sorun.

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Evet. Bunun uygulamada problem olduğuna ama bu şekilde indirimlerin kalkmasının da yine failerde suçun sonuçlarının azaltılması noktasında herhangi bir motivasyon kaynağı olmayacağına, bunları ceza politikası kapsamında değerlendirmek gerektiğine inanıyorum. Tabii ki burada hâkimin takdir yetkisinin gerekçeli olarak bu kapsamlar çerçevesinde ele alınması gerekiyor.

İcra kararından bahsettiniz. Tabii ki hem genel yetkili mahkemelerde hem 6284 sayılı Kanun uyarınca aile mahkemelerinin tedbiren bu tür kararları verme yetkisi var ama süreç birazcık bürokratik işliyor. Siz bir dava açtığınızda o davayı UYAP'tan geçiriyorsunuz, sonra tevzisi oluyor, sonra mahkemesine gidiyor, hâkimin önüne geliyor, zaten yasada üç günlük bir süre öngörme meselesi var ama eğer o kişisel ilişki hakkı o hafta içerisindeyse ve siz bu kararı yetiştiremezseniz yasal olarak vermediğinizde İcra Kanunu çerçevesinde bir cezalandırma ile karşılaşma tehdidi altında oluyorsunuz. Dediğim gibi yargılananlar var, beraat edenler var, ceza alanlar var ama burada bu sistemin bu kadar kişilerin başvurularına değil, aslında otomatik olarak soruşturma anından itibaren devreye girmesi ve bütüncül bir koruma çocuklar için ele alınması gerekiyor.

Anayasa Mahkemesinin kararından buradaki yapılacak yasal düzenlemelere bakış açımızı sordunuz. Osman Alifeyyaz Paksüt'ün bir farklı gerekçeyle iptal oyu var. Buna daha yakın olduğumuzu belirtmek isterim. Ne der burada Anayasa Mahkemesi üyesi? Suça sürüklenen çocuklar bakımından adaletsiz bir uygulama olduğunu, onarıcı adaleti sağlamadığını fakat yetişkin failer açısından bu şekilde değerlendirilemeyeceğini dolayısıyla başka bir şans olmadığı için de suça sürüklenen çocuklar açısından bunun iptal edilmesi gerektiğini söylemiştir. Buna katılıyoruz çünkü gerçekten suça sürüklenen çocuklar açısından çok adaletsiz kararlar çıkabiliyor yasadaki tanım gereği, erkeğin cinselliğini daha fazla tanımladığı için yasa, nitelikli hâl olarak bunu benimsediği için. Ki siz de cinsel istismar tanımının olmadığından bahsettiğimi söylediniz. Aslında burada söylemeye çalıştığım şey çok dağınık bir yapılanma olduğuydu. Sunumumda da bahsettim. Cinsel istismar, cinsel taciz, müstehcenlik, fuhuş, reşit olmayanla cinsel ilişki; bu reşit olmayanla cinsel ilişkinin altında "ensest" kavramı da var, bunların bütüncül bir şekilde bir başlık altında toplanması ve kademeli olarak tanımlanması gerektiğini düşünüyorum. Çünkü bizce cinsel taciz de çocuğa karşı işlenen her türlü cinsel davranışın içindedir. Yine, reşit olmayanla cinsel ilişki suçunda "ensest" kavramıyla anlatılan hususta, fuhuşta, müstehcenlikte, burada zaten Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin yorumuna bakıldığında da 18'inci maddeden 23'üncü maddeye kadar sıralıyordu diye hatırlıyorum. "Bir çocukla aşağıdaki yollarla cinsel faaliyette bulunması hâlinde" demiş ama öncesinde şunu söylemiş; bu, önemli: "Yasal olarak cinsel erginlik yaşına gelmemiş olan bir çocukla cinsel faaliyetlerde bulunmak." yani bunu dikkate almak "zor, güç, tehdit kullanma, aile içi dâhil, çocuk üzerinde güven, yetki ve etki gerektiren mevki kullanmak" diye devam ediyor ve arkasında da çocuk fuhuşu, çocuk pornografisi gibi suçlamaları da sıralamış. Belki bu husus bizim için yol gösterici olabilir sözleşmenin de taraf olduğumuz için.

Sonra, sırasıyla gideceğim. Müdahillik meselesini konuştuk, 6284 sayılı Kanun'da Aile Bakanlığının müdahillliği tanımlanmış. Taleplerimizden biri yine bu kanun içerisinde Türkiye Barolar Birliğinin, baroların çocuk hakları merkezlerinin ya da ilgili birimlerinin taraf olmasının sağlanabilmesi.

İstanbul Sözleşmesi yine Türkiye'nin taraf olduğu bir sözleşmedir ve burada iç hukuk kuralımız niteliğindedir. Mağdurun yanında davalara katılabileceğini düzenler aslında fakat bu gerekçeyle başvurduğumuzda reddedildiğimiz dosyalar oldu kabul edildiğimiz dosyalar olduğu gibi. Ama, bunun bir yasal çerçeveye kavuşması oldukça önemli olacaktır.

Filiz Hanım'ın baroların denetimi ve HSYK'ya başvuru süreciyle ilgili sorusu oldu. Özellikle, maalesef, belli hâkimlerden yani belli hâkimler için hem çocuk hakları merkezine hem de avukat hakları merkezine sık başvurular geliyor. Bunları taleplerine göre değerlendiriyoruz ve eğer bu talep içerisinde ya da bizim resen gözettiğimiz bir durum olursa HSYK başvurusu yapıyoruz ama belki Türkiye Barolar Birliği nezdinde aslında bunun daha sistematik bir sürece kavuşması önemli bir öneri olur bence. Yargı mensubu olarak bizlerin de diğer yargı mensupları üzerinde böyle bir görevimizin olduğu inancındayım ben de sizin gibi.

Boşanma komisyonunun raporundan bahsettiniz. Bu hazırlığı yaparken ona da göz attım. Evet, orada çocuklarla ilgili talepler kısmı özellikle dikkatimi çekti. Burada kendi sunumumda da söylediğim gibi aslında biraz oraya atıf yaparak söylemişim. 15 yaş altı ya da üstü çocukların birbirleriyle olan cinsel deneyimlerinin evlilik kısırcasında değerlendirilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü böyle olduğunda toplumsal baskılar nedeniyle bu çocukların gerçekten cezadan kurtulmak nedeniyle evlilik sürecinin yaşanacağını ve bunların özellikle cinsiyete dayalı bir eşitsizlik olduğunu, bu nedenle de bu tür bir soruna getirilecek çözüm önerisinin aile kurumundan, evlilik kurumundan bağımsız ele alınmasını... Örneğin, 15 yaş çerçevesindeki yani reşit olmayan çocukların birbirleriyle cinsel ilişkilerde çocuklar bakımından cezasızlık sonucunun doğmasını ama mutlaka uygun tedbirlerin uygulanması gerektiğine ilişkin düzenlemelerin olmaması gerektiğini düşünüyorum.

Yasa taramasından bahsettiniz, evet, bilgimiz var, biz de birtakım düzenlemeler yapıyoruz. Tabii ki hem meslek örgütlerinin hem sivil toplumun dirsek teması hâlinde çalışması çok önemlidir. Bizim yapacağımız bir çalışmada da zaten kendilerini mutlaka davet edeceğiz.

BAŞKAN – Çocuklar bakımından 18 yaşın altındakiler için mi cezasızlık hâli olsun dediniz?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 22

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Yani bu yaş farkıyla beraber nitelendirilmeli tabii ki. Mesela eski kanunda, 2006 yılında değişti herhâlde, biliyorsunuz 5 yaş farkı vardı, birçok ülkede 3 yaş farkı var. Yaş temelinde değerlendirilmesi gerekiyor ama özellikle 15 yaş üstü çocukların madde 104 noktasındaki cinsel deneyimleri için evet orada bir cezasızlık hâli olması gerekiyor. Çünkü 15 yaşın üstünde 2 çocuk ve birinin şikâyeti nedeniyle eğer sürece giriliyorsa bu diğer çocuk hakkında, üzerinde ciddi bir haksızlık oluşturuyor. Ki tekrar ediyorum, 45 yaşında, 50 yaşında bir kişi, bir yetişkin 15 yaşını doldurmuş bir çocukla cinsel deneyim yaşadığında bu cezalandırılmazken, çocukların arasındaki cinsel deneyimin cezalandırılması bana oldukça adaletsiz bir tutum olarak geliyor. Yani yasa şu an şikâyet mekanizması kullanıldığında buna el verdiği için bunun özellikle altını çizmek istiyorum.

Tabii, bu arada bu önerilerimizi çok daha sistematik ve hocalarımızdan da, farklı meslek örgütlerinden de öneriler alarak daha düzenli bir şekilde sizlere sunacağız.

Yine birkaç soru vardı. Soruşturmada gizlilik meselesinden bahsettiniz. Evet, soruşturmalarda gizlilik kuralı var ama bu genel itibarıyla eğer ayrıca bir kısıtlama kararı verilmemişse mağdur çocukların avukatları ya da suça sürüklenen çocukların avukatları tarafından geçerli olmuyor. Tabii ki, avukatlar nezdinde birtakım kısıtlamalar yapılabiliyor, örneğin İstanbul'da biz dosyaları inceleyemeyebiliyoruz vekâlet sunmadan, yasaya aslında çok uygun değil. Ama burada da yine belki müdahillik süreciyle beraber bu ön plana alınabilir. Çünkü yine ailelerin baskısıyla yargı sürecinde... Mesela öğretmenin ihbarı nedeniyle yansımış bir vakada eğer müştekiler, yani mağdurlar bunun üzerine gitmiyorsa belki orada müdahillik sıfatını taşıyacak Aile ve Sosyal Politika Bakanlığı gibi, barolar gibi örgütlerin sürece katılımı ve dosyaya hâkim olmaları katkı sağlayabilir diye düşündü bana sorunuz.

Bildirim yükümlülüğünü sordunuz yine. Bildirim yükümlülüğünde şu an kanunda birtakım maddeler var, çok fazla uygulamasının... Yani suçu bildirmeme suçundan yargılanan çok fazla insan olmadığını biliyoruz elbette ki. Fakat kişiler bildirmeden önce "Ben bunu bildirmemsem –özellikle kamu görevlileri- bunun sonuçlarına nasıl katlanırım?" gibi bir soru işareti yaşıyorlar. Ama tekrar ettiğim gibi, bu bildirim yükümlülüğü yargı sürecine yansıtma ilgili olduğu için çocuğun yaşadığı istismarı "Eğer böyle bir şey yoksa çocuğa daha çok zarar verir miyiz?" soru işaretlerini taşıdıkları için Aile ve Sosyal Politika Bakanlığının "Alo 183" gibi hatlarının ve korunma ihtiyacı içerisinde olduğunu çocukların tespiti bakımından yeni hizmet modellerinin geliştirilmesini ya da ulaştırılabilir olmasının çok çok anlamlı olacağını ve sorunun çözümüne katkı sunacağını düşünüyorum.

Duruşmadaki gizlilik koşulunu sordunuz. Bu, yasal olarak zorunlu değil, yani mağdur çocukların yargılama sürecinde aleni yargılama yapılıyor. CMK kapalılık koşullarını değerlendirmiş, bunlardan bir tanesi de genel ahlak ve kamu düzenine ilişkin olması. Örneğin, Karaman'da kapalı yapılmasının nedeni buydu. Ama orada esas olan, bizim önem verdiğimiz şey çocukların özel hayatlarına duyulan saygı nedeniyle bu duruşmaların kapalı yapılması ve onların damgalanmalarını, nesneleştirilmemeleri için kapalı yapılması gerekçesinin de önemli olduğunu, bunun "genel ahlak" gibi genel kavramlar dışında bunun da yasanın bir yeri olması gerektiğini düşünmekteyiz.

Mehmet Bey, cezaevlerine ilişkin sordu ve "Kapalı kapılar arkasında pek çok yaşanıyor." dedi. Bir çocuk hakları savunucusu olarak söyleyebileceğim ilk şey, çocukların yerinin cezaevi olmadığı tabii ki. Çocuk cezaevlerinin kapatılmasının ve bunların yerine uygun modellerin mutlaka geliştirilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bu da burada benim sadece İstanbul Barosu adına verebileceğim bir cevap değil, yerine ne koyabileceğimiz. Bunu da hep birlikte değerlendirmek gerekiyor. Ama çok iyi bildiğim bir şey var ki, o da kapalı kurumlar şiddet üretiyor ve çocuklar her geçen gün kapalı kurumlarda gerek arkadaşlarından, akranlarından gerek kamu görevlilerinden şiddet ve istismar görmeye devam ediyorlar. Örneğin çıplak arama, yasal bir dayanağı olan ama çok keyfî uygulanan ve çocuğun cinsel işkence suçuna da maruz kalmasının önünü açan düzenlemelerden bir tanesi infaz kurumlarında. Bu tür düzenlemelere de dikkat edilmesi gerektiğini düşünüyorum. Umarım, atladığımız sorularda bir şey yoktur, hatırlatabilirsiniz.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Cezalandırmayıp susanlar var, yani diyor ya.

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Evet, yani çocuklar kitleniyorlar ve...

BAŞKAN – Şu şeyi bir netleştirebilir miyiz?

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Buyurun.

BAŞKAN – Şimdi, çocuk gelinler konusu kanayan bir yara. Çocukların, 18 yaşından küçük çocukların cezasızlık hâli de sanki aynı sonuca varmayacak mı?

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Burada şunu söylemek gerekir: Şimdi, bu çocuğu evlendiren, onunla evlenmesi sonucunu doğuran sadece onunla cinsel ilişkiye giren diğer çocuk değil. Tabii ki, ailelerin, muhtarlardan tutun da öğretmenlere -yani okula devam etmeyen öğrencilerini takip etmeyen öğretmenlere- varana kadar bunun aslında sinyallerinin çok bütüncül bir şekilde verildiğini biliyoruz çocuk evliliklerinin.

Şimdi, burada sadece o çocuğu cezalandırmak ya da o çocuk ceza görmesin diye bunu evlilik sonucuna bağlamak mağdur çocuğun korunmasına hizmet etmeyecek. Aksine ne olacak? Gerçekten cinsel istismar mağduru olan yani rızaya dayalı bir ilişki yaşamayan bir çocuk baskı altında kalarak "Ben, evet, rızayla birlikte oldum." deyip aynı 2005 öncesindeki düzenlemedeki gibi sadece kendisiyle evlendirilmesi nedeniyle asıl istismar failinin asıl istismarcının –ki genelde yetişkinler bunlar- cezalandırılmasının önünü açabilecek bir durum çıkacak karşımıza.

BAŞKAN – Nasıl bir formül?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 23

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Burada bir kere Medeni Kanun'daki...

BAŞKAN – Yani “Şikâyetçi değilim.” demesi yeterli, yani evlenecek ya da evlenmeyecek, öbürü daha ucu açık bir düzenleme değil mi çocukların mağdur olmaması açısından.

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Ben şunu söylemeye çalışıyorum aslında, sadece şunun altını çizmek istiyorum: Komisyon da oldukça kapsamlı değerlendirilmiş ama özellikle sorulan madde üzerinden değerlendirdiğimizde, burada bu sonucun evliliğe bağlanarak sonrasında suça sürüklenen çocuk bakımından cezasızlığın olmasının, yani evlendiler diye bu cezanın ortadan kaldırılmasının mağdur çocuğun korunmasına hizmet etmeyeceğini birincilikle önce söylemek istiyorum. Bunun kapsamlı bir şekilde, dinsel törenden başlayarak, ailenin yükümlülüğüne, Medeni Kanun'daki yaşa, evlilik hazırlıklarının... Yani örneğin düğün davetiyesi mi gönderdi aile 16 yaşındaki çocuğunun evlendirilmesi için, bunun dahi Ceza Kanunu'nda belki bir karşılığının olması gerektiğine inanıyorum.

Tekrar söylüyorum: Yapılacak yasal düzenlemelerde burada tek başıma benim oturarak bir şey söylememin çok yanlış bir yöntem olduğunu ve bu nedenle de burada yapılacak çalışmaların sonucundan sonra sizi daha ayrıntılı bir şekilde bilgilendireceğimizi ifade etmek istiyorum. Ama genel itibarıyla odağımızın mağdur çocuk olması gerektiğini ve mağdur çocuğun korunması için Adem Bey'in de söylediği gibi Medeni Kanun'dan 6284 sayılı Kanun'a kadar her kanunda koruyucu politikaların hayata geçmesi gerektiğini ve evlilik başlığı altında evlilik kısıncıyla bu sorunun çözüme kavuşamayacağını düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Ben teşekkür ederim.

BAŞKAN – Sayın Depboylu...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Bu erken evliliklerle ilgili özellikle benim de söylemek istediğim var. Önceki toplantıda da ifade etmiştim, yasalarımızda erken yaş evliliğiyle ilgili belirlenen yaşlar farklı. Biz Çocuk Hakları Bildirgesi'nde “18 yaş altındakilerin tamamı çocuktur.” diye kabul ettik, bunu onayladık. Ama Türk Medeni Kanun'a baktığımızda 17 yaş altı çocuk gelin, Türk Ceza Kanunu'na baktığımızda 15 yaşın altı. Bir kere ben bunun 18 olarak sabitlenmesi gerektiği düşüncesindeyim. Çünkü bu neyi doğuruyor? Bakın, burada bile 15 yaş üstü sürekli bir şeyleri tartışıyoruz. Yani 2 yaş üstü olursa, 1 yaş altı olursa nasıl olur? Bir kere, 18 yaş altındaki çocuklar çocuk kabul edilmeli ve bu çocukların evlilikle cinsel istismara uğramalarının önünün açılması artık bitmelidir. Çünkü 18 yaş altındaki evliliklerin artık cinsel istismar olarak kabul edilmesi gerekiyor. Bu çocuklar fiziksel olarak tam olgunlaşmamış, bu çocukların büyük bir kısmı hamilelik sırasında, doğum sırasında sıkıntı yaşıyor. Daha önceden de ifade ettim, 18 yaş altındaki çocuğa ehliyet vermiyoruz, “Oy kullanamazsın.” diyoruz ama “Bir ailenin sorumluluğunu alabilirsiniz, artı, çocuk dünyaya getirip anne olabilirsiniz, çocuk yetiştirebilirsiniz.” diyoruz. Bu kadar büyük bir saçma düzen olamaz diye düşünüyorum. Bu konudaki fikrinizi de almak isterim.

Ayrıca, 18 yaş altındaki cinsel istismara uğramış -veya kendi rızasıyla ne kadar onu da belki ayırt etmek çok kolay olmuyor ama- bir çocuğun bir deneyiminden sonra eğitiminin mahrum bırakılması, bir meslek sahibi olmasının önünün kapanması o çocuğa yapılabilecek en büyük haksızlıktır diye düşünüyorum. Bu konuda özellikle devlet olarak, devleti yöneten Hükümet olarak veya buradaki bizler tüm milletvekilleri olarak sorumluluğumuzu ele alıp bu çocukların özellikle korunması konusunda önemli, etkili kanunlar çıkartılması için önerilerde bulunmamız gerekir diye düşünüyorum. Sizin düşünceniz nedir, bilmek istedim.

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Bu 18 yaş meselesi noktasında çok haklısınız ben de öyle düşünüyorum, Baro da aynı fikirde. Buradaki tanımın 15 yaş olarak, belki altında kademeli olarak değerlendirilebilir ceza takdiri noktasında ama suçun tanımı bakımından 18 yaşın altını ele alması ve sonrasında bu özellikle 15 yaşın üstündeki çocukların aydınlanmış rızalarını tespit edebilmek bakımından da bu tür tanımlardaki ayrıntıların önemli olduğunu düşünüyorum. Onun dışındaki noktalarda da katılıyorum size, zaten daha önce de tekrar etmişim, yine tekrara kaçmamak adına, çocuk evliliklerin çocukların pek çok temel hakkını elinden aldığı söyleyerek herhâlde bitirmek mümkün, o yüzden evlilikle beraber değerlendirmemek doğru. Yani fiziki gelişimlerinden insani gelişimlerine kadar, ahlaki, zihinsel her türlü gelişimlerini etkileyen, sekteye uğratan bir süreç 18 yaşındaki altındaki bireylerin evlenmesi.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Kayışoğlu...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Şimdi, ben hem açıklık getirmek için hem tutanaklara geçmesi için, raporumuza faydalı olması için bunlar üzerinden tekrar görüşlerinizi almak istedim.

Şimdi, müdahillik konusunda evet Karaman'da baroların, bütün baroların müdahillik talebi kabul edildi ama maalesef hani o, o olaya özgü bir şeydi ve zannediyorum –zannediyorum değil, öyle olduğunu düşünüyorum- KAİMDER ve Ensar Vakfının da müdahilliklerinin kabul edilmesinin altyapısıydı. O anlamda da hani baroların ağzına bir parmak bal çalındı diyelim, “Hadi, sizinki kabul ettik, KAİMDER'le Ensar'ı da kabul ettik, sesinizi çıkarmayın.” gibi bir şeydi maalesef. Çünkü olayda sizin de söylediğiniz gibi, aslında ihmal olan, sorumluluğu olan kurumlar zarar görmüş gibi bir muamele gördüler o davada. O yüzden bunu yasal olarak bir netliğe kavuşturmak lazım. Yani kimler müdahil olabilir kimler olamaz, her olayda farklı farklı uygulanması insanların adalet duygusunu da zedeliyor. Bu, çocuklarla ilgili de böyle, kadınlarla ilgili de böyle, ne bileyim avukatlara yönelik şiddette de, doktorlara

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 24

yönelik şiddette de böyle, birininkini kabul ediyor, öbür mahkeme kabul etmiyor filan. Bunları artık eşitlemek gerektiğini düşünüyorum. Çocuklarla ilgili de bizim herhâlde sorumluluğumuzda, bu Komisyonun raporuna yansması gerekiyor.

Kapalılıkla ilgili de şimdi iki husus var: Birisi mağdur çocukların görülen davaları. Yani, dosyada çocuklar mağdursa kapalı değil, suça sürüklenen çocuklarla ilgili kapalılık zorunlu. Kapalı, cinsel istismar suçlarında kapalı olması gerektiğini düşünüyorum galiba değil mi, bu konuda da hemfikiriz, bir zorunluluk, yasal bir zorunluluk getirilsin, mağdurlar, cinsel istismar mağduru söz konusuysa o duruşma da kapalı yapılsın. Ama bir de şöyle bir şey var, hani çocuğun inisiyatifine bırakmadan sanık veya işte ailesi her neyse onlar dışarı çıkarılsın mı, yani bunu da zorunlu hâle getirmek gerekir mi? Çünkü uygulamada tanık usullerine tabi olduğu için onun ifadesi, mağdurun ifadesi hani soruluyor, "Çıkarayım mı evladım?" filan diyor hâkim bey ya da hâkime hanım, "İfade verebilecek misin?" Çocuk zaten utanıyor, zaten bir şey diyemiyor, hani "Çıkarın." demek de zor geliyor çocuğa, bunu da onun inisiyatifine bırakmamak gerekiyor. Hani kapalı da olsa duruşma sonuçta sanığın, şikâyetçinin duruşmada bulunma hakkı var, onu da ayrıca düzenlemek lazım.

Şeyle ilgili, tahliyeden sonra... Şimdi, anladığım kadarıyla, verdiğiniz örneklerden de daha önceki sunumlardan da şöyle bir sonuç çıkıyor: Bir kere başka tedbirleri mutlaka devreye sokmak gerekiyor. Yani nedir? İşte kırtasiye örneği. Yani mahkeme şu kararı verebilmesi, bu yetkiyi vermeliyiz diye düşünüyorum hani yasa koyucu olarak: Meslekten men. Yani ne yapacak? Diyecek ki: "Efendim, bu kırtasiyeci bu işini yapamayacak, meslekten men ediyorum." Kim onun sorumlusu, yetkilisi, nereden alıyor ruhsatı? Belediye mi, belediyeye yazacak, diyecek ki: "Bunun ruhsatını iptal et." Yani gerçekten somut bir şekilde bütün o şeyi ortadan kaldıracak tedbirleri... Veya işte, servis şoförü mü? Belge alıyorlar onlar da, ne belgesi olduğunu şimdi tam olarak bilmiyorum. Mahkeme diyecek ki: "Ben, tamam, hapis cezası veriyorum ama aynı zamanda bunun yanında da bunun şu belgesini iptal ediyorum." Artık Şoförler Odasına mı, okula mı nereye yazacaksa, yazacak oraya diyecek ki: "Şu kişinin şu belgesi iptal edilmiştir, bu işi yapamaz." Yani bu tedbirleri de uygulamak gerekiyor, mutlaka yasal düzenleme yapmak gerekiyor.

Yine velayet varsa veya kişisel ilişki söz konusuysa çocukla infazdan sonraya mahkeme şöyle bir karar vermeli, ben yine öyle bir sonuca varıyorum: "Şu kadar hapis cezası." İnfazdan sonra da infazı bittikten sonra işte çocuğa 6284' teki gibi yaklaşmaması için bir şekilde tekrar bir kararlar, yani infazdan sonra devreye girecek birtakım tedbirlerin de alınması gerekiyor eğer çocuk koruma altına alınmamışsa. Bunları da bir yasal olarak düzenlemek, netleştirmek gerekiyor diye düşünüyorum.

Söyleyeceklerim şimdilik bu kadar.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Keresteciğlu Demir...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben bir noktaya dikkat çekmek istiyorum: İstismar ile cinsel ilişkiyi birbirine karıştırmamak gerekiyor. Yani öyle bir bakış açısı var ki genel olarak, özellikle de kız çocuklarına, kadınlara bir şey yapılıyor. Yani cinsellik onlara bir şey yapılan bir şey gibi bir algı yaratılıyor genel olarak. Yani bu çok sakat, sakıncalı bir bakış açısı aslında ve o nedenle zaten evlendirilmek zorunda kalınıyor. İnsanların, hakikaten, gençlerin daha doğrusu bunu daha özgür yaşamalarına izin vermeyen bir toplumsal anlayış içerisindeyiz ve kız çocuğunun bekareti bu anlamda çok önemli. Yani zaten ne çıkıyorsa, nerede ne kıyamet kopuyorsa buradan kopuyor aslında. Yani özellikle Sayın Başkan şeye birazcık cevap bulmaya çalışıyorsunuz her toplantıda bunu gözlemliyorum.

BAŞKAN – Hangisi?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Belli yaş altındaki ilişkilerde suç olmaması...

BAŞKAN – Cezasızlık.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – ...cezazsızlık konusuna. Ama bunu yapacaksa aynı zamanda evet burada aynı yaşlar, bir yaş aralığı kesinlikle olması lazım. Yani gençlerin cinsel ilişkisi cezalandırılan bir şey olmamalı aslında. Ama istismar cezalandırılan bir şey olmalı. Yani rıza burada önemli ama tabii ki bu rızaya vâkıf olabilecek uzman da önemli. Yani kim onunla muhatap oluyor? Gerçekten bir kız çocuğu kalkıp da sevdiği bir gençle ilişkiye mi girmiş yoksa, hani annesinin, babasının ya da çevrenin baskısıyla "O bana tecavüz etti, zorla oldu." mu diyor? Bunu anlayacak kapasitede insanların da olması lazım, onlarla muhatap olacak insanların. Daha doğrusu zaten çocukları aslında bu muhataplığa getirmemek lazım. Ama burada bir yaş aralığı mutlaka olması lazım. Çünkü 10'un üstü hakikaten tehlikeli bir şey. Yani diyebiliriz evet "Bir insan 10 yaş büyük birisini de sevebilir, onunla da ilişki kurabilir." Hani bunu da yaşçılık anlamında bir başka ayrımcılık yapmak için söylemiyorum ama tehlike sınırı daha büyük olduğu için söylüyorum. Yani istismar gerçekten daha tehlikeli, daha can yakıcı ve sonrasında telafisi daha mümkün olmayan bir şey olduğu için söylüyorum.

Gerçekten, hani bu kadınlara, kız çocuklarına bir şey yapılıyor anlayışı da toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılıktan kaynaklanan bir şey. Yargıtay içtihatları var bu konuda, yani ben biliyorum. Hakikaten mesela bir kadının istismarcı olamayacağı, çünkü onun cinsel ilişkide aktif olamayacağı gibi tabirler var. Yani bununla kadınların cinsellikteki rolü tamamen pasif, hiçbir şekilde zaten aktif olamaz ve kendisine bir şey yapılan mağdur olarak algılanmasının da aynı zamanda yanlış bir şey olduğunu ve bunun "Aman bizim geleneklerimiz böyle." gibi bir şeye de asla gidilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Çünkü sonuçta bu insana ait bir şey ve dünyanın her yerinde aynı yaşanıyor, yani Türkiye'de başka türlü İngiltere'de başka türlü yaşanmıyor cinsellik, her yerde aynı biçimde yaşanıyor sanırım. Bu nedenle, cinsel eğitim gerçekten çocuklara ve gençlere verilecek cinsel eğitimin önemli olduğunu, sağlıklı bir cinsel eğitimin önemli olduğunu, onları daha fazla bilen insanlar olarak yetiştirmenin daha sonraki davranışlarında da daha iyi olabileceğini düşünüyorum. Yani doğum kontrolü engelleyebilir, başka şeyler olabilir ya da istiyorsa tabii engellemeyi.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 25

Teşekkürler.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Buyurun.

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Soru gelmedi sanırım.

BAŞKAN – Soru gelmedi.

Çok teşekkür ediyoruz.

İSTANBUL BAROSU ÇOCUK HAKLARI MERKEZİ GENEL SEKRETERİ AV. SELMİN CANSU DEMİR – Ben dinlediğiniz için teşekkür ederim.

BAŞKAN - İstanbul Barosu Çocuk Hakları Merkezi Genel Sekreteri Avukat Selmin Cansu Demir güzel bir hazırlık yapmış.

İstanbul Barosu üyesi bir avukat olarak, Komisyon üyeleri olarak İstanbul Barosuna çok teşekkür ettiğimizi iletirseniz memnun oluruz.

Bir on dakika ara verelim, on dakika sonra devam ederiz.

Kapanma Saati: 13.21

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 26

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 13.41

BAŞKAN: Yılmaz TUNÇ (Bartın)

BAŞKAN VEKİLİ: Fatma BENLİ (İstanbul)

SÖZCÜ: Erkan KANDEMİR (İstanbul)

KÂTİP: Jülide SARİEROĞLU (Ankara)

BAŞKAN – Şimdi, İstanbul Baromuzu dinledik, sıra Aile Bakanlığı yetkililerinde. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünden Daire Başkanı Hacer Başer aramızda.

Önce siz yapmayacak mıydınız? Yer mi değiştirdiniz?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Sayın Başkanım, biraz önce Mustafa Bey’in söylediği gibi on beş dakikalık bir sunum olacağı için onlar müsaade istemişlerdi. Herhâlde uygun gördünüz diye...

BAŞKAN – O zaman tamam.

Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğünden Uzman Yardımcısı Didem Yılmaz.

Didem Hanım, buyurun.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI UZMAN YARDIMCISI DİDEM YILMAZ – Öncesinde Daire Başkanım girişi yaparsa müsaadenizle.

BAŞKAN – Önce sizin söz talebiniz var.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Biz aslında...

BAŞKAN – Şimdi, Mustafa Bey, Aile ve Toplum Hizmetleri Araştırma Daire Başkanısınız siz değil mi?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Genel Müdürlüğü Araştırma ve Sosyal Politika...

BAŞKAN - Çocuk Hakları Daire Başkanı nerede?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz...

BAŞKAN – Çocuk Hakları Daire Başkanı yok mu?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Çocuk Hakları Daire Başkanlığı bizim Genel Müdürlüğümüzde fakat Koruyucu Önleyici Hizmetler Daire Başkanı olarak ben görevlendirildim. Hacer Başer, buradayım.

BAŞKAN – Ama Çocuk Hakları önemli, onu da dinlememiz gerekir aslında.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Arzu ederseniz daha sonraki toplantılarınıza dâhil olurlar.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ederiz.

O zaman, Daire Başkanımız, buyurun.

3.- Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü Araştırma ve Sosyal Politika Daire Başkan Vekili Mustafa Turğut’un, çocuk ihmal, istismarı ve çocuk cinsel sömürüsüyle ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Sayın Başkanım, değerli milletvekillerim, kıymetli Komisyon üyeleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Biz daire olarak aslında doğrudan istismar ve ihmal hususunda herhangi bir araştırma yapmıyoruz, dolaylı araştırmalarımız var. Dolaylı olarak ihmal ve istismar hususunda sorduğumuz araştırmalar var.

BAŞKAN – Doğrudan yapan idare hangisi?

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Niteliği konusu suç teşkil ettiği için aslında bu konularda sosyal araştırma yapmak çok zor, dünyada da bulmak çok zor, genelde lokal çalışmalar yapılır. Bu nedenle biz genelde ülke geneli Resmî İstatistik Programı’ndaki iki araştırmamızda ihmal ve istismara dair dolaylı sorular soruyoruz. 2008’de ilkini yaptığımız ergen profili araştırmasını 2013’te tekrarladık. Birincisinde 5.700 ergenle görüştük. Bizim ergen tanımımız araştırmaya göre 12-17 yaş arası veya 12-18 yaş arası yani 12-13-14-15-16-17 yaşlarını kastediyoruz. Diğeri Türkiye aile yapısı araştırması, gene Resmî İstatistik Programı’nda. Burada ise özellikle anne babaların çocukları cezalandırma şekillerini soruyoruz, bunlar tabii ki doğrudan değil, dolaylı araştırmalar. Bu minvalde biz bir kısa sunum gerçekleştirmeye çalışacağız ama öncelikle şunu tekrarlamak istiyorum: Konusu suç teşkil ettiği için bu tür araştırmalar tüm dünyada da “nationwide” dediğimiz ulusal bağlamda yapılmazlar, genelde lokal sorunların görüldüğü yerlerde çalışmalar yapılır. Biz anket sorularıyla insanlara bizzat sorduğumuzdan dolayı gizleyebilirler, abartabilirler, bu tür durumlar var. Ancak şunu çok rahatlıkla söyleyebiliriz ki Avrupa’da gene dolaylı yapılan şiddet araştırmaları ile ülkemiz arasında bulunan rakamlar itibarıyla çok ciddi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma Stenograf

Uzman : Sayfa: 27

farklılıklar yok. Belki daha sonra Haziran 2'ye kadar çok detaylı bir rapor Sayın Komisyon bizden istemiş, orada ifade edeceğiz. Özellikle işte bu cinsel eğitimlerin yoğun olarak gerçekleştirildiği ülkelerde, örneğin Danimarka geçti, İsveç geçti, biz oradaki yapılan çalışmaları da düzenli takip ediyoruz. 15 yaş öncesi düzenli cinsel eğitimler yapılmasına rağmen yanılmıyorsam ya Danimarka ya İsveç'te her 5 kadından 1'isi çocukluğunda istismara veya ihmale maruz kaldığını söylüyor, bizde aynı dönemde yapılan araştırmada ise her 10 kadından 1'i. Yani rakamlara itibar etmek lazım ancak rakamlar araştırmalarda fikir verir, kesinlikle sorunları çözmez deyip sözü arkadaşımıza müsaadelerinizle bırakıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI UZMAN YARDIMCISI DİDEM YILMAZ – Aslında en sonunda söylememiz gerekeni en başta söyleyerek dikkatinizi de çekmek isteriz. Yaptığımız araştırmalar –Mustafa Bey'in de belirttiği üzere- direkt olarak şiddet konusunda, çocuğa yönelik çocuk istismarı ve ihmali konusunda değildir, dolaylı olarak bilgiler alabiliriz. Bu anlamda Adem Bey sunumunda her beş yılda bir araştırmaların tekrarlanması gerektiğinden bahsetti. Yine, aynı şekilde Türkiye Aile Yapısı Araştırması 2006-2011'de yapıldı, 2016 Haziran ayında ramazandan sonra sahaya çıkılması planlanıyor. Türkiye Ergen Profili Araştırması 2008-2013 yıllarında yani beş yılda bir tekrarlandı ve tekrarlanması planlanıyor. Ancak tekrarlanan araştırmalardan bizim beklediğimiz bir sonuç yok yani biz şunu savunuyoruz: Araştırmalar bize sadece fikir veriyorlar ama kayıtlar bize rakamları verebiliyor. Burada bu ayrımı iyi yapmak gerekiyor. Bütün sunumu da bu çerçevede üzerinde yapacağımı bir kez daha yineliyorum.

İstismar ve ihmal konusundan bahsederken sadece “cinsel istismar” kavramını kullanıyoruz. Aslında “şiddet” dediğimiz şey çocuğa yönelik olduğunda bu “Çocuk istismarı ve ihmali” başlığı altında sınıflandırılabilir. Bunun altında da “çocuk ihmali”, “çocuk istismarı” ve “çocuğa kötü muamele” kavramlarını görebiliriz. Bu kavramları teker teker açıklamak belki zamanınızı alacaktır ama Dünya Sağlık Örgütü bu üç kavramı da ayrı ayrı şekilde tanımladı, ekranlarda görebiliyoruz: “Ana, baba ya da bakıcı gibi bir yetişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ya da hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen ya da kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümüdür çocuk istismar ve ihmali.” Literatürde istismar ve ihmalin birbirinden ayrılmadığını görüyoruz ancak çocuk ihmali özelinde şöyle tanımlanıyor yine Dünya Sağlık Örgütü tarafından: “Başta anne ve baba olmak üzere bakmakla yükümlü kimseler ve diğer yetişkinlerin çocuğun beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık ve sevgi gibi temel gereksinimlerini ihmal etmeleri sonucu çocuğun bedensel, duygusal, ahlaksal ya da sosyal gelişiminin engellenmesidir.” Yine tanım Dünya Sağlık Örgütünden. Çocuğa karşı kötü muamele ise hem gerçek hem de potansiyel tehditleri ifade etmekte. Çocuğun onuruna, sağlığına ve gelişimine zarar vermektedir. Buna göre her türlü fiziksel, duygusal ve cinsel şiddet, ihmal, çocuğun sömürülmesi kötü muameleyle girmektedir.

Bakanlığımızın konuyla ilgili dolaylı araştırmaları yani bizim periyodik olarak yaptığımız araştırmalardan şiddet konusunda çocuğa dair çekebildiğimiz sorulardan alabildiğimiz bilgiler, oranlar nelerdir? Biz bu oranları 2011 Türk Aile Yapısı Araştırması'ndan, 2013 Türkiye Ergen Profili Araştırması'ndan alıyoruz. Mustafa Bey az önce künyeden bahsetmişti, ben bir kez daha yinelemek istiyorum: Türkiye'de yaşayan ergenlerin psikolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel açıdan incelenmesi, ergen profilinin çıkartılmasını amaçlar bu çalışma. Nicel yöntem kullanılmıştır, yüz yüze anket uygulanmıştır kişilerle. Sahası Eylül-Aralık 2013 yılında tamamlanmıştır, 80 ilde uygulanmıştır, 12-19 yaş, 6.747 bireyle anketler tamamlanmıştır.

Peki, bize hangi oranları veriyor? Burada öncesinde şöyle bir ayırım da yapabiliriz: Mekâna göre şiddet; evde, okulda ve sokakta. Evdeki şiddeti de sözlü şiddet, fiziksel şiddet, cinsel şiddet, aşağılanma olarak 4 başlık altında da tekrar gözden geçirebiliriz. Oranlara baktığımız zaman, evde sözlü şiddete maruz kalma sıklığı, burada soruyu şu şekilde soruyoruz: “Son bir yıl içerisinde -hayatınız boyunca değil- evde sözlü şiddete uğradınız mı, maruz kaldınız mı?” şeklinde yöneltildiğinde şu yanıtları alıyoruz, görmüş olduğunuz gibi kırmızı dikdörtgen içerisinde: “Çok nadir”, “bazen” ve “sık sık” cevapları. Ergenlerin yaklaşık yüzde 20'si bazen uğradığını söylerken yaklaşık yüzde 5'i de sık sık uğradığını ifade etmektedir. Evde sözlü şiddet uygulayan kişiye baktığımız zamansa en fazla anneden sözlü şiddet uygulandığını görmekteyiz.

Fiziksel şiddete geldiğimiz zaman, mekân olarak yine evden bahsediyorum, evde fiziksel şiddete maruz kalma sıklığı: “Çok nadir” yüzde 4,3; “bazen” 3,2; “sık sık” 0,6. Yine, aynı şekilde burada evde fiziksel şiddeti uygulayan kişiyi sorduğumuz zamansa oranlara baktığımızda bu sefer fiziksel şiddete en fazla babadan geliyor uygulanma oranı.

Cinsel istismar, evde cinsel istismara maruz kalma sıklığı, oranları burada görmekteyiz; yine aynı şekilde, “çok nadir”, “bazen” ve “sık sık” şeklinde.

Evde alay edilme, aşağılanma, dışlanma. İsterseniz burada bu şiddet tanımlarını da vermeliyim, bunu atladım, özür dilerim. Sözlü şiddetten kastım aslında, bağırma, azarlama, hakaret, kötü söz, küfür. Fiziksel şiddet: Dayak yeme, zor kullanma. Cinsel istismar: Sözlü sarkıntılık etme, elle taciz. Alay edilme, aşağılanma ve dışlanma da yeterince açık.

BAŞKAN – Sorular sorulurken deneğe bunların tanımı da yapılıp mı soruluyor yoksa...

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI UZMAN YARDIMCISI DİDEM YILMAZ – Evet, zaten anketörün elindeki kâğıtta... Bu, zaten bir soru kâğıdı elimdeki, oradan bakıp söyledim.

BAŞKAN – Direkt soruyu mu soruyor? Yani şurada mesela, evde alay edilme, aşağılanma, dışlanma; “hayır, hiçbir zaman” diyen 92,9. Yani, bu oran çok yüksek bir oran. Şöyle bir düşündüğümüz zaman...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Şahane bir toplumuz yani.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 28

BAŞKAN – Şeyde de aynı şekilde, bir önceki şeylerde de, oranlar çok yüksek. Yani, tanım yapılmış mı? Mesela, “Size fiziksel şiddet uyguluyor mu babanız ya da anneniz evde?” diye sorulduğunda yani bir tokadı şiddet olarak algılamayabilir, o da şiddettir aslında. Tabii, “Bu rakamlar, net rakamlar değil.” demişti zaten daire başkanımız.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Dediğim gibi, Sayın Başkanım, buradakiler fikir verir ancak. Başka, tam net olarak şey yapmak için çok yoğun, derin, uzun psikolojik testler uygulamak gerekiyor. Böyle bir araştırma şekli de ulusal manada dünyanın hiçbir yerinde yok, lokal çalışmalarda yapılır.

BAŞKAN – Cinsel istismara bir geri gelebilir miyiz sunumda?

Evet, buradaki rakamlar... Hiçbir zaman yüzde 99 çıkmış; “çok nadir” 0,4; “bazen” 0,2; “sık sık” 0,1; cevap vermek istemiyorum 0,3. Bizim Komisyonumuzda daimî uzmanımız var Profesör Doktor Betül Ulukol, onun da bir araştırmasını biz bugün dağıttık, orada da farklı rakamlar var.

Devam edebiliriz biz yani burada araştırmaların farklılığını...

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Araştırma enstrümanlarının, ölçme tekniklerinin farklılığından kaynaklanıyor. Yani, bunlar doğrudan şiddet ölçtükleri için ekstra soruları vardır. Dolaylı ölçtüğümüz için düşük oluyor.

BAŞKAN – Filiz Hanım...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yani, araştırma fikir verir diyorsunuz ama yanlış fikir veriyor. Yani, sonuçta araştırma eğer gerçekten derinlikli yapılması gereken bir şeyse ve böyle yapılmadıysa o zaman bu fikri veren bir araştırma olarak bunun önümüze sunulmaması gerekiyor bence.

BAŞKAN – Araştırmanın nasıl yapıldığını ayrıntılı bir şekilde alabilir miyiz?

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Çocuk yalnız mıydı sorarken yoksa bir anketör gitti, o arada herkes evin içerisinde, pat diye işaret koymak için mi koydu? Yüzde 99, hakikaten Türkiye yaşanacak bir ülke yani çocuklar açısından bu anlamda. Ama, gerçek yani kusura bakmayın böyle değil.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Yok, araştırma teknikleri açısından, 2’nci tekrar olduğu için, ilk tekrarımızda da aynı rakamları bulduk. “Reliability” ve “validity” kavramları vardır. Eğer bir şey süre geçmesine rağmen aynı rakamları tekrarlıyorsa ölçmeniz normal ölçüyordur. Derinlemesine ölçmek istiyorsanız ekstra sorular sorarsınız. Biz burada şiddetle ilgili 5 soru soruyoruz ve mekâna göre çarpı 4, toplam 20 soru soruluyor. Ama, bu, bir dolaylı çalışma. Direkt şiddet ve istismar üzerine olan anket sorularında 50 soru sorulabiliyor, psikolojik test yapılabiliyor. Böyle bir çalışma değil. O çalışmalar da Türkiye geneli yapılmıyor çünkü çok masraflı, devasa bir bütçe ve zaman ayırması gerekiyor.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Kadına karşı şiddet araştırması...

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Kadına karşı şiddet araştırması, hepi topu bildiğim kadarıyla 7 bin kadın üzerinde yapıldı.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Örneklem dediğiniz şey yani...

BAŞKAN – Devam edebilir miyiz.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Kısa bir soru, haneye girdiğimizde cevap kartları vardır, artı, anketör manuellerinde ergeni özellikle müdahale edilmeyecek bir mekâna alıp orada yapması istenir, eğer böyle bir tanım içerisinde yapılmadıysa yapılmadığına da bir tik atarak işaretler. Yani, evet, eleştirilebilir fakat biz araştırmamızın arkasındayız, 2008’de aynı rakamları bulduk, 2013’te de aynı rakamları bulduk. UNICEF’in de yaklaşık dolaylı çalışmalarında böyledir. Zaten bu rakamların üstünde çıkarsa ülkede çok ciddi şeyler oluyor demektir toplumsal olarak.

Enest dediğimiz şeyler psikolojide sapma olarak, çok küçük sayıda şeyler olarak bilinir. Çocuğa karşı işlenen suçların şeyleri tüm dava sonuçlarına bakıldığında, tüm davalar içerisinde bindelik sonuçlardır zaten. Ama, yüzdenin küçük olması, rakamın küçük olması bu olayın abartılmayacak, işte çok küçük, “neglect” edilecek, göz önünde bulundurulmayacak manasına kesinlikle gelmez. Araştırmanın ölçme mantığında bu yüzde 99, insanlar evde cinsel istismara uğramadığını beyan ediyor. Buna karşı biz bir şey diyemeyiz artık.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben sizin daha önce söylediğiniz bir şeyi de not almışım. Aile içinde istismarın azlığına vâkıf olmuştunuz yani buna nasıl vâkıf olduğunuzu zaten sormak istiyordum size. Aile içi istismar bir sapma falan değil, aksine daha önce de uzmanların anlattığı gibi, aslında başka bir yapıdan da kaynaklanan, erkek egemenliğinden de kaynaklanan bir şey. Ve genellikle de enest zaten gizlenen bir şeydir yani öyle ortalara çok aleni yayılan ve büyük rakamların kolay ulaşılabildiği bir şey değildir. O yüzden, yani yanıltıcı geliyor bana bu sonuçlar. Bu araştırmalar bence böyle yapılmaz, en azından bu eleştiremi sadece ifade etmek istedim.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Bitirelim bir sunumu, sonra soru-cevaba geçeceğiz zaten.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 29

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI UZMAN YARDIMCISI DİDEM YILMAZ – Araştırma tekniği olarak araştırmada bir sorun olmadığını düşünüyoruz. Ancak, önceki 2 sunumdan da ders çıkarmamız gerekirse bu konuların paylaşılmadığını, kanun önünde, hâkim önünde bile söylenmekte güçlük çekildiğini, insanların korku yaşadığını biliyorken eve bir anketörün gelip onunla özel bir odada bire bir konuşmasında söylemeyeceğinin, söylemek istemediğinin farkındayız. Ama, araştırma teknikleri açısından araştırmaya baktığımız zaman burada bu rakamlar çıkıyorsa bu rakamlar çıkıyordur, hani ona yapacak bir şey yok; neden söylemedikleri, o bambaşka bir konu. Çünkü, yani hâkim önünde de söylemiyorsa, avukat önünde de söylemiyorsa anketör önünde söylemesini beklemiyoruz zaten. Ama, bu rakamlar 2008’de de böyleydi, 2013’te yine böyle. Hani araştırma olarak benim yapmam gereken, şu an bunları söylemek.

Evde alay edilme, aşağılanma, dışlanma oranları da yine bu şekilde, “hayır, hiçbir zaman” diyenlerin oranı yüzde 93. Mekân olarak okula geçtiğimiz zaman yine sözlü şiddetle devam ediyoruz, okulda sözlü şiddete maruz kalma sıklığında yüzde 72’si “hiçbir zaman” derken, “çok nadir” diyenler yaklaşık yüzde 13. Peki, okulda sözlü şiddet uygulayan kişi kimdir? “Arkadaşları” yüzde 54’lük bir oranla en fazla kesim, bunu “öğretmenler”, “idareciler” takip etmekte “cevap yok” seçeneğinin arkasından. Okulda fiziksel şiddete geldiğimiz zaman, yüzde 91’i de “Hayır, hiçbir zaman böyle bir şeye maruz kalmadım.” diyor, “çok nadir” diyenler yüzde 4, “bazen” yüzde 3, “sık sık” diyenlerse yüzde 0,5. Okulda fiziksel şiddet uygulayan kişi, oranlarına göre “arkadaşlar” 1’inci sırada yer alıyor, sonrasında “öğretmenler”, “müdür” ve “idareciler” gelmekte. Okulda cinsel istismara geldiğimiz zaman ise, “Hayır, hiçbir zaman.” diyenler yüzde 97,5 oranında, “çok nadir” 1,1; “bazen” 0,8; “sık sık” 0,2. Peki, okulda alay edilme, aşağılanma, dışlanma. “Hiçbir zaman” diyenlerin oranı yüzde 89, “çok nadir”, “bazen” ve “sık sık” seçeneklerini de görmekteyiz.

Mekân değişikliğinde bu sefer sokaktayız.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Okulda cinsel istismarı kimin yaptığına dair soru yok muydu? Diğerlerinde vardı.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI UZMAN YARDIMCISI DİDEM YILMAZ – Oranları düşük olduğu için buraya...

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Kitapta şey yapılabilir...

BAŞKAN – O, 132’inci sayfadan 149’a kadar önünüzdeki kitapta.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI UZMAN YARDIMCISI DİDEM YILMAZ – Mekân olarak sokağa geçtiğimizde, fiziksel şiddete maruz kalma sıklığında “hayır” diyenler yüzde 92. Sokakta fiziksel şiddet uygulayan kişi kim peki? Burada yine en yüksek oran “arkadaşlarım” şikkına gidiyor. Sözlü şiddetle devam edersek, yine sokakta, maruz kalma sıklığı “çok nadir”, “nadir” ve “sık sık” seçeneklerinin bu sefer oranlarının yükseldiğini görüyoruz; burada “bazen” seçeneği yüzde 9 oranında. Sokakta sözlü şiddeti uygulayan kişilerin oranına baktığımız zaman, yine “arkadaşlarım” yüzde 60’lık bir kesimi oluşturuyor. Sokakta cinsel istismar, “Hayır, hiçbir zaman.” diyenler yüzde 96, sokakta ergene cinsel istismar yapan kişiye baktığımız zaman ise buradaki yüzde 57’lik bir bölümün de “tanımadığım kişi” cevabını verdiğini görmekteyiz. Sokakta alay edilme, aşağılanma ve dışlanma, maruz kalmama oranına baktığımız zaman yüzde 93’lük payı görmekteyiz. Peki, ergenle alay eden, ergeni aşağılayan, dışlayan kişi kim? Yüzde 58’lik oranla “arkadaşlarım.”

Burada bir diğer araştırmaya geçmeden önce, en çok maruz kalmayanlar üzerinden konuştuk ve bir sıralama yapmamız gerekirse “En çok nerede, hangi şiddet nerede?” şeklinde, sözlü şiddet en çok evde, fiziksel şiddet en çok okulda, cinsel şiddet en çok sokakta, aşağılanma ise en çok okulda; mekân olarak böyle bir ayırım yapabiliyoruz.

İkinci araştırmamız, bu yıl da tekrarı yapılacak olan, ramazandan sonra sahaya çıkmayı planladığımız Türkiye Aile Yapısı Araştırması. Buradaki amacımız, Türkiye’deki aile yapısını, bireylerin aile ortamındaki yaşam biçimlerini ve aile hayatına ilişkin değer yargılarını tespit etmektir. Yine nicel yöntem kullanıyoruz, yüz yüze anket uygulamasını yapıyoruz, yüzde 95 aralığında, sapma oranıysa yüzde 1. Bu çalışmanın sahası Ağustos-Ekim 2011 tarihlerinde yapıldı. 18 yaş üstü bireylerle yapılarak toplam 23.279 birey hakkında bilgi sahibi olduk.

Bu tabloda ise kesişim noktalarına bakabiliriz, Türkiye genelinde anne ve babanın son bir yıl içinde çocuğa verdiği cezalar. Yine “son bir yıl” kavramı zaman açısından kısıtlayıcı. Baba ve anne olarak ayrıldı. Dikey olanlarda “bazen” ve “sık sık” ifadelerini görmekteyiz, yatayda ise dikkat çekmek istediğimiz nokta “Dövdüm.” ve “Tokat attım.” Baba özelinde baktığımız zaman “Bazen dövdüm.” diyenler yüzde 11, “Tokat attım.” diyenler yüzde 20. Anneye baktığımız zaman “bazen” seçeneğinde bu adam “Dövdüm.” de yüzde 20, “Tokat attım.”da yüzde 29. “Sık sık” seçeneğinde de yine aynı şekilde ifadeyi görmekteyiz. Burada “diğer” seçenekler, mesela, “Odaya kapattım.”, “Oyun oynamasına izin vermedim.”, “Harçlığını kestim.”, “TV izlemesine izin vermedim.” gibi. Bunların istismar, ihmal ya da terbiye metodu olarak burada bir üzerinde düşünülmesi gerektiğini... Yani bunlar tartışılabilir ama “Dövdüm.” ve “Tokat attım.” direkt fiziksel bir şiddettir.

Aslında buradan yola çıkarak şunları söyleyebiliriz: Uluslararası literatür, ülke temsili araştırmalar şiddet, istismar ve ihmalle ilgili politika yapımı için -altını çizmek gerekiyor- sadece fikir vericidir, daha iyi politikalar üretebilmek için polis, sağlık ve mahkeme kayıtlarının düzenli olarak tutulması gerekmektedir. Ülkemizde şiddet, istismar ve ihmalle mücadele için kısıtlı sayıda fikir verici araştırma ve yayın bulunmaktadır, bunların da çoğaltılması, kurum ve kuruluşların desteklenmesi gerekir. Adalet Bakanlığının Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü mahkeme dosyalarından sadece istismara dair istatistikleri derlemektedir, şiddet ve ihmal konularında da düzenli derlemeler ve yayınlar yapmalıdır. Buna Amerika’dan bir örnek verebiliriz -yani yurt dışından örnekler

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 30

veriyoruz ama başarılı örnekler maalesef ki yurt dışında- burada da Amerikan sağlık ve insan hizmetleri birimi şöyle bir istatistik tutuyor, verilerini böyle derliyor: Ebeveynlerin Fail Olmaları Durumuna Göre Çocukların Uğradığı Kötü Muamele Sayıları 2013: “Sadece anne”, “anne ve başka kişiler”, “sadece baba”, “baba ve başka kişiler”, “anne ve baba”, bunların ayrımını da yapmış. Çocuk istismarı ve ihmali ve bu kötü muamele veya ihmal kaynaklı ölümlerin de rakamlarını vermiş.

Son olarak, en başta söylediğim cümleyi tekrarlıyorum, sosyal politika üretimi için araştırmalar... Bizim yaptıklarımız dolaylı, bunlar fikir vericidir, esas rakamlara verilerden, istatistiklerden ulaşılmalıdır.

Teşekkür ederiz.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın Depboylu.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Soru sormak değil de uygulanan teknikle ilgili görüş belirtmek istiyorum.

Ben -önceden de belirttiğim gibi- psikolojik danışmanım, yirmi yıl Millî Eğitim Bakanlığında çalıştım, çok sayıda test uyguladım; kişilik testi, zekâ testi, problem tarama listeleri, envai çeşit de çocuk ve ergenlere ve ailelere uyguladığım testler var. Şimdi, buna dayanarak... Size, yaptığınız çalışmaya bir kere öncelikle değer veriyorum, o konuda sizi hatalı kılmak istemiyorum ama anladığım kadarıyla -biraz geç geldim, özür dilerim- ev ortamında yaptığınız bir anket çalışması söz konusu. Çocuğa gidildiğinde ev ortamında hiç o güne kadar görmediği, ön hazırlık yapılmadan karşılaştığı bir anket uygulayıcısıyla anket yapılması söz konusu. Burada çocuğun bir kere, ergenin ankete uygulayan kişiye güvenmesi mümkün değil. İkincisi, ev ortamında bunun duyulabilir olması, anketörü tanımadığı için oluşacak güvensizlikten çıkarken anneye, babaya bilgi verme ihtimalinin olması, çocuğun kimliği belli, adresi belli, annesinin, babasının adı belli, bu bilginin nerede kullanılacağına yönelik bir endişe duyması tabii ki vereceği cevapları da farklı etkileyecektir. Yine, beş yıl arayla aynı tekniği uyguladığınızda aynı sonucu aldığınızı ifade ettiniz; çok normal çünkü farklı bir teknik uygulaysanız muhtemelen daha farklı bir sonuçla karşılaşabilirdiniz. Bakın, şöyle söyleyeyim: Benim deneyimlerimde isim yazmadan bile bu testi bir sınıfa girdiğinizde bir okulda “İsim yazmayın çocuklar, testteki soruları bir cevaplayın, anket uyguluyorum, yapar mısınız?” dediğimizde “Acaba yazımdan tanır mı, acaba bu sınıftayım, benim olduğum belli olur mu?” Çok mahremiyetine giren sorulara çocuklar cevap vermezler, ya boş bırakırlar ya da aksini işaretlerler çünkü deşifre olmaktan korkarlar. Zaten özellikle, ergenlik dönemindeki çocukların akranlarından ayrı kalma, dışlanma korkusu hep vardır. Çocuklar zaten daha küçük yaşta da biraz acımasızdırlar, alay ederler veya daha farklı sorunlarla da karşılaşabilirler yani çocuğun çekineceği çok fazla şey var. Ayrıca, aileyle ilgili sırları deşifre etmek, aileyi de kaybetme korkusu yaşatacak, aileden ceza görme korkusu da yaşayacak. Bir şekilde, çocuk samimiyetle bu sorulara cevap vermeyecek. Ama şöyle bir şey yapsaydınız: Diyelim ki bu tekniği uyguladınız, daha sonra üniversitelere gittiniz ve üniversitelerde - özgüveni daha yüksektir 18 yaş çocuğunun, biraz daha sosyokültürel, aile ortamından, mahalle baskısından çıkmıştır- “İsim vermeyin, hiçbir şekilde kimliğinizi belli etmeyin. Biz bahçeye, ortaya bir kutu koyacağız, siz işaretleyin, buraya atın. Biz sizin kim olduğunuzu da bilmek istemiyoruz, sadece evlerde neler yaşadığını bilmek istiyoruz veya geçmişinizde neler olduğunuz, ne gibi sıkıntılar yaşadığınızı genel anlamda taramak istiyoruz.” deseydiniz inanırım, daha farklı bir sonuçla karşılaşırđınız.

Şimdi, burada anket tekniği doğrudur, hiçbir şey diyemem. Yani teknik, bir amaç için hazırlanmıştır, amaca yönelik dört dörtlük uygulanmıştır, uygulayıcı, tekniğin uygulama kurallarının dışına çıkmamıştır, gerekli hassasiyeti tekniğe göre göstermiştir. Bu uygulama hatasız olabilir ancak sosyokültürel yapımız gereğiyle cinsel istismarın özellikle gizli tutulma çabası vardır. O nedenle, bu anket tekniğinin sorduğunuz, araştırdığınız konuyla ilgili sağlıklı veri toplamaya yönelik olmadığı düşüncesindeyim. Tekniğin bilimselliği ve tekniğe uygun uygulanma koşulları doğru olabilir ancak sosyokültürel yapımız değerlendirildiğinde doğru teknik acaba bu muydu diye sorgulanabilir bence. Çok emeğiniz var, inanıyorum, çok çaba sarf etmişsiniz, bilimsel yapmak için elinizden geleni de yapmışsınız ancak bu tekniği uygularken, bilmiyorum, psikolog arkadaşlardan, çocuk-ergen psikiyatristlerinden görüş aldınız mı? Bence tekniği bir gözden geçirip tekrar farklı bir teknikle uygulama yapsanız daha doğru verileri elde ederiz diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Buyurun.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Bahsettiğiniz şey sosyoloji ile psikoloji arasındaki kadim çatışmalardan birisi. Dediğim gibi, Türkiye’de 18 yaş altı yaklaşık 20 milyon genç var, eğer psikolojik test uygulayarsanız örneklemle çalışmanız gerekiyor ve bu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Test demediniz değil mi?

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Hayır, bu ankete yönelik...

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ MUSTAFA TURĞUT – Bu ankete yönelik şu şekilde: Bu anketin konusu, ergen profili çıkarmak. Başta da dediğimiz gibi, biz dolaylı ölçüyoruz. Zaten dünyada da doğrudan ülke geneli ölçülebilen bir çalışma yok, biz taradık, yok yani. Cinsel istismarı yüzde olarak karşımıza çıkarabilen dünyada tek bir araştırma yok. Hepsi spesifik, mahkemelerle şey yapılmış, psikolojik testler uygulanmış vakalar, vaka üzeri minik çalışmalardan çıkmış sayılardır. Sosyal araştırmalarda ise, sosyolojinin yoğun olarak kullanıldığı araştırmalarda ise az soru sormak zorundasınız, hanede az kalmak zorundasınız, dediğiniz güven sorunu her zaman için vardır, psikolojik testler için de vardır, yine güven sağlayamayabilirsiniz, manuelleri doğru dürüst uygulayamayabilirsiniz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Eleştirdik, savunmaya girmeyin yani. Bunların hepsi söylendi, bitti yani bildiğimiz şeyleri tekrarlamayın.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 31

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ
MUSTAFA TURĞUT – Aynen.

Burada biz araştırmamızın arkasındayız, bilimsel olarak datalarımızı açarız, klasik ölçme teknikleri açısından ne tür hatalarının olup olmadığını datalar üzerinden de görebilirsiniz.

Teşekkür ederim.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Bir cevap vermek istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Bize Aile Bütünlüğünü Koruma Komisyonunda da verileri sunmuşsunuz, oradan da tanıyorum sizi. Aslında, yaptığınız çalışmayı savunmanız gayet güzel ama biz burada bu görüşlerimizi dile getirdiğimizde ben beklerim ki “Evet, sizin de bu görüşünüzü dikkate alabiliriz. Çocuk ve ergen psikiyatristleriyle veya Türk Psikologlar Derneği, Türk PDR’yle birlikte belki bir ortak çalışmayla bir sonraki çalışmamızı planlayabiliriz.” deseniz inanırım ben daha mutlu olacağım çünkü bundan sonraki çalışmalarınız için fikrimizin destek olacağını düşünüyorum.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben de bir şey sormak istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Siz arkasında durduğunuz bu araştırmayla ve bize yaptığınız sunumla ne yapmak istediniz? Yani Türkiye’de çocuklar yüzde 99 şiddet görmüyor, istismara uğramıyor, sözlü satışma dahi olmuyor, alay da edilmiyor.

BAŞKAN – Yanlış anlaşıldı.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ama hepsi var verilerde, öyle değil mi? Niye yanlış anlayayım?

BAŞKAN – Yüzde 99 değil, topladığınız zaman artıyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Yüzde 92 bazısında.

BAŞKAN – Yani her biri yüzde 1 olsa orada beş, altı çeşit istismar çeşidi var.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayır, her birini ayrı ayrı söylüyorum Yılmaz Bey, bir araya toplayarak söylemiyorum. Yani yüzde 99 şiddet görmüyor, yüzde 99 cinsel istismara uğramıyor, yüzde 92 vesaire... Yani neyi amaçladınız bize bunu sunarken?

BAŞKAN – Ben bir araya gireyim, araştırmalarla alakalı. Betül Hanım’ın araştırmasını da dağıttık size, Bilkent Üniversitesinin yapmış olduğu araştırmayı.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Şu anda dağıttığınız şeyleri şu anda okuma şansına sahip değiliz tabii, maalesef.

BAŞKAN – Geçen haftaki toplantıda Betül Hanım bahsetti araştırmadan, rakamları da vermişti, orada da niye bu kadar yüksek demiştik. Sonra, fiziksel, cinsel, ihmal, diğer bütün istismarların toplamı yüzde 9 civarında... Yüzde 7,9 cinsel istismar dedi, bunun yüzde 1 virgül, artık neyse, cinsel saldırı dedi, bunu söyledi. Şimdi, oradaki rakamlar o, buradaki, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının araştırmasına baktığımız zaman toplamda yüzde 7,5 çıkıyor, istismarın tamamı yüzde 7,5 çıkıyor.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben de onu söylüyorum zaten, her bir kategoride yazıyı okuyoruz biz de yani.

BAŞKAN – Yani orada cinsel istismarın da yüzde 1 olduğunu söylüyor, okulda yüzde 2,5 diyor, sokakta yüzde 4 diyor. Yani siz de “Niye bu kadar düşük çıktı, niye bu kadar düşük çıktı?” diyorsunuz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayır, bize ne sunmak istediniz bununla diyorum. Yani ben şimdi, Deniz Hanım’ın yirmi yıllık deneyimine ya da Mehmet Bey’in deneyimine bu anlamda güveniyorum. Ben kalkıp da mesela, anket yapabilirim diyemem, hukukla ilgilenebilirim ama bunu yapabileceğimi iddia edemem ama birilerinin önüne, özellikle de Çocuk İstismarını Önleme Araştırma Komisyonunun önüne bir veri sunuyorsanız hakikaten burada da biraz destekli olmanız ve onu doğru yöntemlerle sunmanız gerekiyor.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI ARAŞTIRMA VE SOSYAL POLİTİKA DAİRE BAŞKANI VEKİLİ
MUSTAFA TURĞUT – Araştırmamız gayet desteklidir Sayın Vekilim. Yani Türkiye İstatistik Kurumundan, dediğiniz yerlerden görüşleri alıyoruz, artı, araştırma departmanımız çeyrek asırdır araştırma yapıyor bu konularda. Şunu çok rahat bir şekilde söyleyebiliriz: Eğer arzu ederseniz, Komisyon şey yaparsa, çok teknik olmakla beraber, hizmete özel ölçme hatalarına dair kendi yayınıımız var, şiddet araştırmalarında. Dünyadaki araştırmaların da ölçme hatalarını ölçtük, kendi araştırmamızın da ölçtük, bunları karşılaştırdığımız raporu paylaşabiliriz ama bayağı teknik bir raporumuz.

Artı, zaten topladığınız zaman, üç aşağı beş yukarı diğer lokal çalışmalara benzer sonuçları veriyor. Dediğiniz gibi, dünyada bu tür şeyler doğrudan araştırıldığı zaman lokal seviyede araştırılır, ülke geneli araştırılmaz. Ülke geneli rakamların hepsi adli sicil kayıtlarından, polis kayıtlarından gelen şeylerdir. Onlar üzerinden, aslında nerede, hangi ilde ne kadar farklı politikaların uygulanması gerekiyor, asıl ağır sorunun nerede olduğu sicil kayıtları üzerinden görünür. Bizim burada cinsel istismara dair yakaladığımız sayı, daha doğrusu, tüm istismar türleri içerisinde 6.700 ergen üzerinde, hepi topu 120, sözlüsü de, dayacağı da, tokadı da, cinseli de, 120 yani bu kadarını yakalayabilirsiniz. Ama siz bana 10 milyon dolar bütçe verirsiniz ben 500 bin hane de yaparım, rakamınızı büyütürüm yani.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Tamam, iktidara gelince biz de vereceğiz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Onu biz veremeyiz tabii yani kusura bakmayın da. Önemli olan bir şeyi doğru olup olmadığıdır.

BAŞKAN – Başka sorusu olan yok herhâlde...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyona : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 32

Çok teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Koruyucu ve Önleyici Hizmetler Daire Başkanı Hacer Başer, buyurun.

4.- Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Koruyucu ve Önleyici Hizmetler Daire Başkanı Hacer Başer'in, çocuk ihmal, istismarı ve çocuk cinsel sömürüsüyle ilgili yaptıkları çalışmalar hakkında sunumu

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Herkese merhabalar.

Üzerinde yıllarca belki de hayatımızı geçirdiğimiz, akademik seviyede eğitimi aldığımız ve aslında yürekte de korumak için çabaladığımız bütün devlet olarak ve dünya olarak uğraştığımız, ilgilendiğimiz çocuklar için bir komisyon kurulması... Bunu ben basında takip ettiğim vakit bile çok etkilenmişim, ülkem adına gerçekten heyecanlanmışım ve çocukların yalnız olmadığını, her kademedeki çocukların iyiliğini düşünen hem profesyonellerin hem kurum yetkililerinin hem de siyasilerin onları korumak adına mesailerini gece gündüz sarf ederek çalıştıklarını düşünmek gerçekten ülke çocukları adına yürekleri kabartıcı bir şeydi. Teşekkür ediyorum. Öncelikle konuşmama böyle başlamak istiyorum. Ve günlerdir de devam ettiğiniz bir çalışma. İnanıyorum ki çok verimli sonuçlarla en azından bizler adına politika oluşturma noktasında olan kişiler olmamız nedeniyle girdi sağlayacaktır diye düşünüyorum. Teşekkür ediyorum.

Hacer Başer, Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü Koruyucu Önleyici Hizmetler Daire Başkanı.

Öncelikle bildiğiniz üzere 2011 yılında Aile Bakanlığı kuruldu ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak şu anda faaliyetlerimizi sürdürüyoruz ama geçmişe dönüp baktığımızda aslında kurumsallaşmış bir kurumun temsilcisi olarak görevimize devam ediyoruz. 1921 yılında Himaye-i Etfal Cemiyetiyle birlikte kuruluyor aslında ülkemizde çocuk koruma alanındaki faaliyetler, daha sonrasında 1935 yılında Türkiye Çocuk Esirgeme Kurumu Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü, en sonunda da 1983 yılında Başbakanlık Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü olarak faaliyetine devam etmekteyken bilinen adıyla "SHÇEK" olarak 2011 yılında Bakanlığın kurulmasıyla birlikte icracı bir bakanlık olan Aile Sosyal Politikalar Bakanlığı bünyesinde ihtisas bir kurum hâline dönüşüyor. Zira SHÇEK Genel Müdürlüğü kadın, yaşlı, engelli, çocuk, sosyal yardımlar, bütün alanlardaki sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürüten bir kurumdur. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü bunlardan arındırılmış bir şekilde ihtisas bir kurum hâline dönüştürülmüş oldu.

Yine, kültürümüz, kurumsal kimliğimiz gereğince geçmişten günümüze hedeflediğimiz önceliklerimiz var. Önce insan vurgusundan hareketle biz kendi alanımızda kendimizi önce çocuk anlayışla harekete geçiriyoruz ve Genel Müdürlük olarak çocuklara yönelik koruyucu, önleyici, eğitici, geliştirici rehberlik ve rehabilite edici sosyal hizmet faaliyetlerini yürütmek ve koordine etmekle görevli kılınmış bulunmaktayız hukuki anlamda.

Çocuğa yönelik hizmetlerimizde 2012-2016 yılları arasında bir bütçe planlamasına baktığımızda, 2012 yılında 617 milyon olan bütçe tam 2 katından fazla bir seviyeye getirilerek 2016 yılında -rakam biraz yüksek olacak ama inşallah doğru okuyacağım- 1 milyar 538 bin yani yaklaşık 1 milyar 539 bin civarında bir seviyeye ulaşmış durumda. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü bütçesi olarak çocuklara aslında bu dönemde verilen önemin ve yapılan çalışmaların geliştirilmesine katkı sunulması ve desteklenmesi boyutunda bir gösterge olduğunu düşündüğüm için bunu paylaşmak istedim sizinle.

Hizmet önceliğimiz, her çocuğa bireyselleştirilmiş bir bakım hizmeti sunmaktayız geçtiğimiz yaklaşık yüzyıllık bir süre içerisinde ama bununla birlikte çocuğun üstün yararını ön planda tutarak çocuk hakları doğrultusunda politikalar geliştirmek ve uygulamak öncelikli hedeflerimizden.

Çocuklara koruyucu, önleyici hizmetleri esas olarak kurumlar arası işbirliği ve koordinasyon içerisinde hizmet sunmak. Yani ilk sunumdan itibaren koordinasyon ve işbirliğinin ne kadar zor olduğu belirtildi ve kamu yönetimi içerisinde de maalesef bu koordinasyon sıkıntısı dile getirilmiş, yaşantımız içerisinde var olageliyor. Bizim de bildiğimiz bir gerçeklik ki çocuk tek başına, tek bir kurumun ya da sadece ailenin hizmet vererek refahının ve esenliğinin sağlanacağı bir birey değil, birçok kurumun çocuğun gelişimine ve esenliğine katkı sunacak hizmetlerle onu desteklemesi gerekiyor. Bunu yapabilmek için de koordineli bir şekilde çalışmak gerekiyor. Bunu da elimizden geldiğince yapma gayreti içerisindeyiz. Önceliklerimizden bir tanesi.

Dezavantajlı çocuklar aile odaklı hizmet modellerinden yararlandırmak en temelde çocuk hakkı gereğidir. Çünkü her çocuk bir aile içinde yaşama hakkına sahiptir öncelikli olarak. Dolayısıyla biz de bize intikal etmiş olan koruyucu destekleyici tedbirler bağlamında çocukların kurumsal bakım hizmetlerinden yararlandırılmasından ziyade aile odaklı hizmetlerle desteklenmesi yolunda çalışmalarımızı yürütmekteyiz. Bu mümkün değil ise yani bir çocuğun kendi öz ailesi yanında bakımı mümkün değil ise ev tipi dediğimiz ve onu önceliklendirdiğimiz kuruluşlarda bakım hizmeti sunmaktayız.

Aile yanında bakım hizmetleri Mayıs 2016 verilerine göre -yani önemseyeceğimizi bu sayılarda da göreceğiz- 80 bin civarında çocuğumuz bize kurum bakımına alınması talebiyle gelmiş olmasına rağmen, yapılan incelemeler, değerlendirmeler ve mesleki çalışmalar neticesinde kurum bakımı yerine ekonomik destekle ailesinin yanında desteklenmesinin uygun bulunduğu çocuk sayısı. Yaklaşık 14.689 çocuğumuz evlat edindirme hizmetinden yararlandırılıyor, koruyucu aile yanında bakılan çocuk sayımızsa 4.778. Koruyucu aile sayımız 3.928.

Sosyoekonomik destek hizmetinden yararlandığımızda çocuk başına yaş durumuna uygun olacak şekilde 337 TL ile 759 TL arasında bir ödeme yapılmakta aylık olarak. 2005 yılında Mart 2016'ya kadar 11.105 çocuğumuz sosyoekonomik destek hizmetiyle kuruluş bakımından ailesi yanına döndürülmüş bulunmakta. Ailesi yanına döndürdüğümüzde çocukların da yine takiplerini düzenli periyotlarda yapmaktayız.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 33

Koruyucu aileye yaptığımız ödeme ise yine yaş gruplarına göre 456'yla 820 TL arasında bir orana sahip. Sosyoekonomik destek hizmetinin yaygınlaşmasına aslında 2005 yılında hız verilerek başlanıyor ve 2005 yılında yaklaşık 6 bin civarında olan sayı bugün 2016 yılı itibarıyla 80 bine ulaşmış durumda.

Koruyucu aile hizmetini yine aile odaklı hizmet modelleri içerisinde değerlendiriyoruz ve bir çocuk eğer kendi öz ailesinin yanında desteklenemiyorsa ona bir aile sıcaklığını ve ortamını sağlayabilecek, gönüllü insanlar aracılığıyla evini açabilecek kişilere, yapılan incelemeler neticesinde, yönlendirdiğimiz hizmet modeli. Bu da yine özellikle son yıllarda çok önemseydiğimiz bir hizmet modeli. 2004 yılında 604 olan sayı, günümüzde 5 bine yaklaşmış durumda; 4.778 civarında. Gönül Elçileri Projesi'yle buna ivme kazandırıldı. Buradan yaptığımız sosyal hizmet faaliyetlerinde insanla birlikte çalıştığımız için insana ulaşmamız ve tanıtmamız gerekiyor ki güzel yürekli Türk insanı da hizmetlerimizden haberdar olsun ve çocuklarımıza el birliğiyle sahip çıkalım. Ve bu amaçla bir proje geliştirdik. Cumhurbaşkanımızın kıymetli eşi Emine Erdoğan Hanımefendi'nin himayesinde "Gönül Elçileri Projesi" adı altında bir proje. Buradaki en başarılı olduğumuz yer 81 il valimizin eşi de projeye dâhil oldular, illerde vali eşlerimizin aslında koordinesinde ve himayesinde gerçekleşmiş oldu, tanıtım faaliyetleri çok yoğun bir şekilde gerçekleştirildi ve nihayetinde bugün geldiğimiz sayıya ulaşmış olduk. Bu tanıtım faaliyetleri yine devam ediyor ve sayımız da gün geçtikçe artıyor.

Kuruluş bakım hizmetleri bizim en klasik hizmet modelimiz fakat burada da yine aile odaklı hizmet modellerini önceliklendirmemiz nedeniyle hizmet dönüşümü çalışmalarını 2012 yılından itibaren başlattık ve koğuş tipi kalabalık toplu bakım hizmetleri yerine, çocukların aile odaklı hizmetlerinden ya da aileye en yakın hizmet modeli olan ev tipi modellerden yararlandırılması için çalışmalar yürüttük. Bu kapsamda, çocuk yuvası, yetiştirme yurdu ve yetiştirme yurduyla birlikte yer alan çocuk yuvalarının toplam sayısı 22'ye kadar düşmüş oldu gün itibarıyla. Çocuk evleri sitesi 87 dolayında, çocuk evleri ise 1.066 sayısına ulaşmış durumda. Dolayısıyla, bizim yüzde 90 oranında hedefimiz gerçekleşmiş oldu ve kalan yüzde 10'luk kısım olan bu koğuş tipi çocuk yuvası ve yetiştirme yurdu modelinde yaklaşık bin civarında çocuğumuz kalmış oldu. İlerleyen dönemde de inşallah, bunları sevgi evleri, çocuk evleri ve aile odaklı hizmetlerle daha uygun ve gelişimini destekleyecek modellere dönüştürmeyi hedeflemekteyiz. İlave olarak, suça sürüklenmiş, suç mağduru olan ve sokakta yaşayan çocuklara, hakkında tedbir kararı alınmış olan çocuklara dönük ihtisas bir hizmet modelimiz olan çocuk destek merkezlerimiz var, bunların sayısı 67 ve 1.415 çocuk bu kuruluşlarda hizmet almakta; toplamda 13.064 çocuğumuza hizmet vermekteyiz.

Kuruluşlarımızda, ailesinden uzakta olan çocuğun bir şekilde öncelikle, evet, ailesinin yanında hakkı gereğince desteklenmesi gerekiyor, olamıyorsa kuruluş bakımına alıyoruz. O zaman, bir ebeveynin çocuğuna sahip çıktığı gibi devlet olarak da çıkmamız gerekiyor. Hem sosyal hem psikolojik hem fiziksel hem akademik olarak çocuğun desteklenmesi bizim sorumluluğumuzda. Bu kapsamda, çocuklarımıza çeşitli kültür sanat etkinlikleri, eğitim faaliyetleri, sportif faaliyetlerle destekleme gibi çalışmalar yapıyoruz ve karşımıza çıkan tablo, aslında çocuğun iyilik hâlinin, esenliğinin kazandırılması, yaşadığı ihmal ya da istismarın ya da kötü muamelelerin travmalarının atılmasına dönük çalışmaların yapılması bizim önceliğimiz, diğer faaliyetleri ise bunlara tamamen hizmet edecek araçlar olarak kullanıyoruz. Bu kapsamda, 2014-2015 eğitim öğretim yılında TEOG ve LYS sınavlarına giren çocuklarımızın oranına baktığımızda, yüzde 86 oranında TEOG'da bir başarıımız var, LYS'de de yüzde 71 oranında bir başarı fakat biz bunu artırmak için bütün kaynaklarımızı, gönüllü hizmetlerimizi, STK'ların desteğini alarak çalışmalarımıza devam ediyoruz kurumlar arası yaptığımız protokollerle ama dediğim gibi, önceliklendirdiğimiz konu çocuğun yaşamış olduğu travmanın giderilerek başarılı bir şekilde hayata tutunmasını sağlamak.

Şu an, Millî Eğitim Bakanlığı ile Gençlik ve Spor Bakanlığının arasında imzalanan bir protokol var; çocuğun hayata tutunabilmesi için, boş zamanlarının uygun koşullarla değerlendirilmesi ve desteklenmesi için sportif faaliyetlerde ilgi alanlarının tespit edilmesi ve desteklenmesi çalışması var. Bizim de yine Gençlik ve Spor Bakanlığıyla yaptığımız bir protokol bu kapsamda var ve 2015 sonu itibarıyla çocuklarımızdan 1.990 çocuğumuz lisanslı sporcu hâline gelmiş durumda, bunlardan 20'si millî sporcu olarak şu anda spor yaşantısına devam ediyor.

Sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler çocuğun rehabilitasyon süreci içerisinde önemseydiğimiz konulardan ve mümkün merteye bütün çocuklarımızın bu faaliyetlere katılmasını önceliklendiriyoruz. 2016 yılında 4 binden fazla çocuğumuzun bu organizasyonlara katılmasına yönelik faaliyetlerimizi organize ettik ve bu çalışmalar devam etmekte.

Bildiğiniz üzere, bize hep şu sorulur: "18 yaşından sonra siz çocukları kapının önüne mi koyuyorsunuz?" Asla böyle bir şeyimiz yok. Kanun, 18 yaşına kadar, evet, çocuğu çocuk olarak kabul eder ve 18 yaşından sonra eğer ailesi ya da gidecek bir yeri varsa öncelikli olarak çocuğun da tercihi ve incelemeler neticesinde uygunluk durumu değerlendirilerek ailesi yanına teslim edilir ama çocuk eğer okuluna devam ediyorsa korunma kararı 25 yaşına kadar uzatılır. Bizdeki çocukların neredeyse yüzde 98'i civarında mutlaka bir yakını vardır ve çeşitli nedenlerle çocuklar devlet korumasına intikal etmiş durumdadır. Bize geldiği andan itibaren de aileye kazandırılması yönünde çalışmalarımız devam eder ve nihayetinde, ya kendi ailesi ya da dediğimiz gibi 18 yaşını doldursa bile koruyucu aile hizmeti okuyorsa devam ettiği için en azından bir koruyucu aileyle bağlantı kurulması hedeflenmektedir. Bildiğiniz üzere istihdam hakkı da getirilmiştir. 1988 yılından 2016 yılına kadar 42.480 çocuğumuz kamuda istihdam edilmiş bulunmakta, Mart 2016 itibarıyla da 2.500 çocuğumuz istihdama katılmış durumdadır.

Biraz önce bahsettiğim özellikli çocuklarımızın içerisinde -bugün de yine konuşulan konulardı, Selmin Hanım ve Adem Bey de ifade ettiler- suça sürüklenen ve suç mağduru çocuklar, bizim SHÇEK bünyesine 2005 yılında çıkarılan Çocuk Koruma Kanunu gereğince intikal etmiş çocuklardır, daha öncesinde çocuk adalet sistemi içerisinde değerlendirilirdi. 2005 yılında, suça sürüklenen ve suç mağduru çocukların büyük oranının da bizlerin yani kurum bakım tedbiri kararıyla Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 34

bünyesindeki kuruluşlara yönlendirmesi yapıldı fakat o zaman biz kurum olarak hazırlıklı değildik ve yetiştirme yurtlarımız vardı kurumsal hizmet anlamında ve gelen çocuklarımız da normal korunma ihtiyacı içinde olan çocuklarla bir arada bulunan yetiştirme yurtlarına alınmaktaydı. Bu ise hem suçu sürüklenen suç mağduru çocuklara özel hizmet verilmesi gerekliliğinin biraz yerine getirilmesinde yavaşlamaya hem de diğer koruma ihtiyacı içinde olan çocuklarla ikisini bir araya getirdiğimizde farklı travmaların yaşanmasına neden oluyordu ve 2005 yılından itibaren düzenli bir işleyişle, stratejik planlarla bu çocukların her ikisinin de uygun hizmet modellerinden yararlandırılabilmesi amacıyla çalışmalar başlatıldı, fiziki anlamda bir ayrıştırma söz konusu oldu dünya uygulamalarında da olduğu üzere. Ve suça sürüklenen çocuklar ile suç mağduru olan çocuklar yetiştirme yurtlarından farklı olarak 2 ayrı kuruma alındılar. Günümüze geldiğimizde, daha öncesinde KBRM ve BSRM olarak nitelendirilen bu kuruluşlar, çocukların da kendi istekleri doğrultusunda yani "Bir rehabilitasyon merkezi şeklinde kuruluşumuzun anılmasını istemiyoruz." diye kendilerinin de ifade etmeleri sonunda çocuk destek merkezleri şekline dönüştürüldü ve özel ihtisas kuruluşları hâline getirilmiş oldu, içeriğinde de çocukların ihtiyaçları özelinde psikososyal destek programlarının hayata geçirildiği kuruluşlarımız hâline geldi. Biraz önce bahsettiğim üzere, 67 kuruluşumuz yaklaşık 1.400 civarında çocuğumuza bu şekilde hizmet vermekte.

Ülke genelinde 37 ilde, suç mağduru çocuklara 39 adet, suça sürüklenen çocuklara 17 adet, sokakta yaşayan çocuklara 3 adet, refakatsiz sığınmacı çocuklara yönelik de 8 adet olmak üzere, 67 adet çocuk destek merkezinde hizmetlerimizi vermeye devam etmekteyiz.

Çocuk destek merkezleri, biraz önce bahsettiğim ihtiyaç ve planlamadan hareketle, daha evvelinde kurumsal bakım hizmetlerimiz, yine korunma ihtiyacı içinde olan çocuklara da bildiğimiz büyük kışla tipi kuruluş bakım hizmetleriyle hizmet verilmekteydi, daha sonrasında, ev tipi model olan, daha yaygın bilinen adıyla "sevgi evleri" dediğimiz çocuk evleri sitesine dönüştürüldü. Çocuk destek merkezleri de aynı şekilde 40 kapasiteyi geçmeyecek, 1 evde yalnızca 10 çocuğun kalacağı şekilde, villa tipi evler şeklinde bir kampüs yapısına kavuşturuldu. Şu anda, bununla ilgili yatırım çalışmaları ve inşaat çalışmaları çocuklara, onların özelliklerine, ihtiyaçlarına daha uygun şekilde hizmet verilmesi amacıyla devam ediyor, burada psikososyal destek uygulamaları yapılıyor. Psikososyal desteğin yine araçlarından olan iş uğraşı terapilerinin yapılabilmesi, eğitim atölyelerinin, hobi bahçelerinin, hayvan barınaklarının, terapi odalarının, açık ve kapalı spor alanlarının olması gereken mekânlara ihtiyaç vardı. Bu yeni modelimiz bunlara da hizmet verecek şekilde planlandı.

Çocuk destek merkezlerinde, korunma ihtiyacı olan çocukların yaşa ve cinsiyet durumuna ve mağduriyet durumuna göre ayrıştırılarak ihtisaslaştırılması yoluna gidildi. Bunlar içerisinde madde bağımlısı olan çocuklar, refakatsiz sığınmacı ve gebe çocuklara yönelik de ayrı mekânlarımız, ihtisas kuruluşlarımız oluşturulmuş oldu, suça sürüklenen, suç mağduru ve sokakta yaşayan çocuklarda olduğu gibi.

Çocuk destek merkezlerinde psikososyal destek programının uygulanması bizim en büyük ihtiyacımızdı çünkü normal, bildiğimiz, alışık olduğumuz korunma ihtiyacı içinde olan çocuklara dönük hizmetlerimiz bu çocuklarımız için yeterli gelmiyordu çünkü farklı özellikler ve travmalara maruz kalmış ya da yaşamış şekilde gelmişlerdi. Dolayısıyla 2014 yılında psikososyal destek ve müdahale programı geliştirildi ANKA adı altında. Öncelikle çocuklar kuruluş bakımına geldiğinde bireysel ihtiyaç ve risk değerlendirme formu dediğimiz BİRDEF doldurularak risk ve ihtiyaçları belirleyip uygun müdahale programı oluşturulmasıyla başlayan bir süreç ANKA Çocuk Destek Programı. Bu programın içerisinde bireysel danışmanlık ve grup çalışmaları mevcut ve ayrıca destekleyici ortam bileşenleri ve aile çalışmaları da programın içerisinde yer almakta. Kişisel gelişim ve sağlıklı yaşam, duygusal düzenleme, gebelik, kişilik gelişimi ve bağımlılık konularında 5 bölüm ve 76 oturumdan oluşan grup çalışmaları bulunuyor. Kişilik gelişimi ve sağlıklı yaşam bütün çocuklara uygulanırken diğer başlıklar ihtiyaç olan çocuklara özel olarak uygulanmakta. Programın bileşenleri risk değerlendirme formu, danışmanlık, grup çalışmaları, aile çalışmaları, destekleyici ortam kriterlerinin oluşturulmasıdır.

Bireysel danışmanlıkta, bu çocuklarımızın özeline uygun olarak intihar eğilimi yüksek olması nedeniyle kendine zarar verme davranışının yüksek olması, kuruluş bakımına alınma öncesinde evden kaçma davranışlarının yoğun olarak yaşanıyor olması, kriz yönetimi, eğitim başarısında arttırma gibi faaliyetlerle desteklenmesi, zihinsel yetersizliğe yönelik yaklaşımlarını içermesi ve güvenli davranış geliştirmesine yardımcı olacak modüllere ihtiyaç duyulması, kendi bedenini koruma ve istismar mağduriyetini gidermeye dönük danışmanlık hizmeti verilmekte bireysel olarak çocuklara. Grup çalışmalarında ise kişisel gelişim ve sağlık, duygusal düzenleme, kişilik gelişimi, bağımlılık ve gebelik konularında grup çalışmaları yapılmakta.

Aileyle çalışma konuları içerisinde istismar mağduru çocuğun ailesi, suça sürüklenen çocuğun ailesi, bağımlı çocuğun ailesi, aileyle temel görüşme teknikleri, çocuk-aile ilişkisinin güçlendirilmesi ve etkin ebeveynlik konularında ailelerle çalışmalar yürütülmekte. Destekleyici ortam bileşenlerinde öncelikle çocuklarla görüştüğümüzde de kendilerinin bize en çok geri dönütte bulunduğu, güne başlarken bir merhaba toplantısı şeklinde toplantılar gerçekleştiriyorlar ve o gün ya da bir önceki gün yaşadıkları duygu durumlarını ifade ediyorlar ve sonrasında da günün planlıyorlar, başlarındaki danışmanlarıyla birlikte. Dolayısıyla bir şeyler, sorunlar yüklenmeden ve büyümeden günü birlik değerlendirmelerle düzenlemeye çalışılıyor.

Çocuklarla mutlaka, kuruluş bakımına geldiği andan itibaren sözleşme yapılıyor. Etkin bir danışmanlık hizmeti veriliyor. Basamak ve puan sistemi var. Olumlu davranış geliştirme biçimi basamaklandırma var. Kimi çocuklar "Bunu istemiyoruz, biz daha kuralı istiyoruz, puan istemiyoruz." diyorlar ama kimisi de diyor ki: "Ben kendimdeki gelişimi gördüğüm için bunun önemli olduğunu düşünüyorum ve kendimi hayata tutundurduğumu düşünüyorum." Ve bilimsel temelli olan bir çalışma olduğu için çocuklara da önemli katkı sunduğunu kabul ettiğimiz bir bileşen.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 35

Sorumluluk duygusunun geliştirilmesiyle alakalı çalışmalar. Personel eğitimi, kurum içi yaşam düzeni, gönüllülerle çalışma, amaca uygun faaliyetler ve değerler eğitimi konusunda bileşenler bulunmakta.

BİRDEF uygulaması sonrasında, çocuk merkeze kabul edildikten sonra bireysel değerlendirme formu uygulanıyor, sonra uygulama planı çıkartılıyor ve ihtiyacına uygun bir çalışma planı oluşturulmuş oluyor. Üç ay sonra da izleme ve değerlendirme çalışmalarıyla bu bireysel değerlendirme formunda değişiklikler yapılabiliyor ya da yeni bir uygulama planı hazırlanarak çocuğun ihtiyaç duyduğu hizmetten yararlandırılması sağlanmış oluyor.

Asıl kendi dairemle ilgili olan konu, koruyucu, önleyici hizmetler, bizim Aile Bakanlığı olmamızdan sonra müstakilleştirildiğimiz bir alan. Daha öncesinde çünkü kurumsal bakım hizmetlerimizde yoğunluklu bir şekilde çalışmalar yürütülmekteydi fakat 2005 yılında çıkartılan Çocuk Koruma Kanunu, evet "Kurumsal bakım hizmetleri olmakla birlikte çocuğun en temel hakları çerçevesinde hareket edilmesi gerekir ve aile odaklı hizmetlere öncelik verilmelidir. Dolayısıyla suça sürüklenme ya da suç mağduriyeti olmadan evvel koruyucu önleyici çalışmalarla çocukların ve ailelerin desteklenmesi gerekir." der ancak Koruyucu Önleyici Hizmetler Daire Başkanlığımız, Bakanlığın kurulmasıyla birlikte faaliyete başlamış oldu. Bu dönem içerisindeki 2005-2011 yılları arasında, temelleri atılmaya çalışıldı fakat müstakilleşmesi bu döneme denk gelmiş oldu. 2011 yılından itibaren de politika geliştirme, çalışma yapma, kurumlar arası koordinasyon ve iş birliği içerisindeki çalışmalara öncelik verildi.

Şu anda yaptığımız çalışmalardan bahsedecek olursak, konumuzla bağlantılı olarak, özellikle kadın istihdamının artırılmasına dönük olacak şekilde 0-6 yaş grubundaki çocukların bakımlarının sağlanması ve ihtiyaç duyulması hâlinde bakım hizmeti verecek kreşlerin oluşturulması konusu bizim takibimizde. Dolayısıyla, bildiğiniz üzere, 3 yaşından itibaren okul öncesi eğitim hizmeti Millî Eğitim Bakanlığı tarafından veriliyor. 0-3 yaş grubunun bakım ihtiyacı içinde olması nedeniyle Millî Eğitim Bakanlığının bu yaş grubuna hizmet veren kurumları yoktu. O nedenle bir sosyal hizmet faaliyeti olarak değerlendirilerek kreşler 0-3 yaş grubuna da hizmet verecek şekilde SHÇEK bünyesinde açılmaya başlanmıştı. Hâlen Bakanlığımız bünyesinde çalışmaları devam ediyor. Fakat geldiğimiz noktada, okul öncesi eğitim çağındaki çocukların bütüncül bir politikayla değerlendirilebilmesi ve sonrasında eğitim çalışmalarında, okul öncesi eğitimi almış ne kadar çocuk var, ne kadar öğretmene ve eğitimi kurumuna ihtiyaç var gibi konularda bütüncül bir planlama yapmak için Millî Eğitim Bakanlığıyla bir kanun maddesi üzerinde çalışmalarımızı tamamladık. Dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığında devri söz konusu. Bugüne kadar 0-3 yaş grubunu kabul etmiyordu bahsettiğim gerekçelerle Millî Eğitim Bakanlığı ama "Hizmette bütünlük açısından bu konuda da hani zaten ihtiyaç da var, bunda yapılması gerekiyor, o zaman tek elde biz bunu devam ettirelim." dedi. Meclis gündemine gelecektir inşallah. Desteklerinizi bekleriz bu konuda da, kreş hizmetinin Millî Eğitim Bakanlığında devriyle alakalı. Çünkü biz şu anda bu kapsamda yaklaşık 60 bin civarında çocuğa hizmet verirken, Millî Eğitim Bakanlığı 1 milyonun üzerinde okul öncesi eğitim çağındaki çocuklara hizmet veriyor.

Bizde yine ekonomik anlamda sıkıntı içerisinde olan kadın ve ailelerin desteklenmesine yönelik yüzde 3'lük bir ücretsiz hizmet alım kontenjanı var. Bu kapsamda 2 bin çocuk yararlanıyor fakat Millî Eğitim Bakanlığının bu ücretsiz yararlandırılan sayısı yüzde 10 dolayında. O yüzden bu hizmette de bir aksama olmayacağı düşüncesiyle bunun, Millî Eğitim Bakanlığında gelen bu teklifin uygun olduğunu değerlendirdik, biz de uygun görüş bildirmiş olduk. Bugüne kadar yürüttüğümüz kreş hizmeti, dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığı çatısı altında devam etmiş olacak inşallah.

Kuruluş bakımındaki çocuklarımızın ücretsiz kreş hizmetinden yararlandırılması uygulamasına biz Sevgi Zinciri Projesi diyoruz. İlaveten Uçurtmayı Vurmasınlar Projesi de 1997 yılından itibaren Adalet Bakanlığıyla imzaladığımız bir protokol kapsamında ceza infaz kurumlarında annesiyle birlikte kalan 0-6 yaş grubundaki çocukların kreş hizmetinden ücretsiz olarak yararlandırılmasını sağlamaya dönük bir uygulama. Bunu da devam ettirmekteyiz. Aynı zamanda, ailesi, anne ya da babası cezaevinde olup bir yakını tarafından bakımı sağlanan çocuklara da ihtiyaç duyulması hâlinde sosyoekonomik destek hizmetimiz de bulunmakta. Çocuklar anneleriyle birlikte 0-6 yaşa kadar kalıyorlar fakat uygun bulunması hâlinde 1 yaş döneminde de olabilir, ilerleyen yaş dönemlerinde de olabilir, çocukların kurumsal bakım hizmetlerine ihtiyaç olması hâlinde kendi kuruluşlarımıza naklini gerçekleştiriyoruz hakkında aldığımız tedbir kararlarıyla.

Kurumlar arası koordinasyon 2005 yılında getirilmiş olan Çocuk Koruma Kanunu'yla birlikte gelen bir husus. Biraz önce bahsettiğim gibi, çocuğun korunması tek bir kurum sorumluluğunda yapılamayacağı için 5 tane tedbir kararı tanımlanmış durumda Çocuk Koruma Kanunu'nda; bakım tedbiri, eğitim, danışmanlık, sağlık ve barınma tedbiri. Bunların her birini uygulamaktan sorumlu farklı kurumlar tanımlanmış durumda. Bu kurumlar, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı. Merkezî koordinasyon da bizim Aile Bakanlığımız Müsteşarı ya da onun görevlendireceği müsteşar yardımcısının başkanlığında bu kurumların müsteşar yardımcılarında oluşuyor. İlaveten, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğü ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü de bu kurulun doğal üyesi olarak altı ayda bir düzenlenmesi mevzuat gereği gereken koordinasyon toplantılarını gerçekleştiriyor.

Koordinasyon toplantılarında amaç, Çocuk Koruma Kanunu gereğince verilen koruyucu, destekleyici tedbir kararlarının uygulanmasına ilişkin yapılan çalışmaları değerlendirmek ya da giderilmesine ihtiyaç duyulan mevzuatta bir düzenlemeye ihtiyaç varsa bunların değerlendirilmesi, uygulamada aksaklık varsa bunun giderilmesine dönük istişari kararların alındığı bir kurul.

Yine, iki ayda bir toplanan alt komisyon gruplarımız var. Burada da merkezî koordinasyon altı ayda bir olacağı için daha erken dönemde tartışılıp nihayete kavuşturulabilecek hususlar var. Onlar da iki ayda bir daha teknik grup düzeyinde tartışılarak çözüme kavuşturulabiliyor. Çeşitli uygulamalar ya da projelerle çalışmalar devam ediyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma Stenograf

Uzman : Sayfa: 36

Bunun merkezdeki yapılması böyle iken 81 ilde de taşra yapılması var il ve ilçe koordinasyonları şeklinde. İl koordinasyonlarına vali ya da onun görevlendireceği vali yardımcısı başkanlık ediyor. Cumhuriyet başsavcısı, emniyet müdürü, jandarma komutanı, Millî Eğitim, Sağlık, Çalışma ve İş Kurumu, Gençlik Hizmetleri ve Spor, Aile Sosyal Politikalar il müdürlükleri bizzat il müdürleri katılıyorlar bu toplantılara. Büyükşehir, il ve merkez ilçe belediye başkanları ile il özel idare genel sekreteri de ve Denetimli Serbestlik Müdürü ve baro temsilcimiz de il koordinasyon toplantılarına katılarak iki ayda bir il düzeyinde ihtiyaç duyulan çocuk koruma alanındaki ihtiyaçların değerlendirilmesini yapmak üzere bu birimler oluşturulmuş durumda ancak 2005 yılında bu belirtilmiş olmasına, bu kurullar oluşturulmuş olmasına rağmen hâlen biz bu koordinasyon mekanizmasının işletilmesine dönük çalışmalar içerisindeyiz. Koordinasyon gerçekten zor. Kurumlar kendi konfor alanlarından birlikte çalışma kültürüne henüz erişebilmiş durumda değiller. Kendi işlerini en iyi şekliyle yapma konusunda yetkinlikleri, yeterlilikleri mevcut ama birlikte çalışma kültürü henüz edinilmediği için çocuk koruma hem kanunu hem de işleyiş anlamında gerekliliği olan koordinasyon ve iş birliği maalesef şu anda uygulamada yeterli düzeye erişememiş durumda. Biz bunu sağlama odağında eğitimler düzenlemekteyiz. Bir de çocuk koruma hizmetlerinde koordinasyonun sağlıklı yürütülebilmesi için strateji belgesi ve uygulama planı hazırlanmış durumda.

Bildiğiniz üzere, 2011 yılına kadar, Bakanlığımız kuruluncaya kadar bu koordinasyon işi Adalet Bakanlığındaydı. Bizim Bakanlığımızın kurulmasıyla birlikte "Koordinasyon Aile Bakanlığına geçmiştir." diye bir maddeyle bu görev bize geçmiş oldu. Bu Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Strateji Belgesi, Adalet Bakanlığının 2008 yılından bu yana üzerinde çalıştığı bir belgeydi ve koordinasyonun bize geçmesinden sonra 2013 yılında bir nihayete kavuşturularak yürürlüğe girmiş oldu. 2014-2019 yılları arasında çocuk koruma sisteminde kurumlar arası iş birliğiyle yapılacak faaliyetleri düzenleyen bir belge. Biz, bunun izlenmesine dönük çalışmaları, önce farkındalık oluşturma ve izlenmesine yönelik çalışmaları gerçekleştiriyoruz. Bunun için özellikle il koordinasyonlarının bütün asıl üyelerinin bir arada bulundurulmasıyla gerçekleştirilen eğitim faaliyetleriyle farkındalığı oluşturmaya çalışıyoruz. Çünkü sadece yazıyla gönderdiğinizde "Bu strateji belgesiyle alakalı neler yaptınız?" diye, bize gelen yine kurumların –yazıdan da anladığınız şekliyle- koordinasyon ve iş birliği içerisinde faaliyette bulunmadıklarını gösteriyor. Dolayısıyla bunun aslında birlikte yapılması gereken bir iş olduğunu ve yaptığımız üç günlük eğitimlerle farkındalık oluşturmaya çalışıyoruz ve illerde yaptığımız Çocuklar İçin Adalet Projesi kapsamında 2014 yılında yapılmaya başlanan bu çalışma 21 pilot ilde önce gerçekleştirildi ve her bir bu 24 pilot ilde izleme ve rehberlik çalışmaları yapıldı. Baktık ki eğitim alan illerin öncesinde ve sonrasında mutlak bir farklılık oluşmuş durumda. Yaygınlaştırmayı da 2015-2016 yılları arasında tamamlamayı planladık ve 2015-2016'da bugüne kadar kalan 40 ilin eğitimleri tamamlandı. 20 ilimiz kaldı. Ege ve Marmara Bölgesi eğitimlerini de tamamladığımızda inşallah bir farklılığın artarak devam edeceğini biz bugüne kadar yaptığımız çalışmalarla öngörüyoruz.

Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı taslağımız mevcut. Bu yine Çocuklar İçin Adalet Projesi kapsamında hazırlanmış bir belge ve 12 çalıştay yapılarak aslında oluşturulmuş. Daha önce Türkiye Büyük Millet Meclisinde yine çocuğa yönelik, kadına yönelik şiddetle alakalı araştırma komisyonları kurulmuş, buradan belgeler alınmış, 2006 yılında bir Başbakanlık genelgesi yayımlanmış ve burada yine görevler tanımlanmış. Bu tanımlanan görevlere istinaden kurumlar çalışmalarını yapmaktalar fakat bir eylem planı ve strateji belgesinin oluşturulması da o gün de aslında kurumlara tevdi edilmiş görev olarak. 2014 yılında son hâli, evet, verildi fakat hâlen son şekli verilmiş hâlde, 2016-2020 yıllarını kapsayacak şekilde revize edildi. İnşallah önümüzdeki günlerde çocuk istismarı konusunda Bakanlığımızın ev sahipliğinde bir çalıştay yapmayı planlamaktayız, şu günlerde. O programda da tarafların görüşlerini de alarak nihai hâlini verip inşallah uygulamaya koymayı planlamaktayız.

Aslında sabahki iki sunumda da anlatılan konular bu Çocuğa Yönelik Şiddet Ulusal Strateji Belgesi ve Eylem Planı'nda mevcut olan maddeler. 8 amaçtan oluşuyor. Bu amaçları kısaca sizinle paylaşmak isterim. Toplumun çocuğa yönelik şiddete ilişkin bilinç düzeyinin artırılması. Hem Selmin Hanım'ın hem Adem Bey'in söylediği, sadece çocuğun eğitilmesi çocuğun istismardan korunmasını sağlamaz, toplumun da bu yönde farkındalığının geliştirilmesi gerekir. Bu, toplumun yani normalde parçalanmış şekilde maddelerde hedeflere ayrılmış durumda yani resmî çocuklarla çalışan kurum personelinin eğitilmesinden düzenlenecek çeşitli kampanyalarla hem yerel görsel basında yer alması sağlanarak toplumun toptan bir farkındalığının ve bilincinin artırılmasına dönük faaliyetleri içeren maddeler, hedefler ve faaliyetler içeriyor bu başlığımız.

İkinci amaç, çocuğa yönelik şiddetin boyutlarının düzenli olarak takip edilmesi için sistematik ve etkili bir veri toplama sisteminin geliştirilmesi. Yine sabahki sunumda özellikle üzerinde vurgulanan yine Aile ve Toplum Hizmetlerindeki arkadaşlarımızın da "Sistematik bir bilgi yok, veri yok." dediği bir hususta gelişme kaydetmek üzere bir amaç belirlenmiş durumda. İlgili kurumların verilerinin bir havuzda toplanacağı bir veri toplama sisteminden bahsediyoruz burada. Aile Bakanlığının koordinasyonunda olacak ve ilgili kurumlar da verilerini bir sisteme işleme hâlinde artık biz şunu demeyeceğiz diye umut ediyoruz ve hedefliyoruz: "Bizim elimizde çocuğa yönelik şiddetin boyutlarını gösteren bir bilgi, belge yoktur." ifadesinden inşallah "Evet, artık şiddetin boyutunu biliyoruz ve şu yönde de çalışmalar yapmayı planlıyoruz." diyeceğimiz bir pozisyona gelmeyi inşallah bu amacın gerçekleşmesiyle birlikte hedeflemekteyiz.

Belgedeki üçüncü amaç, çocuğa yönelik şiddete ilişkin hukuki zeminin güçlendirilmesi. Ciddi anlamda Selmin Hanım'ın anlattığı üzere, bizim de geçtiğimiz ay 13-14 Nisanda yaptığımız bir çalıştay vardı, Türk hukuk sisteminde kadın, aile ve çocuğa yönelik hukuki düzenlemeleri içeren bir çalıştaydı. Orada da aslında çocuğa yönelik şiddete ilişkin maddeler irdelendi ve benzer sonuçlar çıktı. Rapor, çıkması hâlinde mutlaka sizlerle paylaşılacaktır. Evet, bir çelişki durumu var, aksaklık var ve düzenlemeye ihtiyaç var. Bu ihtiyaç şiddet eylem planında da kendini göstermiş oldu. Bu amaca da ulaşmamız hâlinde bu düzenlemeler sistematik bir şekilde gerçekleşecektir diye hedeflemekteyiz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 37

Dördüncü amaç, çocuğa yönelik şiddetin önlenmesi ve çocukların şiddete karşı güçlendirilmesi. Evet, çocuklar bilecekler, "Hayır." diyecekler. O Kiko belgesindeki -sabahki olduğu gibi- "İyi dokunuş nedir, kötü dokunuş nedir, nereye kadar müsaade etmesi gerekir ve kendini nasıl korur? konularında çocuğun da bilinçlendirilmesi gerekiyor. Bildiğiniz üzere, 23 milyon civarında 0-18 yaş grubu çocuğumuz var, ülkemiz çocuk ve genç nüfus açısından zengin; nüfusumuzun yüzde 29'unu bu yaş grubu çocuk oluşturuyor. Yaklaşık 18 milyon civarında çocuğumuz da okul öncesi eğitimden itibaren Millî Eğitim sistemi içerisinde dolayısıyla ben biliyorum ki Kiko ve benzeri birçok çalışmanın Millî Eğitim Bakanlığınca yapıldığını ve eğitim müfredatının içerisinde de var olduğunu fakat uygulama noktasında sıkıntılarının varlığını. Yani, Millî Eğitim müfredatında çocuğun korunmasına dönük bizim burada söylediğimiz her şeyin var olduğunu bize Millî Eğitim temsilcileri aktardılar, muhtemelen sizler de paylaşacaksınız bu konuları. Geçtiğimiz sene çocuğa yönelik şiddetin önlenmesiyle ilgili geniş kapsamlı bir projeyi de tamamladılar. Hangi konularda çocuklara nasıl yaklaşılması gerektiğini hem öğretmenler hem rehber öğretmenler hem okul idarecilerine dönük bir dizi eğitimlerle bu farkındalık çalışmalarını tamamladıklarını biliyorum. Daha detayını Millî Eğitimdeki arkadaşlar paylaşacaklardır. Dolayısıyla, yaklaşık 18 milyon çocuk bizim aslında okullarımızda ve onların korunmasına dönük her türlü önlemin zaten hem hukuki anlamda hem eğitim müfredatı anlamında hazır olduğunu da biliyoruz. Uygulamadaki aksaklıkların giderilmesi hâlinde bunların önüne inşallah geçilecektir. Bu amaç da bugün biraz daha ivme kazandırılarak hayata geçirilmesine hizmet etmek üzere oluşturulmuş bir amaç ve alt başlıklarına baktığımızda Millî Eğitim Bakanlığına çok önemli oranda görev ve sorumluluk tanımlanmış durumda. Bizler de diğer kurumlar olarak Millî Eğitim Bakanlığını destekleyici pozisyonda var olan kurumlar şeklinde tanımlanmışız.

Beşinci amaç, şiddet mağduru çocuklara yönelik kurumsal hizmetlerin güçlendirilmesi. Başta kendi kurum bakım hizmetlerimiz olmak üzere ceza, adalet sistemi içerisinde var olan çocuklar, Millî Eğitim Bakanlığının yatılı bölge okullarında olan ya da eğitim kurumlarında olan, okullarda olan çocuklar ve hukuki bir zemin içerisinde çalışma ortamlarında bulunan çocuklara dönük kurumsal hizmetlerin güçlendirilmesi amacıyla hizmet eden bir amaç maddesi ve altında da faaliyetler, hedefler belirlenmiş durumda.

Altıncı amaç, çocuğa yönelik şiddet uygulayan bireyler için etkin rehabilitasyon programları geliştirilmesi ve uygulanması. Biliyoruz ki "Şiddete ya da istismara maruz kalmışlarla alakalı şu çalışmalar yapılsın." gibi önerilerimiz, öngörülerimiz bütün hizmet sunumları içerisinde var. Şiddeti uygulayan bireyler için geliştirilmiş bir rehabilitasyon programı ceza, infaz kurumlarında geliştirilmiş ardıc programı kapsamında yapılıyor fakat kurumsal hizmetler dışında kalan bireylere dönük böyle bir çalışma yok. Her ikisini de kapsayacak şekilde programların geliştirilmesi ve uygulanması amacı da bu eylem planı içerisinde yer bulmuş.

Fazla sayıda medya ve İnternet yayın politikalarının çocuk haklarına uygun olarak geliştirilmesi noktasında sürekli konuşulan konular var, öneriler var. Yedinci amacımızda da bu konuya özel bir ilgi çekilmiş durumda ve amaç olarak belirlenmiş durumda.

Son amaç da bu Çocuğa Yönelik Şiddetle Mücadele Eylem Planı'nda yer alan faaliyetlerin çocuk dostu bir raporlama mekanizmasıyla izlenmesini içeriyor. İnşallah, bu yıl içerisinde -bizim stratejik planımızın içerisinde var ki- bu eylem planının hayata geçirilmesi için onayın tamamlanması ve bir şekilde yol haritamızın artık belirgin olarak hayata geçirilmesinin sağlanmasını hedeflemekteyiz.

Çok küçük olarak yazıldı ama elinizde olsun ve alt hedefler en azından nedir diye bakasınız diye ben bu amacın en azından alt hedeflerini koydum ama her bir hedefin altında da faaliyetler basamaklandırılmış durumda. Ben taslağın bir örneğini getirdim, Başkanım size gitmeden inşallah iletirim. İhtiyaç olması hâlinde İnternet ortamında da, mail ortamında da gönderebilirim.

Şu an daha çok önemsedığımız, üzerinde çalıştığımız bir konu erken uyarı sistemiyle bağlantılı olarak, yine koruyucu, önleyici bir faaliyet olarak okul sosyal hizmeti çalışmaları. Bir mekanizmanın kurulması gerekiyor, evet. Okullarda rehberlik servislerimiz yoğunluklu bir şekilde çocukların psikososyal destek anlamında çalışmalarını yürütüyor, aileyle bağlantılı çalışmalarını yürütüyor fakat bildiğiniz üzere okul sınırları içerisinde kalıyor. Çocuk okul ortamlarından ziyade diğer normal yaşantısında maruz kaldığı olaylar neticesinde ya da yaşantısındaki ihtiyaçlar nedeniyle ihmal ya da istismara maruz kalabiliyor. Fakat, rehber öğretmenlerimizin okul dışında araştırma, inceleme, sosyal hizmet sunma gibi ve ihtiyaçların giderilmesi noktasında bir görev ve sorumlulukları tanımlanmamış durumda ama gelişmiş ülkeler okul sosyal hizmetini çocukların şiddetten korunması, okul devamsızlığının önüne geçilmesi, madde bağımlılığının önlenmesi, yoksullukların giderilmesi gibi, çocuğun ihtiyaç duyduğu sorun alanlarının da desteklenmesi için kullanıyor. Yaklaşık yüz yıldır öncelikle Amerika'da başlamış, sonra gelişmiş, Avrupa ülkelerinde ve İskandinavlarda uygulanan bir model. Bizim Çocuk Hakları Ulusal Strateji Belgemizin içerisinde de bir madde olarak, hedef olarak ele alınmış. 2013-2017 yıllarını kapsayan bir belge ve 2016 yılına kadar Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okul sosyal hizmetinin okullarda uygulanması... Bahsettiğimiz amaçlara hizmet etmek üzere böyle bir hedef belirlenmiş durumda. Yüksek Planlama Kurulunun Aralık 2013 tarihinde kararıyla onaylanan ve Resmî Gazete'de yayımlanan bir belge Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi. Fakat, maalesef, hayata geçirilememiş bir hedefti. Biz 2015 Ekim ayında yaptığımız merkezî koordinasyon toplantısının gündem maddesi hâline getirdik ve orada konu tartışıldı. Biz Bakanlık olarak sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerinin yürütücüsü bir kurum olmamız nedeniyle, bu meslek elemanlarının, profesyonel meslek elemanlarının bizde olması nedeniyle, en azından Millî Eğitim Bakanlığını bu konuda, bu sistemin kurulması noktasında destekleme pozisyonunda olalım arzu ettik ve bir protokol hazırladık, şu an Millî Eğitim Bakanlığının görüşüne gönderilmiş durumda. Bir de bu okul sosyal hizmeti uygulamasının okullarda başlatılabilmesi için bir proje hazırladık. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığıyla Avrupa Birliği projeleri kapsamında bir bütçeleştirme çalışmasını şu an yapıyoruz. Dolayısıyla, üç bakanlık arasında bu okul sosyal hizmeti modelinin okullarda kurulmasına dönük bir çalışma başlattık fakat merkezî koordinasyonda aldığımız karar şöyleydi: Sosyal hizmet uzmanlarının okullarda görev almasına ilişkin bir mevzuat düzenlemesi yok ama rehberlik araştırma merkezlerinde var. O nedenle -şu anda mevzuat düzenlemesi yoluna gitme gecikebilir- biz rehberlik araştırma

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 38

merkezlerinde başlatılm, bir okul sosyal hizmet birimi kuralım, burada rehber öğretmenlerle birlikte bizim tecrübeli, saha tecrübesi olan çocuk koruma alanındaki iki sosyal hizmet uzmanımızı görevlendirelim, bir birim kurulsun ve bu birimde birlikte çalışsınlar. Bunun için 12 NUTS bölgesinden 12 ili belirledik ve her bir ilin bir rehberlik araştırma merkezinde ilkokul ve ortaokul çocuklarına yönelik olacak şekilde 10 okulda bu faaliyetleri başlatma hedefini aldık ve bahsettiğim gibi projemizi tamamladık. İnşallah onaylanması akabinde de buna başlayacağız. Ama pilot bir uygulamaya da aslında Keçiören’de başladık. Keçiören’de bir okulda okul sosyal hizmeti uygulamasını ilçe millî eğitim müdürlüğü ve Keçiören Belediyesi iş birliğinde bizim de Bakanlık olarak rehberlik ve danışmanlık desteğiyle başlatmış olduk. Orada aslında sahadan birçok veri... “Şu anda bizim için ihtiyaç nedir okullarda? Okul sosyal hizmet birimi, rehberlik servisleriyle iş çıkışmasına girmeden, benzer işleri yürütmeden standartları ve sistemi belli olacak şekilde neler yapabilir, nasıl yapabilir?” in şu anda verilerini almaktayız. Yani proje başlamasıyla birlikte aslında nereden başlayacağımız konusunda tecrübe sahibi olmuş bulunmaktayız. İnşallah bu konuda da ben desteğinizi beklemekteyim. Okul sosyal hizmet uygulamasını ülke çocuklarımız hak ediyor diye düşünüyorum ve bir an evvel de inşallah biz elimizden geldiğince destek vermek için varız çünkü eğer çocuğun evinde bir yoksulluk yaşıyorsa çocuk çalışan pozisyonuna düşebiliyor. Eğer parçalanmış bir aile var ve baba yok, anneye baş başa kaldılarsa yine ekonomik yoksulluk var ama bunun desteklenmesi meslek elemanları boyutuyla bizde, ekonomik boyutta da yine desteklenmesi kurumsal olarak bizde. Dolayısıyla erken dönemde biz talep edilen odaklı değil de artık arz odaklı yaklaşıma okullar aracılığıyla da geçmeyi hedefliyoruz ASDEP programıyla birlikte. ASDEP’i zaten uygulayacağız bütün toplum kesimlerine ama özelde çocuklarımıza duyduğumuz özel ihtimam ve onların ihtiyaçları göz önünde bulundurularak bunu da, okul sosyal hizmet uygulamasını da bir an evvel hayata geçirmeyi arzu ediyoruz inşallah.

Ülke genelinde çocuk risk haritasının oluşturulması projesini şu an yürütmekteyiz. Merkezî koordinasyonla birlikte il, ilçe koordinasyonlardan bahsetmişim. Onların görevlerinden bir tanesi de koruyucu önleyici faaliyetlerin gerçekleştirilebilmesi için illerde ihtiyaç duyulan çocuk koruma alanındaki riskler nelerdir, öncelikle bunun belirlenmesi ve riskler neticesinde de uygun hizmetlerin geliştirilmesi gerekir. Onun için de biz bunu başlattık. Burdur ve Kahramanmaraş illerinde şu an bize tamamlanmış şekilde risk haritaları geldi.

BAŞKAN – Biraz özetleyebilir misiniz Hacer Hanım? Biraz uzadı, sunumu özetlemeniz mümkün mü?

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Bitirmek üzereyim.

Çocuk Koruma Hizmetlerinde Koordinasyon Strateji Belgesi’nin izlenmesine dönük faaliyetlerimizi de şu an kurumlar arası iş birliğiyle gerçekleştiriyoruz ki sağlıklı bir izleme sistemi hayata geçmiş olsun diye.

Terör mağduru çocuklara yönelik de psikososyal destek anlamında çalışmalarımız var. Bunun için özellikle Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğümüz bünyesinde Psikososyal Destek Dairesi mevcut. Onların yaptığı çalışmalarla birlikte özellikle sosyoekonomik destek ve psikososyal destek anlamında aileler ve çocuklar desteklenmekte.

Biraz önce bahsetmiştiniz “Çocuk Hakları Dairesi Başkanlığımız önemli.” diye. Çocuk hakları il komiteleri aracılığıyla da buradaki çocuklara dönük çalışmalar çeşitli etkinliklerle gerçekleştiriliyor.

Çocuk hakları izleme ve değerlendirme kurullarımız var. Bu 2012 yılında Başbakanlık genelgesiyle hayata geçirilmiş oldu ve geçtiğimiz mart ayında da 2’nci toplantısı gerçekleştirildi. Çocuk Hakları Ulusal Strateji Belgesi temelinde de izleme çalışmalarını yapıyor bu kurul.

Ulusal çocuk forumları gerçekleştiriliyor 81 ilde ve 16’ncısı 2015 yılında her yıl olduğu gibi Türkiye Büyük Millet Meclisinin ev sahipliğinde gerçekleştirildi. 20 Kasım günü, bildiğiniz üzere, çocuk hakları komiteleri belirlenmiş olan konuları Türkiye Büyük Millet Meclisine sunmakta Meclis Başkanımıza ve burada da son toplantılarını gerçekleştirmekte.

Sosyal uyum programları yapılmakta il çocuk hakları komiteleri aracılığıyla, özellikle Suriyeli çocuklarımıza dönük, kamp dışında yaşayan çocuklara dönük yapılan çalışmalar.

Dünya Kız Çocukları Günü de 11 Ekim 2013 tarihinden itibaren... Ülkemizin girişimiyle Birleşmiş Milletlere teklif edildi “11 Ekim Dünya Kız Çocukları Günü olsun diye.” O gün bugündür de kabul edildi ve Birleşmiş Milletlerin kabul ettiği temayla her yıl kutlanmakta. Bunun koordinasyonu da bizim tarafımızdan yapılmakta.

Tamamlanan projelerimiz var, faaliyette olan projelerimiz ve hedeflerimiz var; bahsettiğim konuların tamamını içerecek şekilde hususlar bağlamında yapılmış projeler ve hedefler. Zaten sunum elinizde, dilerseniz onları anlatmayayım.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Çok teşekkür ederiz.

Şimdi sorulara geçeceğiz. Söz isteyen arkadaşlarımız var.

Sayın Bekaroğlu...

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Çok teşekkür ediyoruz. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının çalışmalarını sundunuz.

Dikkatimi çeken, cumhuriyet kurulmadan daha çocukların himayesiyle ilgili çalışmalar başlamış, bugüne kadar gelmiş. Son zamanlarda kurumdaki iyileştirmeleri de takip ediyorum. Ulusal Çocuk Hakları Strateji Belgesi ve Eylem Planı ile uygulama planını da baştan sona inceledim, daha evvel buldum, inceledim. Çok güzel çalışmalar yapılmış. Komisyonunda -sanıyorum- 5’inci kere söyleyeceğim; bu teorik çalışmalar, sunumlar mükemmel, hiçbir eksik yok, buna rağmen bu kadar yoğun çocuk istismarıyla ilgili haberler niye geliyor, artma mı var, nedir, bunun cevabı yok.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 39

O nedenle, Sayın Başkanım, baştan beri ısrarla bu güzel anlatılanları yerinde görmek istiyoruz. Yani Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı kurumlarda nedir durum, yerinde görmek istiyoruz.

BAŞKAN – Evet, adım adım gidiyoruz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – “Suriyeli çocuklarla ilgili çalışmalar yaptık.” dedi hanımefendi. Evet, Suriyeli çocuklarla ilgili dünya kadar istismar haberleri geliyor; sadece Nizip’te filan olan değil, gidin, Antep’te sokakta size insanlar 13 yaşında, 14 yaşında kız çocuklarının başına neler geldiğini anlatıyorlar. Bu Komisyon üç ay çalışacak, toplam on dört hafta olacak, altı haftası bitti. Ne kaldı? Sekiz hafta daha kaldı. Dolayısıyla ben ısrarla bir daha sizden -Başkandan- bir an evvel sahaya çıkıp bu anlatılanları yerinde görmek istiyoruz.

Sorum şu: Siz kurumlarınızı anlattınız, neler yaptığınızı anlattınız. Ama biz biliyoruz ki sizin kurumlarınızda kalan çocukların yanında, değişik sebeplerden dolayı muhtaç olan, ailesinin bakamadığı ya da okutamadığı, barındıramadığı çocuklar vakıflar ve derneklerin yurtlarında, evlerinde, değişik yerlerde barınmakta. Bunların durumuyla ilgili siz bir şey yapıyor musunuz? Sizin Bakanlığınızın bu konuda denetleme, standart koyma, böyle bir yetkisi var mı? Nedir bunlar yani? O konularla ilgili, o çocuklarla ilgili... Ne kadar bu çocuklar? Bu yurtlarda ne kadar çocuk kalıyor? Sayısı ne bunların? Nedir özellikleri? Neler yaşıyorlar? Sizin bu sunmuş olduğunuz hizmetlerden o çocuklar da istifade edebiliyor mu, böyle bir şey var mı? Bunu merak ediyorum.

Bir başka şey de sizin kurumlarınızda yapılan bir çalışma var mı? Biraz evvel, eleştiriyi aslında kabul etmedi, gitti arkadaşınız sanıyorum, yöntemle ilgili bir şey söyledik.

BAŞKAN – Bakanlıkta sunumu olacakmış, izin istedi.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – “Doğrusunu biz biliyoruz.” diye gitti. Sizin kurumlarınızda çocuk istismarıyla ilgili bir araştırma var mı, bir bilgi verebilecek misiniz? “Bizim kurumlarımızda da bunlar oldu, oluyor, sayı budur. Bununla ilgili şu tedbirleri alıyoruz, almıyoruz.” diye bir çalışma var mı? Orada kalan çocukların önceden yaşadıkları ya da orada yaşadıklarıyla ilgili bir çalışma var mı? Netice itibarıyla biz, evet, hukuk, her şeyi merak ediyoruz ama benim bu Komisyondan -herhâlde sizin en önemli görevlerinizden biri de bu- beklentim önlenmesiyle ilgili. Yani çocuk istismar edildikten sonra mahkemelerde ne olacak, bunların hepsi çok önemli şeyler ama bunlardan çok çok daha önemli; önlenmesiyle ilgili bu Komisyonun çalışması sonucunda bu Komisyonun önerecekleriyle önlenme ve bu istismar olaylarının azalması için neler önerebileceğiz, ben bunu merak ediyorum. O nedenle o soruları soruyorum. Önlemeyle ilgili neler yapılıyor? Örneğin sizin kurumlarınızda çalışanları, bu çocuklarla gece gündüz o villa tipi evlerde filan kalan personeli neyle alıyorsunuz? KPSS’yle mi geliyor bunlar? Bunlarla ilgili bildiğimiz devlet memurlarıyla ilgili yapılan soruşturmanın dışında ciddi soruşturmalar yapılıyor mu işe başlarken? İşe başladıktan sonra bunların denetimleri nasıl oluyor? Çünkü biliyoruz ki bu tip eğilimi olan insanlar çocukların, özellikle de korumasız çocukların kaldığı yerlere yakın çalışmak isterler, oralara giderler ve orada beklerler ve orada istismarlarını yaparlar. Dünya da bunlarla ilgili çalışmalar yapıyor. Siz ne gibi çalışmalar yapıyorsunuz?

Sizin kurumlarınızda, Millî Eğitimde, başka yerlerde çocuklara temas eden insanların, gece gündüz birlikte kaldığı insanlar... Çünkü Karaman vakasında 50 küsur yaşında adam ve o zamana kadar dünya kadar olayı var. Rize’deki olayda o müdürle -sosyal hizmetlerde bir yerin müdürüydü- onunla ilgili de daha evvel çalışmış olduğu kurumlarda adliyelere düşmüş olaylar var. Onlar çalışmaya devam ediyor. Böyle midir bu iş? Onlar nasıl oluyor? Bunları anlatabilir misiniz bize?

Teorik bilgiler için de teşekkür ederiz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Kışla...

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Ben de birkaç soru sormak istiyorum.

Sanıyorum 80 bin civarında bir yavrumuza hamilik yapıyorsunuz herhâlde kurum olarak. Belki daha fazladır bilemiyorum sayısal olarak.

Yine, hocamın belirttiği gibi, ona benzer sormak istiyorum. Şimdi, kurumda yaşanan istismarla ilgili hadiseler olabilir. Bunlar kamuoyu ile medyaya düşmemiş olsa bile illaki kurum bunlardan bilgi sahibidir, her türlü hadiseden bilgi sahibi olmaması mümkün değil.

Bu oransal olarak yaşanan şeyler Türkiye genelindeki anketlerle, Türkiye genelinde ortaya konan istatistiklerle ne tür seyir... Gerçi burada barınanların çoğu sorunlu çocuklardır. Ama biz burada daha da en azından Türkiye ortalamasından daha iyiye doğru gidiyor muyuz veya daha iyi durumda mıyız diye kendimizi o noktada en azından bir değerlendirme...

Bir de kurumsal olarak bazı yapısal değişikliklere gittiniz. Bunlar çocuk yuvalarıydı, daha sonra sevgievleriydi, şimdi evde bakıma geçtik. Şimdi, burada bu kurumsal yapı değişikliğinin bize getirdiği daha güzellikler oldu mu geçmişte evet şöyle şöyle bu orandan şuraya düştük, şunları yaşadık, şimdi de iyiye doğru gidiyoruz diye? Bunlar önemli.

Bir diğeri, tabii, Türkiye genelinde bireysel olayları inceleyeceksiniz, nedenlerini bulacaksınız ama burada ise olan olayların nedenlerini, çok daha kurumsal olarak sebeplerini bilmeniz ve ona göre tedbirler almanız mümkün. Sebepleri de ortadadır, neler olduğunu tespit etmeniz mümkün, ona göre de tedbirler.

Burada, yine, ben, personel konusuna -hocamın dediği gibi- değineceğim. Şimdi, iki aylık bir sertifikayla maalesef müstahdem gibi görevler bile olsa, bekçi gibi görevler bile olsa, işte bir güvenlik belgesiyle şununla bununla kurumlarda görev alabiliyorlar. Belki idareciler farklı eğitimlerden geçiyor olabilir ama müstahdem konumundaki, hizmetli konumundaki personelin çok ciddi bir eğitim

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 40

almadığını biliyoruz. Yani burada eğitilmiş olma bu tip kurumlarda görevli olanların psikolojik olarak, geçmişte yetişme tarzı olarak birçok belki testlerden geçmiş, bu tip hizmete uygun bir kişiliğe sahip midir diye... Doğrusu orada personel konusunda, personel alımı konusunda hâle yetersizliklerin olduğunu düşünüyorum. O konuda ne söyleyeceksiniz?

Son olarak da, yasal tedbirler açısından da eksik bulduğunuz veya teklif edeceğiniz yasal öneriler, bir şeyler var mı kurum olarak bu tip istismların önüne geçmek için?

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

Sayın Keresteciğlu...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ben birazdan kalkmak zorundayım çünkü hâlâ içeriğine vâkıf olmadığımız felekeler var. Onları gidip görmek ve incelemek için ancak bir günümüz kaldı. O nedenle kalkacağım. O yüzden bazı bilgileri vermek istiyorum.

Şimdi, öncelikle, şunu tekrar etmek istiyorum, daha önce de ifade etmişim: Aynı Medis Genel Kurulu da maalesef böyle çalışıyor. Her şeyden bir gün önce haberdar olabiliyoruz. Hâlbuki başka ülkelerde herhâlde altı ay, sekiz ay önceden insanlar programlarını yapıyorlar. Dolayısıyla icat da yapıyorlar. Bizde maalesef böyle bir plansızlık olduğu için.

Şimdi, bir planı ortak yapalım diyorum. Geçen hafta da önermişim. Yarın, evet, bir yeri izleyeceğiz, gideceğiz ama bizim Karaman ertesinde kurulan bir komisyon olarak artık Karaman'a gidip tarihimizi belirlememiz lazım. Bunu defaten söyledik. Birincisi bu. İkincisi, Nizip. Üçüncüsü, İslahiye. Evvelsi gün Nizip'teydim onunla ilgili birkaç şey aktaracağım

Dördüncüsü de, geçen hafta önerdiğim çalışanların izlenmesi, denetlenmesi genelgesini bu Komisyonun göndermesi, yayınlaması, bakanlıklara yapması lazım.

Lütfen, eğer, sonrasında vaktiniz varsa ya da yarın o gezmemizden sonra bir saat toplanarak bir planlama yapalım. Yani bu sadece size ait bir plan değil Başkan ve Başkan Yardımcısı veya diğer arkadaşlar. Hepimizi bir şekilde ortaklaşmamız lazım. Lütfen bunu yapalım.

Diğeri, size sormak isterim. Karaman ve Nizip'te şu anda çocukların ve ailelerin durumu nedir, bununla ilgili somut bilginiz nedir? Çünkü biz çocuklarla görüşmeyeceğiz hâliyle böyle bir şey yapma isteğimiz, niyetimiz yok. Ama gidip tabii ki kurumlara görüşmek istiyoruz, yerinde denetlemek istiyoruz. Ama sizin sanıyorum herhâlde o kadar travma yaşamış ve mağdur olmuş aileler ve çocuklarla ilgili bize vereceğiniz bu istatistiklerin yanı sıra somut bilgiler de vardır.

Son olarak da, çok kısaca, evvelsi gün Nizip'teydim. Nizip'e kampa alınmadık ve zaten bunun çok rahatsız edici bir şey olduğunu ifade etmek isterim. Çünkü açıkçası Medis denetimine açık olmayan yerler söz konusu. Ve dün gece geç saatlere kadar bir rapor hazırladım. Orada kampa giremedik ama kampın önünde görüştüğümüz insanlar oldu, ardında da KAMER kadınlarla çalışan, İnsan Hakları Derneği, Gaziantep Barosu ve bir de Türk Tabipler Birliğiyle görüşmeler yaptık heyet olarak.

KAMER'in söylediği, evet, pek çok kadının ve genç kızın şiddet, tecavüz vakasıyla karşı karşıya kaldığı, özellikle kampların dışında olan yaşamda aslında en fazla buna maruz kaldıkları kampların içinden ziyade ve üç dört yıldır Türkiye'de yaşamalarına rağmen her an geri dönecek gibi hayatlarını sürdürdükleri, hiçbir güvence hissetmedikleri ve bir iş sorununun, aslında en temel sorunun da iş sorunu olduğunu, bunu bulamadıklarından da çocuk yaşta ve –tırnak içinde- ikinci eş olarak evlenmeye mecbur kaldıklarını, adamların onlara “mehr vereceğim” diye, kendi İslam hukukuna göre Suriye'deki, orada sözün çok önemli bir söz olduğunu ama burada o sözün yerine getirilmediğini ve para da vermediklerini, sonra ortada kaldıklarını söylüyorlar.

Ciddi bir vaka çalışması yapmışlar epey insanla görüşerek. Bir proje üstüne zaten bu çalışmayı yürütmüşler. İnternet'te de var sanıyorum o araştırma raporları. Dışarıda Kalan Kadın ve Kız Çocukları İçin Güvenli Mekânlar Projesi yürütmüşler.

Baro, aynı şekilde, davalara müdahil olmadıklarını –demin konuştuğumuz gibi- takip edemediklerini müdahil olarak ama vekil olarak –avukat oldukları için- takip ettiklerini, kamplara girmelerine izin verilmediğini; İnsan Hakları Derneği, aynı şekilde, kampa giremediklerini ifade ettiler.

Gaziantep Barosunun ilginç bir şeyi vardı. Ben size onu da aslında sormak istiyorum. Gaziantep ilinde çocukların yatılı olarak kaldığı yurt ve vakıflarla ilgili bilginiz var mı? Çünkü Valiliğe bunu sormuşlar mesela. Valilik “Gaziantep ilinde böyle kurumlar yok.” demiş. Yani sizin Bakanlık olarak böyle bir bilginiz var mı? Antep ilinde hiçbir yurt ve vakıf olmadığını pek bilemedik yani öyle midir diye.

Son olarak -çocuklarla ilgili kısımlarını çizerek söylüyorum, onun dışında daha geniş bir rapor ama- evet, yani herkesin aslında ifade ettiği bu erişimin sağlanması ve özellikle baroların ve insan hakları kuruluşlarının ziyaretlerine, denetimine açık olması... Bir tek, Tabipler Birliği, Gaziantep Tabip Odası girmiş, o bir rapor hazırlamış ve Valiliğe sunmuş, biz de haklı olarak onlarla... Henüz verilerini alıp paylaşmadılar bizimle, daha sonra kamuoyuna açıkladıkları zaman paylaşacaklardır. Ama, genel olarak istismar ve halk sağlığı sorunlarının olduğunu ifade ettiler. “Halk sağlığı sorunları” derken de tabii biraz da bu cinsel istismarı kastederek söylüyorlar. “Daha sonra kamplardan ve aslında genel olarak şehirden yayılabilecek belki cinsel hastalıklar da söz konusu olabilir.” diyorlar. Evet, başta sığınmacı kadınlar ve çocuklar olmak üzere, fiziksel ve cinsel şiddetle karşı karşıya oldukları ve insanca iş güvencesinden yoksun oldukları gibi bir sonuca ulaştık -sadece bu bizim verilerimizle değil, tabii, başka verilerle de- bunu da Komisyonun bilgisine sunmak istedim.

Yarınki şeyde de lütfen... Yani, artık bir dahaki hafta ben elimde ajanda, tekrar bu taleple gelmek istemiyorum, yapılmıyorsa bunun nedeninin de açık olarak tutanaklara geçecek şekilde...

BAŞKAN – Geçen hafta konuştuk.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 41

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – “Biz Karaman’a şu gün gidiyoruz.” diye plan yapalım diyorum yani konuşmak değil, herkesin bir ajandası var.

BAŞKAN – Geçen hafta sebebini söyledik, “Hükümet kurma çalışması takvimi belirlensin.” dedik.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ne takvimi?

BAŞKAN – “Güven oylaması takvimi belirlensin, ona göre programımızı yapacağız.” demiştik.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – İşte belli artık yani işte bugün yapalım.

BAŞKAN – Yani, geçen hafta öyle söylemiştik.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Tamam. Yani, dolayısıyla yarın o takvimi yapar ve başlarsak... Çünkü bu, ciddi caydırıcılık -daha önce de ifade ettiğimiz gibi- sağlayacak bir şeydir diye düşünüyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Benli...

FATMA BENLİ (İstanbul) – Teşekkür ederim hem sunum için hem çalışmalar için.

Bu arada, Nizip’le alakalı, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonumuzun Mülteci Hakları Alt Komisyonu var, Ayşe Başaran da bugün orada. Bir de benim bildiğim kadarıyla Nizip’teki olay zaten iki sene önce gerçekleşmiş. Biz aslında dava açıldığı zaman vakadan haberdar olduk. Bu nokta da bunu bir not olarak, bir bilgi olarak da ifade etmiş olayım.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Hayır, daha önce bildirilmiş ancak Birgün gazetesinde manşet olduktan sonra Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı davaya müdahil oldu.

FATMA BENLİ (İstanbul) – Müdahale konusunu bilmiyorum da...

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Ama, bunlar tutanağa geçmedi, bir daha söylemek durumundayım.

BAŞKAN – Geçsin.

Tekrar edebilecek misiniz.

FİLİZ KERESTECİOĞLU DEMİR (İstanbul) – Edeceğim.

Nizip’le ilgili olarak birkaç kez talepte bulunulmasına, ikaz edilmesine rağmen Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı davaya müdahil olmamış ancak Birgün gazetesinde -şu an tam hatırlamıyorum ama verdiğim soru önergesinde vardı- manşet olduktan sonra hemen aynı gün müdahale dilekçesini gönderiyor Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederim.

FATMA BENLİ (İstanbul) – Nasılsa Aile Bakanlığımızdan yetkililer var. Dolayısıyla, şu ana kadar müdahil olunan sayılara ve bu konuda hangi kıstasları dikkate aldıklarına veya gözden kaçırıldığında bunun denetiminin nasıl yapıldığına dair de bilgi vereceklerdir.

Ben, sunum için teşekkür ediyorum. Çok hızlı geçtiği için belki ben kaçırmış olabilirim ama şimdi, malum, çok fazla öğrencimiz çocuk yuvalarında ya da sevgievlerinde kalıyor. Özellikle çocuk yuvalarına gittiğim zaman bire bir benim gözlemim mekânların çok iyi olduğu, hatta 50 çocuğun kaldığı yerlerde 49 çalışanın bulunduğu yönündeydi. Dolayısıyla, biraz önce vekillerimiz de sordu. Biz o çalışanları daha önce, işe alınırken herhangi bir psikolojik teste tabi tutabiliyor muyuz? Eğer buna ilişkin bir uygulamamız yoksa mevzuat değişikliği öneriyor musunuz? Yani, sadece sabıkasızlık kaydının alınmasından bahsetmiyorum. Ama, çocukla çalışıyor olmasının verdiği o nüfuzu kötüye kullanmaması için bir ön araştırma yapılabilir mi? Eğer bu konuda bir çalışma yoksa da biz bununla ilgili bir çalışma önerebiliriz. Çünkü son zamanlarda -bildiğim kadarıyla- Aile Bakanlığının, özellikle sevgievlerinde çalışanların kadın tercih edilmesi, hatta servis şoförü bile alınacaksa daha çok para vermek suretiyle yine ehliyeti olan bir kadının tercih edilmesi yönünde bir genelgesi ya da bir yazısı olduğunu biliyorum ama uygulamanın yasal temelini ya da mevzuat eksikliği olup olmadığını bilmiyorum, bu konuda bilgi verirseniz sevinirim.

İkincisi: Özellikle suça sürüklenen çocukların bulunduğu yerlere gittiğimiz zaman devletin oraya -dediğim gibi- muazzam derecede bir kaynak ayrıldığını ama örneğin çocukların ellerinde uyuşturucu atakları nedeniyle maalesef pek çok jilet izi olduğunu gözlemliyoruz. Bu konuda ayrıca bir çalışmamız var mı ya da daha basit sorayım, Aile Bakanlığında cinsel istismara maruz kalan bir çocuk geldiği zaman ne yapıyorsunuz? Bu konuda özel bir prosedürünüz var mı? Özel olarak ayrı bir yer ayırdınız mı? Orada rehabiliteye yönelik, o çocukların bundan sonra yaşamlarını sürdürmesine yönelik özel bir çalışma yapıyor musunuz?

Son olarak da koruyucu aile sistemi gerçekten çok iyi, doğru, ailelere devletin maddi destek verip çocukları çocuk yuvasında kalmak zorunda bırakmaması da çok doğru. Ama, bunun için o evlere gidip de evlerin maddi şartları dışında bu tarz çocuğun istismara maruz kalıp kalmayacağına yönelik ayrı bir çalışma yapılıyor mu? “İstisna” derken cinsel istismarın dışında ihmalde de bahsediyorum. Çünkü devletten para alarak çocuğa bakan bir ailenin maalesef çocuğa yeterli imkânları sağlama noktasında da sıkıntısı olabilir mi?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Sayın Kayışoğlu...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Teşekkür ediyorum.

Bana sıra gelene kadar aslında benim de soracağım sorular çoğunlukla soruldu ama ben biraz daha somutlaştırayım. Şimdi, mesela, teorik olarak gerçekten çok güzel şeylerden bahsettiniz, anlattınız ama uygulamada maalesef bunların karşılığını göremiyoruz. Yani, mesela ben cezaevine gittiğimde kadınlar şunu söylüyorlar, diyorlar ki: “Yanımızda çocuklar var. Evet, ayrılmış bir kreş var ama

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 42

orayı kreş olarak kullanamıyoruz. Orada belli kurslar -yani özellikle mesela Kur'an kursu- veriliyor, boş olursa bazen çocuklar gidip oynayabiliyor." Yani, mesela bunun denetimini sağlıyor musunuz? Gerçekten, oraya kreş diye bir şey koymuşlar ama kullanılıyor mu, çocuklara kullandırılıyor mu, o imkân uygulanıyor mu? Çünkü ben mesela Bursa Cezaevinde kadınları ziyaret ettiğimde bu şikâyeti duymuştum.

Sonra, sevgievlerini ziyaret ettiğimizde... Ha, şu Komisyon kurulduktan sonra kurumla ilgili bana gelen somut şeyleri söyleyeyim. Bir tanesi, mesela Bilecik'teki sevgievlerinde bir olay yaşanmış ama ben bir milletvekili olarak bilgi alamadım. Orada yakın dönemde -yani iki üç hafta önce galiba ya iki hafta ya üç hafta şimdi tam hatırlayamıyorum- yaşanmış bir olay olduğunu söyledi bazı çocuklar, bazı çalışanlar; işte haziran ayında bir olay yaşandığını, çocuklar arasında bir şekilde temas olduğunu, onların başka yerlere gönderildiğini falan söylediler. Ama, mesela, hani bir soruşturma var mı, yok mu, ne gibi tedbirler alındı, çocuklar nerede, hakikaten bunları öğrenmemiz lazım. Bunları bilmemiz lazım ki denetim görevimizi yapalım ya da kurumun işleyişinde bir yanlışlık, bir aksaklık varsa oranın düzeltilmesi konusunda biz de katkıda bulunalım.

Sonra, yine geçen hafta Bursa'yla ilgili bir sorun yaşandı, Bursa sevgievlerinde. Mesela, orada da bilgi alamadık hâlen. Yani, 2 küçük çocuğa orada çalışan birisinin veya 2 kişinin -bilemiyoruz, onları da bilemiyoruz- cinsel istismarda bulunduğu. Yani, bunu söyleyen, o bahsettiğiniz kreşteki, çocukların gittiği kreşlerde çalışan bir sağlık görevlisi bu olayı ortaya çıkarıyor ve onun anlattıkları çok korkunç şeyler ama bu taraftan bilgi alamıyoruz. Yani, bu yüzden de biraz kurumların öncelikli dinlenilmesi, bir an evvel sahaya, alana çıkılması, yerinde görülmesi... Yani, bu teorik şeylerin uygulamada karşılığının olup olmadığını görmek istiyoruz, bu yüzden bu konuda ısrarcı davranıyoruz ve en çok da tabii bu bilgileri sizden almamız mümkün.

Şimdi, personelle ilgili birçok arkadaş dile getirdi, tekrara düşmeyim. Ama, bir de mesela Kocaeli'ye de gittim, orada o kız çocuklarının, biliyorsunuz, hani pencerede çılgınlıkları olmuştu, "İşte iyi niyetli bir çocuk, aman, bir cinayet mi işleniyor, kadına şiddet mi uygulanıyor falan çekeyim, nedir burası?" falan gibi iyi niyetli yaklaşım kamuoyuna yansımıştı. Mesela orada biz gittiğimizde Bakanlıktan bir görevli gelmişti, şimdi biz kız çocuklarıyla konuşuyoruz, iki kadın vekil gitmiştik, bize bazı şeyleri anlatabiliyorlar. Mesela şikâyetleri var, diyorlar ki: "Burada işte bize ped veriliyor ama yetmiyor, fazla vermiyorlar falan." Şimdi, oraya bir erkek görevli gönderiyor Bakanlık yani bu, kızlar mesela o erkek görevliye hani anlatabilecekler mi bu kadınsal sorunlarını, yani bu, doğru bir yaklaşım mıdır? Veya güvenlik görevlileri mesela orada şimdi, erkek orada istismara uğramış, kız çocukları var ve diyorlar ki: "Kavg ettiğimizde güvenlik görevlisini çağırıyorlar." falan. "Yani zaten bizim psikolojimiz iyi değil yani bozuk, onlar da gelip bizi ayırmaya çalışıyor, bize dokunuyorlar, rahatsız oluyoruz." falan böyle şikâyetler oldu.

Sonra taşeron sistemi uygulanıyor, değil mi? Yani o nedenlerle personelin denetimi yeterli midir? Yani o ihaleye belli koşullar, şartlar koyuyor musunuz, o kurumların yapısına uygun, çocuklara uygun?

Sonra bu koruyucu aile uygulamasıyla ilgili -arkadaşım söyledi, hakikaten ben de duydum- yani sadece devletin vereceği o maaştan faydalanmak için, istismar derken onu kastettiniz herhâlde çünkü...

FATMA BENLİ (İstanbul) – Yani ihmal de diyebiliriz buna, illaki cinsel istismar değil ama...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Yani yok, o anlamda değil yani hani o parayı alalım.. Ne kadar veriyoruz dediniz, 600-700 civarı bir şey galiba, ödeme yapılıyor. Hani o parayı almak için koruyucu aile olan kişiler var. Bu anlamda da onlar hakikaten o hizmet edebiliyorlar mı, o koruyucu aile uygulamasına gerçek anlamda amaca hizmet ediyor mu, onu nasıl denetliyorsunuz? Hani birçok sorum var, bunlarla ilgili şimdilik kısaca bilgi istiyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz.

Sayın Depboyulu.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Teşekkür ederim.

Öncelikle teşekkür ediyorum verdiğiniz bilgiler için. Evet, teorikte her şey çok güzel görünüyor ama uygulama kısmında ne kadar zorluklarla karşılaştığını ve bu kurumlar arası koordinasyondaki sıkıntıları da bizzat biliyorum. Aslında sormak istediğim soruların çoğu da soruldu ama ben ek olarak bir soru eklemek istiyorum buraya.

Bu son yaşadığımız olaylardan sonra, ki özellikle Karaman olayından sonra. Türkiye'de çocukların toplandığı, yatılı olarak kaldığı farklı kurum, kuruluş, dernek, herhangi veya işte vicdanlı bir kişi bunu tutup da bir ev kiralayıp çocukları oraya da toplayabiliyorlar. Ne kadar ev var? Ne kadar yurt var? Bunların tespiti yapıldı mı? Sonra bu evler, yurtlar için bir denetim mekanizması hazırlandı mı, bunun için bir birim oluşturuldu mu? Bu sorunların yaşanmaması için aldığınız tedbir çalışmaları nelerdir? Başladıysanız şu ana kadar ne kadar yol aldınız? Bize bu konuyla ilgili de bilgi verirseniz sevinirim.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ederiz.

Evet, şimdi buyurun cevaplara geçiyoruz.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER

BAŞER – Evet, aslında Filiz Hanımın sorularını hani cevaplayamadık o çıktı ama...

BAŞKAN – Kayda geçiyor, o daha sonra tutanaklardan bakıyor.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER

BAŞER – Tamam, o zaman ben Mehmet Bey'le başlayayım müsaadeniz olursa.

Biz her gittiğimiz yerde, her yaptığımız sunumda ya da dinlediğimiz sunumlarda, tüm alanlarda teorinin ve anlatılan şeylerin ve mevzuatın mükemmel olduğunu, mükemmel hazırlandığını biliyoruz, ülkemiz de bu gerçekliğe sahip. Elimizden geldiğince de çocuk alanında onları korumak adına hem mevzuata uygun hem mevzuatı geliştirmeye, hem hizmeti geliştirmeye yönelik çalışmaları yapma

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 43

gayreti içerisinde olduğumuzu samimiyetle dile getirmek isterim. Bu anlamda mevzuat düzenlemeleri, hizmet modeli düzenlemeleri, strateji belgeleri, eylem planları, yol haritaları, kurumlar arası iş birliğiyle yapılan çalışmalar, her birini tek bir bakışla değil de içine STK'ların da katıldığı, akademik görüşlerin de olduğu, ülkeler arası iyi uygulama örneklerinin de incelenerek, tespit edilerek yapıldığı uzun soluklu bir değerlendirme ve analiz çalışmalarını neticesinde gerçekleştirdiğimizde, hayata geçirmeye çalıştığımızı belirtmek isterim öncelikle.

Evet, Komisyonumuz istismar özelinde ve bahsettiğiniz şeyler Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak özeld bize bağlı olan kuruluşlardaki çocuklardan öncelikli olarak tıpkı bir ebeveyni gibi sorumluluk taşımaktayız çünkü tek kurum biziz bu anlamda. Devlet eliyle bakım hizmetlerini sunan yani hakkında mahkemelerce bakım tedbir kararı verilen çocuklara dönük kurumsal hizmetleri sunmakla yetkilendirilmiş kurum biziz. Şu anda bugüne kadar SHÇEK Genel Müdürlüğüydü, Bakanlığımızla birlikte Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü hâline geldi. İstismar, ihmal, kötü muamele bu araştırma komisyonunun incelediği bütün olumsuzluklara maruz kalmış olan çocuklar, ötelenmiş, travmaya maruz kalmış çocuklar mahkeme kanalları aracılığıyla bize gelmekte. Dolayısıyla her birinin farklı bir hikâyesi var, bugün 3'ünü dinledik biz Selmin Hanım'dan, onlar gibi... İsrail Bey sormuştu yani "80 bin civarında çocuktan sorumlusunuz zannedersem." diye. 80 bin bizim SED yani Sosyoekonomik Destek Hizmetiyle desteklediğimiz çocuğumuz var, 15 bine yakın evlat edinme hizmetinden yararlandığımız, 5 bine yakın koruyucu aile hizmetinden yararlandığımız, 13 bini aşkın sayıda kuruluş bakım hizmetinden yararlandığımız, 40 binin üzerinde istihdam hizmetinden yararlandığımız, 60 binin üzerinde de kreş hizmetinden yararlandığımız çocuklarımız var. Bunların her biri aslında bir ihmal ve istismara maruz kalmış olan çocuklar. Dolayısıyla toplumun içerisinde hem rehabiliteye ihtiyacı olan hem akranlarıyla eşit haklara sahip bir şekilde yaşamalarına devam ettirilmesi, desteklenmesi gereken çocuklar. Yani normal bir aile yanındaki çocuklar gibi değerlendiremeyiz çocuklarımızı, onların getirdikleri tecrübeler emin olun benim şu yaşımda -38 yaşındayım- yaşamadığım kadar travmaya maruz kalmış olarak gelmiş çocuklar. Hayat hikâyeleri ve tecrübeleri birbirinden acı, birbirinden ağır. Dolayısıyla bunların tamamının bir araya geldiği ortamlarda öfke nöbetleri, krizler ve çeşitli patlamalar, akranlar arasında da yaşanabildiği gibi yani biz istismardan hem birbirlerinden koruma anlamında hem toplumdaki algılardan koruma hem de o yaşadığı travmalardan kendini rehabilitasyon ve sosyal uyum, psikososyal destek çalışmalarıyla koruma boyutunda çalışmalar yapmaktayız. Bununla birlikte 2005 yılından itibaren de hatta Bakanlığımızın da kurulmasıyla da bize tevdi edilen görev toplumdaki istismar vakalarının önüne geçebilmek adına çalışmalar yapılması.

"Yoğun bir şekilde geliyor." dedi Mehmet Bey yani bu kadar teorik güzel çalışma var iken yoğun bir şekilde istismar vakalarını görmekteyiz. Biz bunu iki kurum, çocuktan sorumlu olan Millî Eğitim Bakanlığıyla da işi şare ettik. Eğer şu anda görünürlük çok fazla, bir yoğunluk mu var, siz neyi tespit ettiniz, bize intikal eden boyutu kadarıyla biz biliyoruz ama Millî Eğitimde siz bunun çok daha yakinen de yaşıyorsunuz çünkü sonuçta bize geliyor çocuklar. Ortak kanaatimiz, vardığımız sonuç şudur ki özellikle rehber öğretmenlerin bilgilendirilmesi ve eğitimlerinin artırılması, rehber öğretmenler kanalıyla sınıf öğretmenlerinin ve çocukların bilinçlendirilmesi ve ailelerine dönük eğitimlerin verilmesi neticesinde bu söylenebilir hâle geldi. Yani istismar vakaları tarih boyunca vardı, insanlığın varoluşunda itibaren vardı fakat gizli kapılar arkasında kalmaktaydı. Şu anda kişiler nereye, ne şekilde, nasıl müracaat edebileceklerini biliyorlar, istismarın ne anlama geldiğini biliyorlar, dolayısıyla haber verme oranı arttı. Bu, bize şunu gösteriyor: Yani sayı arttı değil, haberdarlığımız bu vesileyle artmış oldu. Dolayısıyla biz de daha yoğunluklu bir şekilde eylem planlarıyla farkındalığımız daha da artarak ve toplumun farkındalığını da artıracak şekilde neler yapabiliriz konusunda çalışmalarımıza hız vermiş olduk. Sanıyorum hani "Yoğun olarak arttı mı?" sorusunun cevabını vermiş oldum.

Suriyeli çocuklar konusunda da bildiğiniz üzere yakın zamanda Aile Bakanlığı Aile Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde özellikle Suriyelilerden sorumlu olmak üzere bir Göç Dairesi Başkanlığı kuruldu. Hem onların, yani bütün Suriyelilerle alakalı çalışmaları koordine etmek hem de psikososyal anlamda destek vermek, sorunlarına ve ihtiyaçlarına doğru zamanda doğru müdahalelerle yön verebilmek adına ve kurumlar arası yine iş birliğiyle yapılacak çalışmaları Bakanlığımız adına takip etmek üzere bir daire başkanlığı kuruldu.

Evveliyatında bu kimseler "misafir" olarak değerlendiriliyordu ve "Kısa sürede inşallah savaş neticeye erer ve dönerler." şeklindeydi. Fakat bütün savaş sonrası yaşanan göçlerde olduğu gibi biz gördük ki ve yapılan araştırmalar özellikle kadınların tekrardan geriye dönüş noktasında çok daha istekli olmadıklarını, kendilerini artık burada kalıcı olarak değerlendirmek istediklerini yapılan araştırmalar netice olarak bize göstermiş oldu. Dolayısıyla bu ihtiyaç ve bu gereklilik doğrultusunda bir daire başkanlığı kurularak çalışmalar burada takip ediliyor. Hem kamp içindeki Suriyelilerin desteklenmesi hem kamp dışındakilere dönük çalışmaların yapılmasına dönük kurumlar arası iş birliğiyle daha sistematik çalışmalar yapılsın diye bir eylem planı Kalkınma Bakanlığının öncülüğünde de hazırlık çalışmaları devam ediyor. Özellikle Suriyeliler konusunda STK'lar gerçekten çok aktif ve özverili bir şekilde çalışıyor bölgede ve bütün Türkiye'nin sınırları içerisinde. Onlarla iş birliği içerisinde birlikte Suriyelilerin farkındalıklarının geliştirilmesi, Türkiye toplumuyla ve hukuk sistemiyle bağlantılarının oluşturulması ve bilinir kılınması anlamında, yani onların bilinç düzeyinin artırılması noktasında çalışmalar yapıyor.

Bizim, aile eğitim programlarımız var kendi toplumumuz için oluşturduğumuz. Bu, Suriyelilere özel de verilmek üzere Araççaya çevrildi ve yine kamp içinde ve dışında Suriyelilerden olacak eğitimleri yetiştirerek UNICEF'le birlikte böyle bir çalışma içerisine girilmiş oldu. Bizim, Çocuk Hakları Dairesi Başkanlığımız da çocuk hakları özelinde bu çocuklarla çalışmalar yapmakta. Ve istismarın önlenmesine dönük, söylenti şeklinde olmasın da gerçek anlamda derinlemesine bir araştırma yapılarak soruna çözüm üretilebilsin diye de eylem planı içerisinde maddeler geçirilmiş durumda.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 44

İnşallah, hiçbir çocuk dünyanın hiçbir yerinde istismara maruz kalmayın diye zaten devletimiz öncülük etmekte. Biz kendi topraklarımızın içerisinde böyle bir şeye zaten müsaade edebilecek ya da duyarsız kalabilecek bir durumda değiliz.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Tam bir politikacı gibi konuşuyorsunuz ya.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Estağfurullah, gönülden konuşuyorum Mehmet Bey.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Eminim.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Yani gönülden öyle geçiyor ve öyle hissediyorum ve öyle konuşuyorum. Bunun için de samimiyetle söylüyorum, belki az sayıda bir çalışanla birlikte çalışmalarını yürütmeye gayret ediyoruz ama 7 gün 24 saat esasına göre çalışıyoruz, memur zihniyetiyle değil. Yani “Tek bir çocuk için bile olsa” sloganıyla biz kendi yüreğimize nakşederek çalışmaya gayret ediyoruz. O yüzden de elimizden geldiğince, gücümüzün yetebildiğince, erişebildiğimiz müddetçe biz hizmetleri onlara sunma gayreti içerisindeyiz. Ve dediğim gibi, özellikle Suriyeliler konusunda dil sorunu olması, iş sorunu olması, eğitim sorunu olması bütün hepsinden hepimiz haberdarız. Bunlarla ilgili politika düzeyinde çalışmalar da mevcut. İstihdam olması hâlinde zaten sosyal uyumları da otomatik, daha hızlı bir şekilde gelişeceği için istihdam özelinde de şu an kanuni, hukuki düzenlemeler de yapılmış bulunmaktadır. Dolayısıyla biz Aile Bakanlığı olarak psiko-sosyal destek anlamında desteklerken diğer kurumlar da kendi sahalarında çalışmalarını yaparak iş birliği yaparak Suriyelilere de, misafirlerimize de Türkiye'nin misafirperverliğini ve ev sahipliğini göstermek durumundayız. Daha öncesinde bu geniş nüfus göçlerine ev sahipliği yapmış bir ülke olarak inşallah buradan da yüzümüzün akıyla çıkacağız diye umut ediyoruz, bu güdülenmeyle çalışıyoruz biz.

Vakıf ve dernekler konusunda biz -birkaç defa üzerine basa basa söylediğim gibi- hakkında bakım tedbiri kararı verilmiş olan çocuklara, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nda tanımlanmış olan kurumlar bağlamında biz çocuklara hizmet veriyoruz. Bunun dışındaki vakıflar ve dernekler bizim sorumluluğumuzda maalesef değil. Dolayısıyla sayılarını bilemiyorum, çünkü denetimimizde olmadıkları için ve sorumluluk alanımızda bulunmadığı için. Ama şöyle bir bilgim var: Millî Eğitim Bakanlığının yeni bir temel eğitim kanunu kapsamında değişiklik önerisi taslağı var ve Türkiye'deki bütün vakıflar, dernekler tarafından ya da kimler tarafından hangi şekilde yuva, yurt açılacaksa bunların tek elden toplanması ve Millî Eğitim Temel Kanunu içerisinde yer almasına dönük bir kanun teklifi maddesinin olduğunu biliyorum. Ama bizim Bakanlığımız bünyesinde böyle bir şey yok. Denetimleri zaten vakıflar, dernekler müdürlüğünce yapılan, dolayısıyla İçişleri Bakanlığı tarafından takip edilen bir şey. Bu soruya cevap veremeyeceğim, üzgünüm.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Personel alırken standartlarınız nedir?

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Evet, personel alımıyla alakalı, bildiğiniz üzere, bir kamu personelimiz var, bir de hizmet alımı, taşeron personelimiz var. Kamu personeli zaten normal KPSS'yle, yani devletin kurallarına uygun şekilde alınıyor. Hizmet alımı personeline ise özellikle çocuk alanında çalışan personelden şu bekleniyor. Bakım elemanıysa şayet, en az çocuk gelişimi lise mezunu olması lazım. Yahut kız meslek lisesi çocuk bölümü mezunu olması lazım. Lise mezunu olanlar da... Millî Eğitim Bakanlığı tarafından çocuk gelişimi, eğitimi ve bakımı konusunda modüler eğitim programları var, bu iki aylık bir eğitim değil, yaklaşık bir yıl sürdü bir eğitim. Yanlış hatırlıyorsam 2.800 saatlik gibi çok kapsamlı bir eğitim modülü ve uygulamaları da içinde barındıran, stajı da yaptıktan sonra ve başarılı görüldükten sonra belge verilen bir sertifika programı.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Onu sormuyoruz biz. Bu insanların eğilimleriyle ilgili araştırma, soruşturma, böyle bir şey yapılıyor mu? Yoksa eğitim ayrı bir konu.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Şimdi, alım kriterlerinden bir tanesi eğitim, onu demek istiyorum ve bu eğitimin başlığı altında da bu kişileri alıyoruz ya da eğitim fakültesi mezunu, psikoloji ya da çocuk gelişimi mezunu olup iki yıllık buradan tercih edenler de eğitim şartını tamamlamış olarak bizde istihdam edilebiliyorlar. Hemşirelik bölümü mezunlarıysa eğer onlar da alınabiliyor. Lise mezunuyorsa, dediğim gibi, Millî Eğitimden sertifika programına tabi olmuş olması lazım.

Güvenlik soruşturması savcılıktan alınan bir belgeyle yapılıyor. Özel bir psikolojik test, derinlemesine bir incelememiz maalesef söz konusu değil.

BAŞKAN – Asıl o önemli

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Öneriyor musunuz böyle bir şeyi? Şart konulsun mu rapora?

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Tabii ki, tabii ki. Yani eğer çocuklarımızı koruma noktasında bir adım daha ileriye gidecek bir şeyse bu tabii ki istiyoruz. Biz hatta bununla ilgili bir çalışma yapıyoruz. Standartların iyileştirilmesi ve bahsettiğiniz gibi psikolojik testlerden geçirilebilmesi için yine bir proje hazırladık IPA Projesi şeklinde. Burada, akademisyenlerle birlikte testlerin geliştirilmesi ve bu kişilik testleriyle birlikte o mülakatlardan geçirilerek çocuklarla çalışacak personelin alınması noktasında bir çalışma biz başlattık ve projelendirdik bahsettiğim gibi. Ama sizin öneriniz şeklinde de gelirse tabii ki bizim elimizi kuvvetlendirecektir. Bize de hatta hız ve yön vermiş olacaktır.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) - Yani bunun için bir kanun çıkmasına gerek yok.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Hayır, hayır.

MEHMET BEKAROĞLU (İstanbul) – Bunu siz kendi kurumunuz içinde çok rahat bir şekilde düzeltebilirsiniz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 45

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Tabii, yani bir kanun değişikliğine gerek yok. Çünkü hizmet alımı yapacağız ve kendi usullerimizle alacağız. Kriterimiz budur, bunu kabul eden kişi gelecektir denilecek.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Oraya bir şey ekleyebilir miyim?

BAŞKAN – Evet, İsrail Bey.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Buyurun.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Şimdi, bakın, gerçekten birçok sorunlu çocuklar, yani ailelerinde sorun yaşamış çocuklar geliyor ve birçok problemleriyle birlikte geliyor. Yani bir anne-babanın çocuğuna bakmada zorluk çektiği veya sıkıntı yaşadığını düşünürsek bir iki-tane çocuğuna yani o tip çocuklara bakımın ne kadar zor olduğu... O bakımdan, gerçekten, oraya alınacak personelin çok özel testlerden, şeylerden geçirilmesi lazım.

Benim ilimde de yaşlılarla ilgili olsun, çocuklarla ilgili olsun 3 tane kurumunuz var. Böyle bakıyorum, lise mezunu, bir yerde iş bulamamış, diyelim ki üç-beş aylık sertifikayla icabında müstahdem şu bu alınıyor. Kapıcı bile olsa, müstahdem bile olsa, bulaşkçı bile olsa yani o tip kurumlarda çalışacak gerçekten personel çok hassas, iyi incelenip alınmalı ki... İnanın, diken üstündeyim, acaba bir gün Artvin olarak böyle bir şeye düşer miyiz diye.

BAŞKAN – Olmaz inşallah.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – O bakımdan, ne tür kriterler getirirseniz getirin bunlar için, korunmaya muhtaç yaşlılar olsun, çocuklar olsun, bunlar için personel alımında bazı özel kriterler getirmek lazım.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Mevcutta bahsettiğim kriterlerimiz var ama hizmete özel de kriterler mülakatlar sırasında da aranıyor. Ayrıca, hem öz değerlendirme sistemimiz hem minimum standartlarımız hem Anka Programı'mız kapsamında çocuklara dönük hizmet sunan bütün personele yönelik özel eğitim programlarımız var. Yani sadece bu kriterlere sahipsin, buyur, gel, seni kabul ediyoruz ama hizmet içerisinde de onu bizim desteklememiz gerekiyor kendi hizmetimize uygun olarak. Düzenli periyotlarla, hizmet alımı personeli de deyip es geçmeden çünkü en çok çocuklarla temas eden bu kişiler olduğu için onların da desteklenmesi ve güçlendirilmesi lazım, onlara da hizmet içi eğitimlerle destek eğitimleri veriliyor.

İhmal ve istismar vakaları kuruluşlarımızda yaşanıyor mu? Bahsettiğim şekilde, çocuklar akrandan akrana bunu yapabilirler çünkü hani kriz anında, kriz yaşayan ve tecrübeleri de zaten onu krize sevk eden, travmatik hayat öyküleriyle dolu olan çocuklar. Dolayısıyla öfke nöbetleri geçirebilirler. "Kesi izleri var." demişti Fatma Hanım zannedersen. Zaten kesi izleriyle gelen çocuklar ama bu alışkanlığı bir defa... Hani kişi için en kıymetli şey canıdır ama bu çocuklar kendi canından bile saniyede vazgeçebilecek bir tecrübeye sahipler ve gerçekten zor yaşantılarla bize gelmiş, intikal etmiş olan çocuklar. Biz elimizden geldiğince psikologlarımızla, sosyal hizmet uzmanlarımızla ve meslek elemanlarımızla destek olmaya çalışıyoruz. Ama takdir ederseniz ki çok kolaylıkla atlatılabilecek süreçler değil. Dolayısıyla, dediğim gibi, çocukların birbirleriyle, personelle bu tür kriz anlarında öfke nöbetleri şeklinde yaşantılar gerçekleşebiliyor ve onları durdurmak adına, kontrol etmek adına tamamen bilimsel tekniklerle çocuklara müdahale edilebiliyor; bu, şiddet olarak değerlendirilmiyor zaten literatürde de yani elini tutmak, kolunu tutmak şeklinde kendine zarar vermesin diye. Ama çok münferit...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Gözlem odası var mı bunun içinde?

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Var tabii ki. Özellikle çocuk destek merkezlerimiz bahsettiğim şekilde ihtisaslaşmış kuruluşlar ve bu çocuklara dönük ve gözlem odası dediğimiz yani tecrit edilmesi çocuğun o öfke anında ve uygun mimari düzenlemelerle yapıлып, hani vurduğunda başını işte kendine zarar vermeyecek şekilde yumuşak düzeneklerle oluşturulmuş yapılar.

Kürşat Bey de o birimde çalıştığı için zannedersen şimdi söz istiyor.

Bir de mesela, diğer kuruluşlarımızda şey yoktur, camlar normal, bildiğimiz, evlerimizdeki gibidir fakat çocuk destek merkezlerinde özellikle damperli ve kırılmaz camlar kullanılır, malzemeler yine aynı şekildedir, ki çocuklar bir öfke anında kendilerine ya da çevrelerine zarar vermesin diye özel şekilde... Yani bunlar hep ülke uygulamalarından edinilen ve bilimsel temellerle oluşturulmuş metotlarla çocuklar destekleniyor.

Kürşat Bey, buyurun.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI SUÇ MAĞDURU ÇOCUKLARIN REHABİLİTASYONU BİRİM SORUMLUSU İBRAHİM KÜRŞAT ERGÜT – Saygılarımı sunuyorum.

BAŞKAN – Sağ olun.

AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI SUÇ MAĞDURU ÇOCUKLARIN REHABİLİTASYONU BİRİM SORUMLUSU İBRAHİM KÜRŞAT ERGÜT – Başkanım, sayın vekiller; bayağı uzun sürdü bugünkü toplantı.

Ben, Fatma Hanım'ın sorusuyla ilgili cevap vermek istiyorum, hani mağdur çocuklara ne yapıyoruz diye. Aslında sunumun içerisinde çocuk destek merkezleri ve Anka Çocuk Destek Programı hakkında bilgi var.

Kısa olsun diye söyleyeyim: Ben programın geliştirilmesinde de yer aldım, aynı zamanda da bu Komisyonda da uzman olarak görevliyim ve Suç Mağduru Çocukların Rehabilitasyonu Birim Sorumlusuyum.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma Stenograf

Uzman : Sayfa: 46

Anka Çocuk Destek Programı, tabii ki bilimsel temele dayanan bir program, cezaevlerinde uygulanan, işte, Adalet Bakanlığında uygulanan Ardıç Programı örnek alınarak geliştirildi, 2014 yılında başlandı ve tamamen suç mağduru, suça sürüklenen ve sokakta risk altında olan çocukların rehabilite edilmesi yönünde eksiklik bulunduğu için hazırlanmış bir program ve millî bir programdır. Çok fazla ayrıntısına girmeyeyim, zamanınızı almayayım, hani sunumda hakkında bilgiler var ama programda en önemli şey şu: Çocuk Koruma Kanunu'nda bu kuruluşlardan beklenen sorumluluklara paralel olarak hazırlandı. Çocukların ihtiyaçlarının belirlenmesi ve çocuklara yönelik yapılacak faaliyetlerin belirlenmesi üzerine bilimsel olarak geliştirilmiş bir formla program başlıyor ve biz bunu modüler hâle getirdik yani oradaki uygulayıcı meslek elemanları, işte, psikologlar, çocuk gelişimciler, sosyal hizmet uzmanları bilgisayar ortamında bu formu dolduruyorlar, onlara sonuçta uygulama planı şeklinde çıkıyor ve mahkemelere de bu uygulama planları iletiliyor. Yani programla ilgili daha sonra ayrıntılı bir sunum yapabilirim isterseniz ama yaklaşık bir buçuk yıldır uygulanıyor, her çocuğa bir danışman belirleniyor bu meslek elemanları içerisinden ve danışmanı çocuğun gelişimini takip ediyor. Biz bu kuruluşlarda en fazla bir yıl kalmalarını hedefliyoruz bu çocukların, bunlar özel kuruluşlar; hani sürekli kurum bakımında, orada kalmalarını istemiyoruz, ya sonrasında aileye döndürülmeleri ya da diğer bakım kuruluşlarına havale edilmelerini bekliyoruz. Dediğim gibi, bireysel danışmanlık yapıyoruz, her çocuğa danışman sistemi getirdik, her çocuğun ihtiyaçları ve riskleri belirleniyor. Yine, bu çocuklarda işte, kendine zarar verme davranışı, intihar davranışı çok fazla gözlemleniyor, psikiyatrik problemleri çok fazla. Genelde suç mağduru çocuklara bakım tedbirinin yanı sıra sağlık tedbiri de alınıyor ve sağlık tedbiri kapsamında da Sağlık Bakanlığıyla iletişim hâlinde ruh sağlığı hastalıkları hastanelerinde ergen psikiyatristleri tarafından takipleri yapılıyor, gerekli medikal ya da işte, terapötik işlemler orada gerçekleştiriliyor.

Ben şimdilik bu kadar söylüyorum ama daha sonra ayrıntılı bilgi sunabilirim.

Teşekkürler.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Teşekkürler.

İsrafil Bey'in soruları benziyordu fakat ayrılan bir şey vardı, normal kuruluş bakım hizmetinden evde, ev modeli sistemlere geçtiniz; bunların uygunluğu ve olumlu gelişimine dönük bilgi istemiştiniz. 2013 yılında biz, bilimsel bir temele de sahip olsun -yani kendi hizmetimiz açısından biliyoruz uygunluğunu ama- diye "Kurum Bakım Türleri Etki Analizi" diye bir araştırma projesi gerçekleştirdik ve burada bütün çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, sevgievleri ve çocukevleri; 7 bölgeden 21 ilde yaklaşık binin üzerinde çocuk ve yine bine yakın da personelle görüşme neticesinde ve dosyaların incelenmesi neticesinde bir sonuca ulaşıldı ve en uygun hizmet modelinin ev ortamına da uygunluğu nedeniyle çocukevleri modeli olduğunu bilimsel yapılmış olan bağımsız araştırma da bize ortaya çıkardı. Burada psikososyal gelişim anlamından ahlaki gelişime kadar ve akademik gelişime kadar bütün çocukların gelişim özelliklerinin tamamında en yüksek oran çocukevlerinde çıktı, 2'nci sırada sevgievleri yani "çocukevleri sitesi" diyoruz şu an ve son olarak da çocuk yuvası ve yetiştirme yurtları; dünyadaki uygulamalara ve tespitlere paralel olarak bizim de karşımıza çıkmış oldu. Biz bunu uygulamalarımızda ve gözlemlerimizde, çocukların değerlendirmelerinde zaten görüyorduk; bahsettiğim gibi, bilimsel bir temeli olsun diye de böyle bir araştırma raporu hazırlandı; arzu ederseniz onu da ben size ulaştırırım.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) - İstatistiklerde de aslında ortaya konulsa çok iyi olur nereden nereye geldiği.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – İstatistikleriyle birlikte yani nereden hangi noktaya geldiğiyle alakalı, akademik başarısından normal sosyal gelişimine kadar tamamı irdelendi ve zannedersen 7-8 tane ölçek kullanılarak yapıldı; çok anlamlı ve özel bulduğumuz bir araştırma oldu. Ben onu inşallah size ulaştırayım Kürşat Bey aracılığıyla, orada daha net verilerle inşallah inceleme fırsatınız olur.

Filiz Hanım ayrıldı ama "Karaman ve Nizip'teki çocuk ve ailelerine dönük yapılan çalışmalar neler?" diye sormuştu. Karaman'daki olay bizi, bütün hepimizi olduğu gibi ciddi anlamda yaraladı ve en çok çocuklarımız ve ailelerinin bu süreci atlatabilmeleri için neler yapılması gerekiyor boyutunda Sağlık Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığıyla görüşmeler ve çalışmalar gerçekleştirdik. Bu bağlamda, öncelikle, hemen çocukların tamamının sosyal incelemesi gerçekleştirildi, aileleriyle görüşmeler gerçekleştirildi; psikososyal destek anlamında il müdürlüğümüz aracılığıyla görevlendirilmiş olan meslek elemanlarımız zaten yakinen takip etmekte, hâlâ da takipleri devam ediyor. Kimisi psikososyal desteği de reddetti, şu an o kadar çok gündemde olmaları nedeniyle, sürekli birilerinin kendileriyle görüşme talebinden rahatsızlık duymaları ve "Artık bizi bir kendi hâlimize bir bırakın, bunu kendi içimizde bir sindirelim ve sürekli bu travmayı hatırlamayalım, lütfen, bize müsaade edin." demeleri nedeniyle, çok kontrollü bir şekilde çalışmalar ve görüşmeler devam ediyor, ama hiçbir şekilde onlar desteksiz bırakılmıyorlar.

Çocukların tamamıyla alakalı danışmanlık, sağlık ve eğitim tedbir kararları alındı. 2 çocukla ilgili, ailelerinden uzak olmaları nedeniyle ve zaten bir çocuğumuzun kardeşlerinin de kurum bakımında olması nedeniyle, diğerinin de yurt dışında olması nedeniyle, 2 çocuk hakkında bakım tedbir kararı alınarak kuruluş bakım hizmetine alınmış oldular ve onların da yine psikiyatrik süreçte takibi gerçekleştiriliyor.

Millî Eğitim Bakanlığının özel olarak görevlendirdiği rehber öğretmenler eğitimden geçirildiler. Geçtiğimiz hafta Sağlık Bakanlığıyla koordineli bir şekilde, özellikle Karaman'da bulunan rehber öğretmenler psikososyal destek, istismar sonucunda yaşanan travmada çocuklara yaklaşımlar konusunda bir eğitimden geçirildi ve onlar, okul ortamında diğer çocukları da destekleyecek şekilde çalışma içerisine girdiler. Bizler aile odağıyla çalışıyoruz, Millî Eğitim Bakanlığı okul ortamında çocuğun desteklenmesi boyutuyla çalışıyor, Sağlık Bakanlığı da çocuk psikiyatristi aracılığıyla çocukları destekleme boyutunda çalışıyor.

Sizden istirhamım -gideceksiniz, gitmeyi arzu etmektesiniz ve zaten siz de biliyorsunuz- çocuk ve aileleriyle görüşme talebinizi gözden geçirin. Onlar bundan rahatsızlık duyuyorlar, ama bütün kurumlarla görüşün ve bilgileri toplayın; onlar zaten çocukla ve

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma Stenograf

Uzman : Sayfa: 47

aileleriyle görüştükları için sizinle raporlarını da paylaşacaklardır. Bu yöntemle giderseniz aileler örselenmemiş olurlar diye düşünüyorum, bir meslek elemanı olarak da bunu belirtmek isterim.

Nizip'teki vakayla alakalı da eksik bir bilgimiz olmasın diye ben Bakanlıkta görüşme yaptım, müdahil olduğumuz söylendi. Yalnız 12 Mayıs itibarıyla başvurumuz gerçekleştirilmiş, bu da zaten kayıtlarda mevcuttur. İstismar faili olan kişinin zaten tutuklu olması nedeniyle çocukların herhangi bir mağduriyete maruz kalmayacakları ve ailelerin sahip çıktığı tespitiyle; çocuklar ailelerinin yanında, aileleriyle birlikte desteklenmekte, davaya da müdahil olunmuş durumda, Bakanlığımızın avukatları tarafından takip ediliyor il müdürlüğümüz aracılığıyla.

"Gaziantep'te yurt ve vakıf var mı?" diye bir soru vardı. Biraz önce bahsettiğim gibi, biz, kendimizin çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, çocuk evi, sevgi evi, ÇODEM gibi başlıklarda, kanunda tanımlanmış olan kuruluşlardan sorumlu olarak hizmet vermekteyiz ve kayıtlarımızda bunlar var, takibi ve denetlenmesi de bunlar özelinde, ama bunun dışındaki kurumlarla alakalı denetim gibi bir sorumluluğumuz yok, dolayısıyla kayıtlarımızda da böyle bir bilgi mevcut değil.

BAŞKAN – Olması gerekir.

Bittiyse, Depboylu'nun...

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Evet, Fatma Hanım'ın sorularının içerisinde, sevgi evlerinde özellikle kadın istihdamı... Yani "Çocuklara refakat edecek servis elemanı bile özel bir ihtimamla seçiliyor ve kadın servis şoförü bile kullanılması önceliklendiriliyor." dediniz.

ÇODEM'ler özelinde böyle bir hassasiyetimiz, yani kız çocukları olması hâlinde, evet, böyle bir hassasiyetimiz mevcut, ama diğer kuruluşlarımızda... Onların çok ihtisas olması nedeniyle, özel müdahale gerektirmesi nedeniyle, buna özel olarak gerçek anlamda ihtimam gösteriyoruz.

Kadın konukevlerinde, zaten kesinlikle erkek çalışması mümkün değil, dediğiniz gibi servis elemanlarından bütün temizlik elemanlarına, çalışanların tamamı kadın olmak durumunda.

İstismar mağdurlarına yönelik -Kürşat Bey'in bahsettiği gibi- ÇODEM'ler özel ihtisas kuruluşları olarak oluşturulmuş durumda. Çocuklar girdiği andan itibaren, belirlenmiş "BİRDEF" dediğimiz formlarla analiz ediliyorlar ve uygun hizmet modellerinden yararlandırılıyorlar. Bunun zaten bir periyodu var, o periyotta da takipleme, raporlama, çalışmaların adım adım, basamak basamak gerçekleştirilmesi söz konusu, üç aylık periyotlarda da mahkemeye yönlendiriliyor. Bu sürekli kendini yenileyen, revize eden bir mekanizma. İnşallah, ÇODEM'lere de ziyaretinizde, bunu detaylı olarak, oradaki hem çocuklar hem de meslek elemanları, bir buçuk yıl öncesiyle bir buçuk yıl sürecindeki gelişmeleri sizinle samimiyetle paylaşacaklardır. Biz, şu an, bunun diğer kuruluşlarımızda da yaygınlaştırılmasına dönük geliştirme çalışmalarını yapmaktayız.

Koruyucu aileler konusunda, "Geldim ve ben çocuk almak istiyorum." diyen herhangi bir kişiye çocuk emanet etmemiz mümkün değil. Ekonomik durumundan sağlık durumuna ve sosyal yaşantısına kadar birçok sosyal inceleme neticesinde, teslim edeceğimiz çocuklara uygun aileler tespit ediliyor ve düzenli periyotlarda da kendileri denetleniyorlar. Bunun için sosyal hizmet uzmanları görev yapıyor ve il müdürlüklerimizde koruyucu aile birimlerimiz mevcut. 20 aileye kadar bir sosyal hizmet uzmanı görev yapıyor. Bu da yeni getirilmiş bir kriter, eskisinde böyle bir sınırlandırma söz konusu değildi, ama şu anda denetimlerde de hiçbir aksaklık yaşanmasın, çocuklar ihmal ya da istismara maruz kalmaması diye, hem ailelere yerleştirme sürecinde, seçiminde hem de süreç içerisinde kontrollerle çocuklar uygun koşullarda mı hizmet alıyorlar, denetleniyor.

İl müdürlüklerimizde bu konuyu özel olarak sorduğunuzda zaten şöyle bir sonuçla karşılaşacaksınız; ekonomik kaygılarla koruyucu aile olmak için müracaat eden aile sayısı çok çok az, sayı bile veremeyeceğim size, o kadar bir azlık söz konusu. Genelde bir çocuğa faydalı olma güdülenmesiyle aileler geliyorlar. Ya çocuğu yok, çocuk sahibi olma arzusuyla ya da erkek çocuğu var, kız çocuğu sahibi olma ya da tam tersi olacak şekilde ya da çocuklarını büyütmiş ama çocuk sevgisi çok fazla ve insani duygularla ve sevgi temelinde çocuğa sahip olmak isteyen aileler ve ekonomik seviyeleri de orta ya da onun üstünde olan aileler yoğunlukta diyebilirim. Dolayısıyla, ekonomik kaygılarla gelen çok fazla kişi zaten yok.

Bir de koruyucu aileye uygun olan çocuk sayısı zaten belirli olduğu için, daha yüksek sayıda müracaat edenler aileler, dolayısıyla eleme şansımız, tercih şansımız da çok fazla olabiliyor; en uygun aile en uygun çocukla eşleştiriliyor ve takibi de yapılıyor.

Nurhayat Hanım, Bilecik, Bursa ve Kocaeli kuruluşlarımızla ilgili sorularından bahsetti. Personele dönük çalışmalarımız... Yani hiçbir hafifletici neden göz önünde bulundurulmadan çocukların korunması gayreti içerisinde hizmetlerimizi sunuyoruz. Yani böyle bir ihmal ya da istismar söz konusu olduğunda zaten kanunlarımız direkt devreye sokuluyor, kurumlarımız devreye sokuluyor ve hakkında hem adli hem idari işlemler zaten başlatılmış oluyor, ama bu olmasın diye gerekli tedbirler alınmaya gayret ediliyor. Zaten tek kişilik sistemlerle çalışmadıkları için personelin birbirini kontrolü söz konusu. Çocuklarla sürekli, günlük, biraz önce bahsettiğim sabah toplantıları, akşam toplantıları, dolayısıyla, "Ne yaşadınız?", "Ne hissettiniz?" yani boşluğa bırakmama boyutunda çalışmalar yapıldığı için bu psikososyal destek çalışmaları, zaten kaçırılacak çok fazla bir şey olmuyor.

Biz elimizden geldiğince boş olan noktaları da doldurarak çalışma gayreti içerisindeyiz, aksaklıklarımız, kusurlarımız mutlaka oluyor ve bunu iyileştirme yolunda da çalışmalarımızı devam ettiriyoruz.

Diğerleri ortaklı zannedersen.

BAŞKAN – Evet.

Sayın Depboylu'nun sorusu olacak.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 48

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Soru değil aslında, hanımefendi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı kurumları ancak denetleyebildiklerini, benim soruma yönelik olan, sorumda geçen kuruluşları denetleyemediklerini ifade etti. Bu durumda vakıf ve derneklerle ilgili birimin bu konuya baktığını ifade etti. Ben de Sayın Başkan, Komisyonumuza vakıf ve derneklerle ilgili birimden ülke genelinde kaç ev var, kaç yurt var, nasıl denetleniyorlar, bunun bilgisini bize sunabilecek bir yetkilinin çağırılmasını rica ediyorum.

BAŞKAN – İçişleri Bakanlığından...

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Vakıflar Genel Müdürlüğü...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Kaç tane ev var? Bunları nasıl denetliyorlar? Kaç tane yurt var?

BAŞKAN – Aslında burada şu sorun ortaya çıkıyor yani burada...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – En azından neyi ne kadar bildiklerini ve denetleyip denetlemediklerini öğrenmek istiyorum.

BAŞKAN – Onu isteriz, onu yazı olarak da isteriz.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Resmî olan şey denetlenir, kaçak yapılan denetlenmez.

BAŞKAN – Şimdi, tabii, burada Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün aslında onlar üzerinde de bir yetkisinin olması gerekir.

Çünkü bu konuda çocukların korunması anlamında en yetkin idare hangisidir? Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve altındaki daire başkanlıkları. Yani burada farklı farklı kurumların yurtları var, Millî Eğitimin yurtları var, vakıfların yurtları var, özel yurtlar var. Dolayısıyla, bir çatı kuruluş önermişti önceki oturumlarda akademisyenlerimiz çocuk koruma koordinasyon kurulu gibi, çocuk koruma koordinasyon merkezi gibi. “Bunun da Aile Bakanlığı bünyesinde olup diğer kurumlara yönelik yaptırımları olması gerekir.” şeklinde görüş beyan eden akademisyenlerimiz olmuştu. Burada sizin istediğiniz bilgileri o ilgililerden isteriz, gerekirse dinleyebiliriz de burada.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – En azından o özücü olaydan sonra bir çalışma başlatılmış mı? Bu kurumların yerleri tespit ediliyor mu, denetleniyor mu? Bunları bilmemiz gerekir diye düşünüyorum.

Bir de bir ricam daha var: Bir süre önce, birkaç gün önce Çocuk Vakfı Başkanı Sayın Mustafa Ruhi Şirin Bey'le görüştük, kendisi aramıştı beni. Bizim Komisyonumuzun her üyesine bir mektup ve birer koli çocuk istismarıyla ilgili kitap gönderdiğini söyledi, ifade etti.

BAŞKAN – Yok. Ulaştı mı bize?

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ulaşmadı mı?

BAŞKAN – Yoldadır o zaman.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ben merakla bekliyorum, bir koli kitaptan ne çıkacak diye merak ediyorum. Bir şekilde ilgilenebilirsiniz...

BAŞKAN – Belki Aile Komisyonuna göndermiş olabilir.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Yok, bu Komisyona gönderdiğini ifade etti, “Bir kitap gönderdim.” dedi. Tarafımıza ulaşırsa mektup ve kitaplar ben çok sevinirim.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Yalnız, bu engelli çocuklar için özel kurumlar var, bunların denetiminin sizde olması lazım. Öyle mi değil mi?

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Engelli Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğümüzden arkadaşımız burada. O konuyla ilgili benden sonra sunum onun.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Engelli çocuklarda mı? Engelli çocuklarla ilgili özel bakım merkezleri var, onun denetimi sizdedir sanıyorum.

ENGELLİ YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ – İl müdürlüklerinde.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Bakanlık bünyesinde.

ENGELLİ YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ – Evet, Bakanlık bünyesinde.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Yani yurt olsun, vakıf olsun, dernekler olsun Millî Eğitim Bakanlığının denetimindedir, engelli çocuk bakım merkezleri özel olarak onlar da Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının bünyesinde.

ENGELLİ YAŞLI HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ TEMSİLCİSİ – Şöyle: Eğitim olarak Millî Eğitim Bakanlığında, bakım hizmetleri olarak da bizde.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLER DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Çok afedersiniz, Deniz Hanım'ın sorusuna “Vakıflarda İçişleri Bakanlığından temsilci...” dediniz ya yine yanlış hatırlamıyorsam iki gün önce haberlerde dinlediğim kadarıyla biraz önce bahsettiğim gibi Millî Eğitim Bakanlığının bu konuyla ilgili teklifi var yani “Tamamen tek bir kurum olarak Millî Eğitim Bakanlığından onay alınsın ve denetimi de bizim tarafımızdan yapılsın.” diye bir düzenleme maddesi var, yasa teklifi var, “Millî Eğitim Temel Kanunu'nun içerisinde şu an Meclis gündemine intikal etti.” diye ben haberlerde izledim.

BAŞKAN – Yeni mailimize düştü ama incelemedik.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ben o dediğimi tekrar açıklamak istiyorum.

BAŞKAN – Buyurun.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Şimdi, ben söylediğinizi çok iyi anladım; Millî Eğitim Bakanlığı “Tek çatı altında toplansın, bundan sonra kuruluşları denetim altında olsun.” diye bir teklifte bulunmuş, çok da yerinde bir şey, çok önceden olması gerekirdi ama benim merak ettiğim şu: Yani özücü olaylar yaşıyoruz. Bu geçtiğimiz süreçte, arada kalan zaman diliminde devlet bu konuyla ilgili ne çalışma yaptı? Yani kaç tane ev var, kaç tane yurt var? Bunların araştırılmasına gidildi mi? Denetlemek için birim oluşturuldu mu?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 49

Burada hâlâ çocuklar var, hâlâ çocuklar kalıyor. İstismara uğrayanlar olabilir, hâlâ devam eden sıkıntılı durumlar yaşanıyor olabilir. Biz yeni bir kanun çıkarana kadar onları unutacak mıyız, bırakacak mıyız? Yani şu süreçte bu çocukları korumak adına –bu, kaçak dahi olsa hiç önemli değil- bunun bilgisini alamaz mı? Emniyet müdürlükleri var, jandarma var, birçok yer takip ediliyor. Küçük yerlerde ne oldu, ne bitti, biliniyor, valiliğin bunları bilmesi lazım. Burada çocukları özellikle kaldığı evler, yurtlar, bunlar eğer denetim dışındaysa bunların bir an önce tespit edilip o çocukların kimler tarafından bakıldığı, ona kimlerin hizmet verdiği, kimlerin eğitmen olarak çalıştığı, bunlara bir an önce müdahale edilmesi gerekir. Bu konuyla ilgili bize bilgi verebilecek bir yetkiliyi rica ediyorum.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Sayın Vekilim, güzel diyorsunuz da şimdi, Dernekler Daire Başkanlığı bunu bilmez.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Valilerden bahsetti, valiler bilebilir.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Bakın, Dernekler Daire Başkanlığı nerede kaçak ev... İçişleri Bakanlığından istenebilir.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Tamam işte.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Vakıflar Genel Müdürlüğü de resmî vakıfların kayıtlarını tutar, kurulu resmî vakıfların kayıtlarını tutar. Millî Eğitim Bakanlığında da bütün yurtlarla –dernekler olsun, vakıflar olsun- resmî yurtlarla ilgili bilgi alabiliriz, onun dışındaki bilgiyi Millî Eğitim Bakanlığı da veremez.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – İsrail Bey, ben onu anlıyorum. Bakın, hanımefendi dedi ki...

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – İşte, burada belki İçişleri Bakanlığından mı acaba...

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Olabilir yani kim bize bilgi verecekse o versin.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) –Çünkü gayriyasal şeylerin üzerine gidecek ya jandarmadır ya polistir.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Bize bilgi verecek, neler yapıyor onu...

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Onu diyorsanız o konuda illerde bir çalışma yapılmış mıdır, onu İçişleri Bakanlığından bilgi istemek lazım. Çünkü kendisinden ruhsat almış -yasal olarak denetimine tabi tuttuğu- orta tahsilli yurtları –yüksek tahsil de değil- dernek olsun, vakıf olsun Millî Eğitim Bakanlığının denetiminde.

Şimdi bir çalışmada Millî Eğitim Bakanlığının bu yurtların da -madem Kredi Yurtlar Kurumu bütün yurtları denetliyor- denetimini KYK'ya, Kredi Yurtlar Kurumuna bırakma gibi bir hazırlığını biliyorum.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Ya, hazırlıklar olabilir, ona bir şey demiyorum. Ama şu anda...

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Ama gayriresmî olanlarla ilgili yani Dernekler Dairesi de bilgi veremez Vakıflar Genel Müdürlüğü de, bilmez çünkü kendisi de. Resmî vakıf olmayanın dışında bir bilgisini tutmaz ki Vakıflar. Nasıl bilgi versin Vakıflar?

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Sayın Başkan, bu açılan evlerle, yurtlarla ilgili bize kim bilgi verebilecekse yani şu süreçte nasıl denetlemeye alındılar, takibe alındılar, yerleri tespit ediliyor, bu konuyla ilgili bize kim bilgi verecekse onu davet edelim. Artı, eğer böyle bir çalışma başlamadıysa da biz Komisyon olarak, araştırma komisyonu olarak bunu talep etme hakkına sahibiz.

BAŞKAN – Vakıflar Genel Müdürlüğünden talep edelim onu.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Yani, kimden talep edeceksek ondan talep edelim.

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Vakıflar... Çünkü resmî vakıfların...

BAŞKAN – İçişleri Bakanlığı Dernekler Masası mı ilgilenir bununla?

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) –Genel müdürlük, İçişleri Bakanlığı, valilikler tamamıyla gayriresmî şeylerin denetimi, gayriresmî evler bulunsun diye...

BAŞKAN – Onu isteriz yani onun tespitini yapıp isteriz.

Buyurun Sayın Kayışoğlu.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Şimdi, yurtlarla ilgili İçişleri Bakanlığından, evet yani katılıyorum, oradan bilgi alamayabiliriz ama Millî Eğitim Bakanlığı bununla ilgili bir çalışma yapabilir. Sonuçta, bu yurtlarda kalan bütün çocuklar okuyorlar, ilkokula, ortaokula, neyse, devam ediyorlar ve dolayısıyla Millî Eğitim Bakanlığı bir genelgeyle veya bir çalışmayla o çocuklardan bu bilgileri alabilir, yurtların sayısı oradan çıkabilir. Yani her okula yazı yazacak, diyecek ki: “Sizin okulunuzda okuyan çocuklardan kaç tanesi yurttan kalıyor? Kaç tanesi evinde annesinin, babasının yanında kalıyor? Bunları tespit edin.” Okuldaki idareciler, öğretmenler de onları çocuklara soracak, diyecek ki: “Benim okulumda 5 tane çocuk şöyle bir yurttan kalıyormuş.” İşte “Benim okulumda 4 tane çocuk şu isimli bir yurttan kalıyormuş.” O şekilde veriler çıkabilir.

Sizin de dediğiniz gibi yani bazen şey de oluyor, mesela Karaman'daki olayda diyor ki bir çocuğun akrabası –aynı zamanda KAİMDER'in yöneticisiydi: “Şimdi, o yurdu biz, aileler tuttuk, kiraladık; 10 aile bir araya geldik.” Efendim, işte, neden? Derneği, vakfı bir şekilde korumaya çalışıyor aslında. Ya, bizim derdimiz burada bağcıyı dövmek değil. O yüzden, biz gerçekten samimiyetle bu çocuklarımızdan hiçbir tanesinin artık yaralanmasını istemiyoruz. Dolayısıyla, toplumun da yaralanmasını istemiyoruz. Neyse ortaya çıkarılsın, kaç taneyse, birlikte bir çözüm üretelim. Yani, kaç tane yurt var, kaç tane...

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) –Gayriresmî şeyler...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Tamam, gayriresmî, gayriresmî... Çıksın, 10 tane mi, 100 tane mi, kaç tane, bin tane mi, 10 bin tane mi, kaç tane yurt var, kaç tane çocuk kalıyor, onlarla ilgili ne yapılması gerekiyorsa... Yani şimdi deniyor ki mesela “Bizim bilgimiz yok.” Ama, bir teklif ya da tasarı muhtemelen hazırlandı. Yani, hani bildim biz de ne olduğunu, nasıl bir şey getiriyor, bir kriter mi getiriyor, kayıt altına mı alacak?

BAŞKAN – Burada bir tasarıdan bahsetmişsiniz, sözünüzü kestim, var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 50

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Orada çalışanların kriterlerini ortaya koyacak, bildim ona göre biz de önerilerimizi, burada faydalandığımız şeyleri, bilgileri, birikimleri sunalım yani nasıl bir şey olması gerekiyorsa. O yüzden, bence Millî Eğitim Bakanlığı önemli yani bu çalışmayı...

İSRAFİL KIŞLA (Artvin) – Millî Eğitimi dinleyeceğiz.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Hayır, bir genelge yayımlasın, biz tavsiyede bulunalım. Bütün okullarda sorsunlar kaç tane çocuk kaç tane yurttan kalıyor bilelim biz de, ona göre bir envanter çıksın, veri çıksın Hep veri olmamasından yakınıyoruz ya, bir bilelim kaç çocuk var, kaç yurt var, ona göre ne yapılması gerekiyorsa biz de çalışmamızı yürütelim.

Bir de bu konuda çalışma yapan sendikalar da var, söylemişim. Yani, tek taraflı dinlemek doğru değil yani bazen işte buradan verilen veriler başka bir şey çıkarıyor ama bir sivil toplum kuruluşu, bir başka kurum başka bir veri ortaya koyuyor. Eğitim sendikalarını da dinlemek lazım, EĞİTİM-İŞ'in -daha önce de söylemişim- çalışması var bu konuda bildiğim kadarıyla yani o sendikayı da eğitim alanında dinleyelim diye tekrar tekrar ediyorum Başkanım.

Teşekkürler.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyoruz.

Millî Eğitim Bakanlığının tasarısı gelmiş Meclise dün akşam itibarıyla, yeni bizim maillerimize düşmüştü, sizin de düşmüştür. Orada şöyle diyor, 5'inci maddenin gerekçesi: "Ülke genelinde açılacak öğrencilere özel barınma hizmeti veren kurumlara farklı il veya ilçe belediyelerince iş yeri açma ve çalışma ruhsatı düzenlenirken belediyeler arasında farklı uygulamaların olması ve bu kurumları açacak kişilerin görüşüyle belediyelerin görüşlerinin farklılık gösterebilmesi sebebiyle sorunlar yaşanmaktadır. Böyle sorunların yaşanmaması için özel öğretim kurumlarında olduğu gibi, bu hizmeti verecek kurumların iş yeri açma ve çalışma ruhsatının da Millî Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenmesi gerekmektedir. Bu kurumların denetlenmesi ve mevzuata aykırı durumlarının tespit edilmesi hâlinde yine Millî Eğitim Bakanlığı tarafından kapatılabilecektir. Ayrıca, Millî Eğitim Bakanlığının bu yetkilerini valiliklere devredebilmesi öngörülmektedir." diyor gerekçesinde.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Bunlar dışında herhangi bir...

BAŞKAN – Belki tabii, tasarımı incelediğimizde başka hususlar da olabilir.

Teşekkür ederiz, tamamladınız herhâlde. Başka söyleyeceğiniz bir husus yok herhâlde.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Ben teşekkür ediyorum.

Raporunuzu da biz heyecanla beklemekteyiz, çok sağ olun.

BAŞKAN – Evet, biraz uzun sürdü ama faydalı oldu. Bakanlığın çocuk konusundaki çalışmalarını geniş anlamıyla görmüş olduk.

Ağzınıza sağlık, çok teşekkür ediyoruz diğer uzman arkadaşlarımıza da.

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Ben, bahsettiğim konularla ilgili belgeleri strateji belgeleri olarak ve Şiddet Eylem Planı'nın taslak metnini getirdim birer örnek olarak...

BAŞKAN – Şimdi, tabii sizin eylem planı oluşturulmuş ama bizim komisyonumuzun da tespit edeceği hususlar olacak gerek mevzuat açısından gerekse uygulamayla alakalı. Sizin Bakanlığınızın görev sahasına giren hususlar da olabilir, başka hususlar da olabilir. Tabii, Komisyonun raporunda önerilecek öneriler önemli. Bu önerilerin de yani belki sizin eylem planında olmayacak hususlar olacak, bunları eylem planına daha sonra ekleme imkânı da olabilir herhâlde?

ÇOCUK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ KORUYUCU VE ÖNLEYİCİ HİZMETLERİ DAİRE BAŞKANI HACER BAŞER – Şöyle: Eylem planı daha taslak olduğu için biraz önce bahsettiğim gibi, temmuz ayında da tekrardan çocuk istismarı konusunda bir çalıştay yapacağız. Oradan çıkan sonuçları da ilave edeceğiz, o süreçte sizin rapor da tamamlandığında önerilerinizi de ilave etme şansımız olacak inşallah.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz, sağ olun.

Şimdi, Adem Bey de bir ekleme yapmak istiyor herhâlde.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Evet yani aslında 2 şey var hem Komisyonla alakalı hem de doğrudan değil belki. Bir tanesi Türkiye Büyük Millet Meclisinde şu anda bir yasa bekliyor, uluslararası bir yasa, kabul edilmiş, Cumhurbaşkanı tarafından ve Bakanlar Kurulu tarafından da onaylanmış fakat hâlâ Genel Kurul gündemine gelmeyip geçmeyen bir yasa.

BAŞKAN – Hangisi?

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'yle ilgili bireysel başvuru ihtiyari protokolü. İhtiyari protokol Anayasa Komisyonu ve diğer, İçişleri değil mi?

BAŞKAN – Dışişleri olabilir. Ama, çocuk haklarıyla ilgili epey bir uluslararası sözleşme geçirdik yani geçen haftalarda.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Geçirildi, geçirildi fakat bu şu anda bekliyor ve hani geçmesi de çok iyi olur.

BAŞKAN – Bunun öne alınmasını...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : (10/123)

Tarih :25/05/2016

Saat :

Kayıt: Araştırma

Stenograf

Uzman : Sayfa: 51

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Yani, çok iyi olur açıkçası öne alınması; yaklaşık üç yıldır bekliyor, üç yıl önce hem Sayın Cumhurbaşkanı hem de Başbakan tarafından ve Bakanlar Kurulu tarafından da gönderilmiş bir belge. Yani, eğer çıkabilirse bu aralar sizin Komisyonunuzun da...

BAŞKAN – Burada diğer partilerimizden de şey yapalım, Genel Kurulda biz onu hemen süratle geçirebiliriz.

BİLKENT ÜNİVERSİTESİ İNSAN HAKLARI VE ÇOCUK HAKLARI SORUMLUSU ADEM ARKADAŞ THIBERT – Çok seviniriz.

Bir diğeri de gönderdiğimiz evraklar içerisinde “Çocukların Vekili Ol” diye bir çalışmamız var, pek çok yaklaşık 200 tane derneğin desteklediği. Vekillere “Çocukların vekili de olun.” diyoruz, orada da bir seri önerimiz var vekillere, çocuklarla nasıl çalışılabilir ve çocuklarla beraber çalışırken, çocukla ilgili herhangi bir şey yaparken nelere dikkat etmek lazım, neler eklenebilir diye. Eğer çocukların vekili olmak isterseniz seviniriz.

BAŞKAN – Teşekkür ediyoruz.

Evet, şimdi yarınki programımız, çalışma ziyareti yapacağız çocuk izlem merkezine.

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Saat kaçta?

BAŞKAN – Saat 10.00’da Türkiye Büyük Millet Meclisi Ana Bina 2 No.lu Kapıdan hareket. 10.00’da hareket edeceğiz, hep beraber gideceğiz. 10.30-11.00 arası Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Yenimahalle Eğitim ve Araştırma Hastanesi bünyesindeki Çocuk İzlem Merkezinde incelemeler yapacağız. 11.15-13.00 arası da hastane bünyesindeki toplantı salonunda gerçekleştirilecek Sağlık Bakanlığının sunumları olacak, Bakanlığın sunumunu orada takip edeceğiz.

DENİZ DEPBOYLU (Aydın) – Stenograf olacak mı?

BAŞKAN – Olacak. Yani, basın mensupları da gelebilir. Aynı çalışmamızı, burada yaptığımız çalışmayı orada yapmış olacağız.

Bahsetmiş olduğunuz yerinde incelemelere artık başlamış bulunuyoruz hem yerinde incelemeleri yapacağız hem de Komisyonumuz sivil toplum kuruluşlarını ve kamu kuruluşu temsilcilerini dinlemeye devam edecek. Haftaya da Millî Eğitim Bakanlığının yetkililerini dinleyeceğiz. Ve Karaman’la ilgili de tarihi belirleyip sizlerle kısa süre içerisinde yani çok fazla geciktirmeden, Meclis tatile...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Önümüzdeki hafta...

BAŞKAN – Bu haftaya mı? Yani Millî Eğitim Bakanlığını dinleyeceğiz çarşamba günü. Eğer, onu bir planlayalım...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) – Mesela, perşembe günü...

BAŞKAN – Genel Kurul çalışırken zor olur. Cuma gidip cumartesi çalışmamızı yapabiliriz, onu bir netleştirip size bilgi vereceğiz.

Çok teşekkür ediyoruz, toplantımız bitmiştir, sağ olun.

Kapanma Saati: 16.39

